

Papa Alexandru al VI-lea

Papa Alexandru al VI-lea (n. 1 ianuarie 1431, Xativa, lângă Valencia, Spania; d. 18 august 1503, Roma) este numele sub care a devenit Papă al Bisericii Catolice **Roderic Borja**, descendent al unei familii nobiliare catalane atestată din secolul al XIII-lea, fiu al lui Jofre Lançol și Isabella Borja, și nepot de soră al Papei Calixt al III-lea (fostul cardinal Alfonso Borja, la vremea nașterii nepotului său).

Roderic Borja s-a stabilit în Italia în timpul pontificatului unchiului său, Calixt al III-lea. Borja s-a redenumit **Rodrigo Borgia** și a început o ascensiune ce se va încheia cu dobândirea, pentru unsprezece ani, a tiarei papale (1492-1503). În noaptea de 10 spre 11 august 1492, cardinalii reuniți în conclav la Roma îl alegeau cu o largă majoritate de voturi ca nou Papă:

Alexandru al VI-lea, cel de-al doilea suveran pontif catalan.

În anul 1494, Papa Alexandru al VI-lea a folosit coridorul secret din "Pasajul Borgo" dintre Vatican și fortificația învecinată Castelul Sant'Angelo, pentru a scăpa cu viață la invazia trupelor lui Carol al VIII-lea al Franței.

Istoria papei Alexandru al VI-lea a reținut mai mult poveștile de alcov - nu puține reale. E cunoscut pentru orgiile pe care le-a organizat, în special unu din 1501, intitulat "Turnirul Curvelor", în care 50 de dansatoare se dezbrăcau în jurul mesei la care se afla papa și familia sa. Aceștia aruncau cu castane pe jos, femeile mișunând pe podea precum animalele, și se ofereau premii celui care se culca cu cele mai multe dintre ele. Un alt hobby al acestui papă era să se uite la cai în timp ce se împerecheau. A avut 7 copii nelegitimi și numeroase amante.

Viața

Tânărul Rodrigo nu își alesese definitiv profesia când alegerea unchiului său ca papă (1455) i-a deschis noi perspective. A fost adoptat imediat în familia Callixtus și a fost prezentat italienilor ca Rodrigo Borgia. Unchiul său l-a trimis pentru o perioadă scurtă de timp să studieze dreptul la Universitatea din Bologna. În 1456, la vârsta de 25 de ani, a devenit diacon la biserica Sfântul Nicolo in Carcere, titlu pe care și l-a păstrat până în anul 1471, când este avansat episcop de Albano. În 1476 devine episcop de Porto. Poziția sa oficială în curia romană după anul 1457 a fost aceea de vicecancelar al Bisericii Catolice, motiv pentru care a fost invidiat de mulți. Prin anul 1470 începe relația sa cu Vanozza Catanei, mama celor patru copii ai săi: Juan, Caesar, Lucrezia și Jofre născuți, după Gregorovius, în 1474, 1476, 1480 și 1482.

Borgia, cu două treimi din voturi, a fost ales papă pe 11 august 1492, luând numele de Papa Alexandru al VI-lea. Cu toate că se crede că voturile au fost cumpărate, acest fapt este dificil de dovedit din punct de vedere juridic, din moment ce alegerea a fost validată. Tot ceea ce se poate afirma cu certitudine este că factorul determinant în alegerea ca papă a lui Borgia a fost influența cardinalului Ascanio Sforza, cât și votul lui. Este aproape sigur că opțiunea lui Sforza nu a fost influențată de bani, ci de dorința acestuia de a deveni noul consilier papal. Alegerea ca papă a celui care timp de 35 de ani a condus afacerile cancelariei romane cu o rară abilitate a fost făcută prin aprobarea generală. Pentru romani în general, care începuseră să-l vadă pe Borgia ca unul de al lor și care au prezis un pontificat splendid și energic, alegerea a fost acceptabilă.

A fost tată a patru copii legitimi, printre care și Lucrezia Borgia și Cesare Borgia.

Vannozza dei Cattanei

Vannozza dei Cattanei (**Giovanna de Candia, contessa dei Cattanei**; 13 iulie 1442 – 24 noiembrie 1518) a fost o nobilă italiană din Casa de Candia, una dintre multele amante ale cardinalului Rodrigo Borgia, viitorul Papă Alexandru al VI-lea, cea cu care Rodrigo a avut cea mai lungă relație. Cu el are patru copii care vor deveni renumiți în istoria Vaticanului.

Lucreția Borgia

Lucreția Borgia (n. 18 aprilie 1480 - d. 24 iunie 1519) a fost fiica lui Rodrigo Borgia, un potentat din Valencia renascentistă care a devenit mai târziu Papa Alexandru al VI-lea, și a Vanozzei dei Cattanei. I-a avut ca frați pe Cesare Borgia, Giovanni Borgia și Gioffre Borgia.

Familia Lucreției a servit ulterior drept model lui Niccolò Machiavelli, care a descris acțiunile politice dure și corupția sexuală despre care se crede că erau caracteristice papalității renascentiste. Lucreția a fost descrisă ca o *femeie fatală*, rol în care a apărut în numeroase lucrări de artă, romane și filme.

Un tablou intitulat *Portretul unei tinere* de Dosso Dossi de la Galeria Națională Victoria, a fost identificat drept portret al Lucreției în noiembrie 2008. Mai

multe alte tablouri, cum ar fi cel al lui Bartolomeo Veneziano, despre care s-a spus că ar fi ale ei, nu au fost acceptate de cercetători. Ea este descrisă ca având păr blond lung până mai jos de genunchi, ten frumos, ochi căprui, dar care își schimbau culoarea, piept plin și înalt și o grație naturală care o făceau să pară că „merge pe aer”; toate aceste atribute erau foarte apreciate în Italia acelor ani.

Se știe puțin despre Lucreția ca personaj istoric și complicitatea sa în mașinațiunile politice ale tatălui și ale fraților săi nu poate fi clarificată. Cu certitudine, familia i-a aranjat mai multe căsătorii cu oameni importanți și puternici, cu scopul de a-și alimenta ambițiile politice. Lucreția a fost căsătorită cu Giovanni Sforza, Alfonso de Aragon (duce de Bisceglie) și cu Alfonso d'Este (duce de Ferrara). Conform tradiției, Alfonso de Aragon era fiul nelegitim al regelui Neapolelui și Cesare ar fi aranjat asasinarea sa după ce relația cu el și-a pierdut utilitatea politică.

Cesare Borgia

Cesare Borgia (n. 13 septembrie 1475 – d. 12 martie 1507), Duce de Valentinois, a fost un nobil, *condottiero*, om politic și cardinal spaniol. A fost fiul papei Alexandru al VI-lea și a amantei sale Vannozza dei Cattanei. A fost fratele lui Lucrezia Borgia, Giovanni Borgia, Duce de Gandia, și Gioffre Borgia, prinț de Squillace.[2] A fost pe jumătate frate cu Don Pedro Luis de Borja (1460–1481) și Girolamo de Borja, copii ale unor mame necunoscute.

Originea și primii ani ai vieții

Precum aproape toate aspectele vieții lui Cesare Borgia, data nașterii este un subiect de dispută. Cu toate acestea, el a fost de origine spaniolă născut în Roma, fie în 1475 sau 1476 pentru Cardinalul Rodrigo de Lanzol y Borgia (care va deveni în curând Papa

Alexandru al VI-lea) și amanta lui Vannozza dei Cattanei, dintre care documentele sunt rare. Familia Borgia a venit inițial din Vechiul Regat al Valenciei (înainte de a fi integrat in Regatul Spaniei) și a crescut până la proeminență în mijlocul secolului al XV-lea, când marele unchi al lui Cesare, Alonso Borgia (1378-1458), episcop al Valenciei, a fost numit Papa Calixt al III-lea în 1455. Tatăl lui Cesare, Papa Alexandru al VI-lea a fost primul Papă care a recunoscut în mod deschis că a avut copii cu o amantă.

Cu ochi căprui și părul negru, Cesare a fost recunoscut ca fiind un copil frumos și a ajuns să fie iute de picior, un bărbat înalt, frumos, de o ambiție fără limite, la fel ca tatăl său.

Carieră

Biserică

Cesare a fost inițial îngrijit pentru o carieră în biserică. A fost numit episcop de Pamplona la vârsta de 15 ani. Cesare a făcut școala în Perugia și Pisa unde acesta a studiat dreptul. În timp ce tatăl său aspira la rangul de Papă, Cesare a fost numit cardinal la vârsta de 18 ani. Tatăl lui Cesare, Alexandru al VI-lea, și-a pus speranțele familiei Borgia în fratele lui Cesare, Giovanni, care a fost numit căpitan-general al forțelor papale. Giovanni a fost asasinat in 1497 in circumstanțe misterioase: unele surse sugerând cum că Cesare ar fi fost ucigașul, deoarece dispariția lui Giovanni i-ar fi deschis în final o lung așteptată cariera in armată.

Pe data de 17 august, 1498, Cesare a devenit prima persoană din istorie care a demisionat din funcția de cardinal. În aceeași zi regele Franței Ludovic al XII-lea l-a numit pe Cesare Duce de Valentinois.

Armată

Cariera lui Cesare s-a bazat pe abilitatea tatălui său de a distribui patronajul și de asemenea pe alianța cu Franța (întărită de căsătoria lui cu Charlotte d'Albret, sora lui Ioan al III-lea de Navarra), în cursul războaielor italiene.

În acest moment, Alexandru a decis să profite de această situație favorabilă și i-a oferit lui Cesare un stat de-al său din nordul Italiei. În acest scop, el a declarat că toți vicarii săi din Romagna și Marche aveau să fie demiși. Deși, în teorie, acești conducători au fost practic independenți sau dependenți de alte state de generații. Din punctul de vedere al cetățenilor, vicarii erau cruzi și neînsemnați. Când Cesare a luat în cele din urmă puterea, el a fost privit de către cetățeni ca o mare îmbunatățire.

Cesare a fost numit comandant al armatelor papale cu un număr de mercenari italieni, susținut de 300 de cavalerie și de 4000 de infanterie Elvețiană trimiși de regele Franței. Prima sa victimă a fost Caterina Sforza (mama lui Giovanni dalle Bande Nere, un condottiero al familiei Medici) conducătoare de Imola și Forlì. În ciuda faptului că a fost defavorizat de către trupele sale franceze după cucerirea celor două orașe, Cesare s-a intors la Roma pentru a sărbători un triumf și de a primi titlul de Gonfalonier Papal de la tatăl său. În 1500, crearea a douăsprezece noi Cardinali i-a acordat lui Alexandru destui bani pentru a-i angaja lui Cesare pe următorii condottieri: Vitellozzo Vitelli, Gian Paolo Baglioni, Giulio și Paolo Orsini, și Oliverotto da Fermo, care au reluat campania lui Cesare în Romagna.

Giovanni Sforza, primul soț al sorei lui Cesare, Lucrezia, a fost curând alungat din Pesaro; Pandolfo Malatesta a pierdut Rimini; Faenza a capitulat, tânărul ei conducător fiind înecat în râul Tibru la ordinul lui Cesare. În mai 1501 Cesare a fost numit Duce de

Romagna. Angajat de către Florența, Cesare a adăugat ulterior orașul Piombino la pământurile sale.

În timp ce *condottieri* săi au preluat comanda asediului asupra Piombino (care s-a încheiat în 1502), Cesare a comandaat trupele Franceze in asediul din Napoli și Capua apărat de către Prospero Colonna și Fabrizio Colonna. Pe data de 24 iunie, 1501 trupele sale au luat cu asalt din urmă, cauzând prăbușirea puterii aragoneze din sudul Italiei.

Pe data de iunie 1502 a stabilit pentru Marche, unde a fost capabil să captureze Urbino și Camerino prin trădare. Următorul pas ar fi fost Bologna, dar *condottieri* săi, în special Vitellozzo Vitelli și frații Orsini, temându-se de cruzimea lui Cesare, au realizat un complot împotriva sa. Guidobaldo da Montefeltro și Giovanni Maria da Varano s-au întors în Urbino și Camerino și Fossombrone revoltați. Faptul că supușii săi erau fericiți de guvernarea sa, însemna că adversarii săi trebuiau să muncească mai mult decât și-ar fi dorit. Eventual Cesare și-a retras generalii săi loiali la Imola unde a așteptat ca slaba alianță a inamicilor săi să se prăbușească. Cesare a solicitat o reconciliere dar și-a întemnițat proprii *condottieri* în Senaglia după care i-a executat, faptă descrisă ca fiind "înșelăciunea minunată" de Paolo Giovio

Moarte

Deși a fost un general extrem de capabil și de stat, Cesare avea probleme cu menținerea domeniului său, fără patronajul papal. Niccolò Machiavelli citează dependența lui Cesare de bunăvoința papalității, aflată sub controlul tatălui său, urmând să fie slăbiciunea principală a domniei sale, susținând că, dacă Cesare ar fi putut să câștige favoarea noului papă, el ar fi fost un domnitor de mare succes. Vestea morții tatălui său (1503) a ajuns la Cesare în timp ce acesta plănuia

cucerirea Toscanei. În timp ce el se afla in convalescența în Castelul Sant'Angelo, trupele sale erau controlate conclav. Noul Papă, Pius al III-lea, l-a arestat, dupa care a evadat, însa ascensiunea dușmanului de moarte al Familiei Borgia i-a cauzat în final ruină.

În timp ce se deplasa către Romagna, pentru a înăbuși o revoltă, Cesare Borgia a fost capturat și întemnițat de către Gian Paolo Baglioni lângă Perugia. Toate pământurile sale au fost achiziționate de către Statele Papale. Exilat în Spania, în 1504, el a fost închis în castelul La Mota, Medina del Campo, din care a scăpat și i s-a alăturat cumnatului său, regele Ioan al III-lea de Navarra. Regina Spaniei, Juana, a pus un preț pe capul lui. A murit în asediul de la Viana în Spania în noaptea dintre 11 și 12 martie 1507.

Rămășițe

Cesare fusese înmormântat inițial într-un mormânt din marmură sub altarul Bisericii Santa Maria din oraș cu o inscripție: "Aici sălășluiește într-un petec de pământ cel care a fost temut de către toți, care a ținut pacea și războiul în mâna sa." În 1537, episcopul de Calahorra a ordonat ca mormântul să fie distrus și rămășițele să fie transferate într-un loc neconsacrat în afara bisericii. În 2007, Fernando Sebastian Aguilar, Arhiepiscop de Pamplona, a permis ca rămășițele să fie mutate înapoi în biserică în ziua de dinaintea comemorării a 500 de ani de la moartea lui Cesare Borgia.

Guillaume Apollinaire

ROMA FAMILIEI BORGIA

PREFAŢĂ

Manuscrisul volumului Roma familiei Borgia, care face parte din istoria romanescă, ne-a fost încredinţat de văduva unui ilustru istoric, în scopul publicării lui, numele autorului urmînd să răniînă însă tăinuit. Unei munci foarte atrăgătoare, ultimei părţi — aceea a morţii papei — urmindu-i o versiune abandonată de Istorie, noi i-ara adăugat un anumit număr de documente ce sporesc interesul istoric al unei cărţi nicidecum îndreptate contra religiei sau preoţilor săi, ea relatînd doar nişte moravuri foarte deosebite unele de altele.

Guillaume APOLLINAIRE

PROLOG

Rolul social al otrăvii in Italia la sfîrşitul secolului al XV-lea — Cezar Borgia : Principele *de Machiavelli — Re-naşterea şi Umaniştii — Slăbirea sentimentului religios*

— Braccio şi călugării — Depravarea moravurilor — Puţinul preţ al vieţii omeneşti.

Pentru a înţelege istoria familiei Borgia şi, îndeobşte, aceea a Italiei la începutul secolului al XV-lea, trebuie să cunoaştem neapărat violenţa moravurilor în această epocă.

Otrava face parte din familie : este folosită la tot pasul şi mai ales fără rost. Decretele de represiune sînt familiarizate cu acest fel de asasinat, astfel încît otrăvirea nu este pedepsită decît în măsura în care a vizat un grup sau o colectivitate. Otrava este admisă, chipurile, primind aproape consacrarea oficială. „Politicienii", dacă ne este iertat cuvîntul, nicidecum nu pot recurge la forţa de care doar cei foarte bogaţi fac uz, căci întreţinerea oştilor cere preţuri exagerate, iar Cezar Borgia, duce de Valentinois, cu toată averea sa şi aceea a tatălui său, papa Alexandru al VI-lea, abia după multă trudă şi cu preţul a numeroase crime fructuoase, va izbuti acest lucru. Să nu alăturăm acestor moravuri dispreţul revoltător pe care îl simţim în faţa crimei viclene, laşe, de o sălbăticie neînduplecată, ar însemna nu numai sentimentalitate inutilă, ci şi o greşeală în plus, din moment ce aşa era epoca şi aceste moravuri, desigur, o caracterizau.

Să citim Principele, acest capitol minunat al istoriei Italiei în secolul al XVI-lea, pe care Machiavelli 1-a scris cu vîrful stiletului. Să recitim în special ultima parte, care este comentatul cel mai profund, cel mai simplu şi cu cel mai tragic adevăr al istoriei italiene. în timpul epopeei familiei Borgia.

Cezar Borgia a fost „Principele" ideal al lui Machiavelli, al cărui sincer apologet a devenit, uimindu-se de cursurile descoperite în viaţa acestui erou tragic. Pledoarie a unei concizii minunate : fericit printre prinţi este acela „care se conduce potrivit timpurilor !".

Astfel, lucrarea lui Machiavelli nu este numai o însemnare de teoretician, ci şi un document preţios si

incontestabil. Şi dacă această carte nu conţine nici un scrupul moral şi umanitar, nu înseamnă că Machiavelli a fost tipul unui om odios, ci că doar şi-a reflectat epoca : „şi-a dirijat politica potrivit timpurilor".

Sentimentul realităţilor domină moravurile epocii. Omenirea, după Michelet, a „început să se stabilească între Dreptate şi Raţiune". Dar superstiţiile se dezbat. Religia dăinuie, si agaţă, cei mai periculoşi criminali fac semnul crucii trecînd prin faţa bisericilor şi roagă pe Madona să le dea, în nelegiuirile lor, siguranţă şi profit. Epoca se simte onorată, se mîndreşte, în literatură, cu Petrarca, Boccaccio, Manuel Chrysoloras, recent apăruţi ; în filozofie şi ştiinţă, cu Come de Medicis, Marsile Ficin, chiar şi cu Keuchlin, Ramus, Leonardo da Vinci, Telesio, Campanella, Copernic, Galilei, Kepler, Jean Bodin, Crotius şi cu independenţii sau scepticii Rabelais, Erasm, Thomas Morus. Filozofia Renaşterii marchează trecerea de la filozofia scolastică, întemeiată pe autoritate, la filozofia modernă de inspiraţie carteziană, operă a gîndirii individuale, si va fi nevoie de „Discursul Metodei", pentru a face definitiv lumină şi a aduce nişte precizări în acest haos genial de idei şi talente. în sfîrşit, cum să uităm oare că, în pictură, Renaşterea şi-a atins apogeul de-a lungul secolelor al XV-lea şi al XVI-lea ?! La ce bun, aici, să le citām numele ?...

Încercări, rătăciri, conflicte, reînviere a antichităţii, epopee sîngeroasă a familie Borgia... gunoi din care răsar trandafiri sublimi : Renaşterea.

Nu mai e timpul predicatorilor fanatici, veniţi să tune şi să fulgere împotriva corupţiei secolului. Machiavelli spuse simplu, fără ocolişuri : „Da, noi ceilalţi italieni sîntem atei convinşi şi depravaţi." Machiavelli scria asta fără sfială, fără ruşine, fără cinism. Dacă adaugă mai departe : „Sîntem atei pentru că Biserica, în persoana preoţilor săi, dă exemplul cel mai funest" nu o face decît ca un comentariu şi nu ca o scuză sau atenuare.

Ura faţă de religie ia naştere, se propagă. Vestitul condotier Braccio de Mantua într-atît se îngrozea de religie încît, într-o zi, cînd auzi nişte călugări cîntînd nişte psalmi, le ordonă să urce pe un turn, îi legă la ochi și îi îndemnă să cînte alergînd : „Apără-ne, Doamne, de cei răi !" Un toboşar bătea toba cu putere. Călugării merseră unul după altul, cîntînd : ,,Apără-ne !..." Făceau cîţiva paşi şi abia îşi terminau cîntecul, că se prăvăleau în gol. Cum toboşarul le acoperea ţipetele, următorul călugăr înainta şi cînta la fel : „Apără-ne !..." Nici nu termina bine că ajungea deja pe marginea prăpăstiei şi, crezînd că merge pe pămîntul tare, se năpustea în gol. După ce dispărură astfel în abis şi în pacea Domnului, Braccio porunci ca ultimul să fie oprit chiar la margine, în momentul în care un singur pas l-ar fi scăpat de această lume josnică, şi să fie dezlegat la ochi.

Călugărul, înspăimîntat, deveni palid Braccio îi arătă cadavrele călugărilor prăbuşiţi peste stînci şi, după ce îi explică scena, îi spuse : „îţi dăruiesc viaţa dar cu o condiţie : să te duci peste tot să povesteşti cum ştie Dumnezeu să te apere de Braccio, duşmanul său, sau, dacă vrei, să accepţi un rang printre noi". Şi astfel călugărul deveni condotier şi, curînd, crimele ce le însîngerară izbînzile cele mai cumplite lui îi reveneau.

Avem nevoie de aceste cîteva consideraţii preliminare înainte de a aborda viaţa însăşi a familiei Borgia. Un cititor neavertizat s-ar revolta, într-adevăr, prea uşor, din cauza moravurilor unei epoci care a creat personalităţi remarcabile, cu toată depravarea lor, şi minunate opere de artă.

Viaţa omenească nu are preţ. Suprimarea ei este considerată ca un mijloc de a atinge cutare sau cutare scop şi nu ca o crimă abominabilă. Există oameni care îşi fac o meserie din a-şi omorî semenii. Ei sînt asasini de profesie, după cum alţii sînt măcelari, şi cu mai puţine riscuri.

„Aici, la Neapole, scrie Pontanus, nimic nu preţuieşte mai puţin decît viaţa unui om."

Se ucide cu arma sau cu otrava.

Oamenii celebri nu-şi vor compromite viaţa şi onoarea într-o cursă primejdioasă sau un duel nesigur : ei recurg la otravă.

Dacă prinţul de Salerne vrea să scape de cardinalul d'Aragon, îi toarnă faimosul „venenum atterminatum" şi, sigur de el, prezice : „Vei muri peste cîteva zile, pentru că tatăl tău, regele Ferrante, a vrut să ne distrugă pe toţi."

Scrisoarea pe care Caterina Riario o trimise papei l-ar fi costat viaţa, dacă acesta ar fi citit-o.

Alfonso cel Mare primi ordin de la medicii săi să nu-1 citească pe Titus Livius, pe care i-1 dăduse Come de Medicis, pentru că filele erau impregnate cu un praf imperceptibil şi mortal.

Secretarul lui Piccinino unse cu otravă lectica papei Pius al II-lea.

Întreaga Italie dori cu ardoare să cunoască otrava lichidă ce costă viaţa pictorului Rosso Fiorentino.

Într-un cuvînt, crima Veghea pe toate uşile. Cîtiva bandiţi de înaltă anvergură făceau paradă de asta : Braccio de Mantua, Tiberto Brandolino îşi apărau cu o rîvnă de temut reputaţia de criminali celebri, ca şi acest faimos Werner d'Urslingen, care îşi ascundea planurile sub această deviză discretă : „Duşman al lui Dumnezeu, al milei şi carităţii", înscrisă pe blazonul său.

În sfîrşit, vorbind despre cruzime, despre groază, e necesar să-l amintim pe Sigismondo Malatesta, tiran din Rimini, autor a numeroase asasinate, violuri, incesturi, de care nu se ascundea, şi din cauza cărora fiui său Robert era cît pe ce să îndure cele mai mîrşave violenţe, dacă nu s-ar fi apărat cu pumnalul în mină.

Pierlingi Farnese din Parma, fiul lui Paul al III-lea, brutaliza pe episcopul din Farno.

Lista acestor desfrînaţi ar fi lungă, dar mai lungă aceea a victimelor lor. Îi amintim doar pentru a nu fi bănuiţi de parţialitate privitor la familia Borgia. Unii le-au apărat memoria, alţii le-au împovărat-o; aceia s-au înfricoşat, aceştia au întrecut măsura curajului. Noi ne vom axa doar pe imparţialitate, aceasta trebuind să fie neîndurătoare cu memoria lor.

CAPITOLUL I

Roma familiei Borgia — Noaptea în palatul din Santa-Maria in Porţiei — Cezar Borgia vine să-şi vadă mama, la Vannozza — Intrarea francezilor în Roma — Cezar şi ducele de Gandia, fratele său — Papa Alexandru al VI-lea între amantă şi cei doi fii ai săi — Politica şi duşmăniile de familie — Exigenţele lui Carol al VIII-lea, regele Franţei — Portretul lui Alexandru al VI-lea — Deosebirile de caracter dintre Cezar şi Francisc.

Erau orele 9 seara, cum spunem noi, şi 21, cum spun italienii — erau deci orele 9, prima zi a lunii lui ianuarie a anului Domnului 1495. De mult aştepta Madonna Vannozza, plimbîndu-se nervos prin încăperea spaţioasă fără covor, pavată cu dale mari. Pe pereţi atîrnau tapiserii scumpe de Arras, ce fuseseră etalate, pentru a se făli cu ele în faţa francezilor care trebuiau primiţi ca nişte triumfători în Roma, Roma familiei Borgia.

— ...Roma familiei Borgia !... murmura printre dinţi Madonna Vannozza. Mai coborî o dată treptele masive ce conduceau în camera de unde pîndea sosirea unuia sau altuia. Repetînd acest lucru pentru a nu ştiu cîta oară astă-seară, Vannozza urcă din nou treptele, tristă, gîndindu-se furioasă la intrarea francezilor în Roma, ce constituise o catastrofă atît pentru ea, cît şi pentru ceilalţi romani. Se apropie de relicvariu, cu mîinile împreunate, apoi îngenunche în faţa icoanei Fecioarei

Măria, alături de care ardea, zi şi noapte, o feştilă. Astă-seară la Vannozza avea impresia că pîlpîie. Scoase o agrafă din păru-i greu, cu care scămoşă feştila, de data aceasta nevrînd să-şi ungă degtele cu ulei. De obicei o scămoşa cu degetele, pe care şi le ştergea de firele de păr.

Apoi, obosită de atîta aşteptare, Madonna Vannozza se aşeza pe un scaun înalt, cafeniu-închis, cu perne din mătase aurie, broşate din plin, şi cu coatele pe marmura mesei celei mari, gîndea : „Aceşti pungaşi de dincolo de Alpi !" Nu se spusese oare astăzi că unele case au fost jefuite de ei ? Şi La Vannozza, visătoare, neliniştită, nu-şi putea lua privirea de la luxoasa şi frumoasa mescioară de altar, sculptată cu cea mai mare grijă de care poate da dovadă un aurar în şlefuirea unei bijuterii, de la dulapul mare cu etajere încărcate cu obiecte de artă, cupe şi vase din aur, veselă din aur şi argint, vase din marmură şi porfir de mare preţ, cu totul deosebite de cele îndrăgite de aristocratele romane. Şi nimeni nu venea...

Deodată strada se umplu cu tropăituri de cai, cu înjurături, cu porunci nervoase date de o voce asurzitoare. Bătrîna romană începu să tremure. Cu mina dreaptă aranjîndu-şi în jurul gîtului şalul din mătase neagră, se tîrî neîncrezătoare pînă în susul scării...

— Ah, m-ai speriat ! Am crezut că vin francezii...

— Singe de dragon !... Dacă i-aş prinde... Bună ziua, „matrema[1]".

—Bună ziua, Cezar ! Şi Francisc ?... spuse Madonna Vannozza, apucîndu-1 de încheietura mîinii şi trăgîndu-1 în camera cea mare.

— Fratele meu îşi petrece timpul tot cu târfele: Ieri, cînd intrau francezii, rîdea cu frumoasa Gianina,

[1] Mama mea este o expresie romană pentru „madre mia". O celebră curtezană romană din secolul al XVI-lea purta porecla de „Matrema non vuole (mama mea nu vrea)". Rabelais, care, probabil, a văzut-o, o numeşte „Domnişoara Nu-vreau".

mîngînd-o pe sub şal. Toate aceste gîsculiţe stupide priveau soldaţii defilînd iar el rîdea, rîdea cu ele, sărmanul necioplit, în loc să le scuipe în faţă ca mine.

— Fie preamărit Domnul Dumnezeu ! Tu ai făcut vreodată aşa ceva ?

La Vannozza, în picioare, în faţa lui, îi scoase încet masca pentru a-1 contempla.

— Dacă am făcut ? ! se miră el. îmi muşcam limba să nu strig cuvinte obscene în faţa acestor brute.

Suplu şi cambrat, cu umeri laţi, Cezar se sprijinea, sfidător, pe nişte picioare cu încheieturi fine, nervoase. Cu mîna întinsă ameninţător, rînji sălbatic :

— Să îndrăznească să vină careva să ne atingă !

Peste rîsu-i sinistru ce-i dezvăluia frumoasa dantură de email, mama îşi aplecă buzele, ca o îndrăgostită, şi-i fură o sărutare. Acest rîset era ecoul bucuriei răutăcioase pe care ea îl sorbi de pe buzele fiului său.

— Ziua bună, îndrăgostiţilor ! Iertaţi-mă dacă vă deranjez ! Dar vă implor, nu mă luaţi drept un Marforio, invidios si veninos !

Cezar nu privi înapoi. Recunoscu vocea lui Francisc, duce de Gandia, fratele său.

— Şi „Amin" ! Poţi afirma că amîndoi sînteţi iubirile mele şi că mergi la culcare, spuse Madonna Vannozza, îmbrăţişînd voioasă pe fiul cel mare. Ia spune-mi, este adevărat că unul din oamenii tăi a fost oimorit vrînd să-şi apere soţia şi lucrurile contra francezilor ?

— Da, zău ! zise Francisc ; dar ticăloasa luase în rîs pe soldaţii francezi şi atunci au intrat peste ea. Casa era ticsită ; soţul sosi pe neaşteptate, în momentul în care unul dintre ei îi prezenta soţiei sale un proxenet, cu talie zveltă, iar cel pe punctul de a deveni încoronat scoase cuţitul...

— Dacă toţi romanii ar fi făcut ca el... Dacă şefii lor in special...

— Cezar ! îl rugă Madonna Vannozza.

Francisc îşi privi insistent fratele, dar se stăpîni şi continuă, dispreţuindu-i reproşul :

— Atunci a omorît doi... Dar francezii l-au prins şi l-au spînzurat la propria-i uşă.

— Desfrînaţi ! Trădători ! Porci ! mormăi Cezar.

* «

*

— Da, da, şi asasini, şi chiar mai mult decît asasini şi tot ce veţi dori voi, spuse melancolic o voce, dar cert este că întreaga Romă este uluită de apariţia lor din noaptea asta.

Erau toţi distinşi, respectuoşi.

— Mii şi mii de soldaţi, continuă Alexandru al Vl-lea care tocmai sosise, şi cai, şi torţe, lumini peste toată această mulţime înarmată.

— Şi erau nemaipomenite, fără îndoială, şi aclamaţiile care întîmpinau pe francezi ! aruncă, răutăcios, Cezar.

Alexandru se întoarse, privind cu asprime. Cezar tăcu. Papa, uitîndu-se cînd la Francisc, cînd la Vannozza, întrebă :

— La, sol, la, mi, re, ut... Puteam oare acţiona mai bine ? Nu ar fi fost oare o nebunie să ne opunem, cînd cele mai importante obiective aie Patrimoniului sînt în mîinile sale, cînd oștile lui străbat victorioase cîmpiile pînă la Monte-Marco, şi, cînd, în sfîrşit, însăşi familia Orfin şi-a cedat statele lui Carol al VIII-lea, căruia diavolul îi administrează o clismă cu apă tare.

— Rezistenţa...

— Etcetera. Ah ! ah ! ah ! Cum vorbeşti, Cezar, despre rezistenţă ? Ce rezultate ai obţinut cu conducătorii şi consulii Franţei şi Spaniei ? Ce rezultate am obţinut eu însumi cu conducătorii naţiunii germane, flamande şi burgunde şi cu supuşii Casei de Austria, al căror număr este totuşi considerabil ? Doar ştii ce răspunsuri evazive au dat trădătorii ! Rezistenţa ? Ce frumos „visibilium" i-am fi oferit cardinalului Gurgense, care l-ar fi răsplătit cu lovituri de picior.

— Dacă aş fi fost Alexandru al Vl-lea, papă şi şef al casei Borgia şi tot nu m-aş fi prosternat în faţa regelui, căruia i~a fost adus primul maestru de ceremonii, cu reverenţe şi omagii din partea Sfinţiei sale, întregul elogiu lui şi a poporului roman.

— Cezar ! murmură afectuos Vannozza, care îşi admira fiul pentru curajul şi îndrăzneala sa.

— Şi ce vor spune oare, continuă Cezar enervat, ce vor spune prinţul d'Anhalt, ambasador al împăratului Maximiiian, regele Neapolului şi Monseniorul Lopez ? Uitaţi oare că i-aţi cerut prinţului d'Anhalt să implore ajutoarele împăratului ?

— îţi interzic să vorbeşti astfel, spuse Francisc.

— Cu ce drept ?

— Drace ! Sînt fratele tău mai mare şi nu...

— Doamne Dumnezeule ! Nu primesc sfaturi de la nimeni !

—- Francisc, lasă-1 ! zise încet Alexandru. Ia spune-mi, Cezar, nu prevăzusem eu oare tot ce s-a intîmplat ? Dacă am rămas la Roma şi dacă a trebuit să permit ca familia Borgia să fie umilită în persoana mea, nu e din cauza ta, oh, Cezar !, cel care te-ai opus fugii mele şi m-ai obligat să întîmpin învingătorul în oraşul meu ? Regele Carol este stăpînitor al Romei, la Roma, în timp ce adevăratul stăpînitor este nevoit să se retragă în Vatican, iar acolo cardinalii Caraffa şi Orfin sînt singurii care îmi rămîn credincioşi refuzînd să viziteze pe rege, spre deosebire de ceilalţi, tot Colegiul sfînt, care se îngrămădesc să facă duşmanului o curte asiduă şi dibace. Şi cine este oare, Cezar, autorul acestui spectacol ? Cui trebuie oare să cei? socoteală pentru prestigiul meu zdruncinat, dacă nu aceluia care m-a obligat să rămîn aici, fără voia mea, şi care a îndrăznit să vorbească despre laşitate pentru că am luat în considerare hotărîrea cea mai înţeleaptă : aceea de a mă izola pe toată perioada demersurilor mele pe lingă Carol al VIII-lea ?

Cezar se ridică, îşi luă masca şi se pregăti să plece.
Trecînd pe lingă Francisc, îşi încrucişa miinile pe piept:
— Şi aş putea oare şti ce gîndeşte despre toate astea ju-pîn fratele meu ?
Francisc tocmai voia să-i răspundă, cînd, la un gest al lui Alexandru, întoarse spatele şi, cu mîna pe stilet, se îndepărtă către fundul încăperii.
Cezar nu mai mişcă. îşi însoţi fratele cu o privire plină de dispreţ şi ură.
Această ură a lui Cezar faţă de Francisc îl înspăimânta pe papă care, cunoscîndu-1 pe Cezar, se temea de vreun pericol pentru Francisc, fiul său preferat şi purtătorul steagului de luptă.
— Vorbeşte, Cezar ! spuse, în sfîrşit, Alexandru. Mai e ceva şi mai grav ?
— Regele Franţei ne-a cerut să-i predăm cheile oraşului orin intermediul mareşalului de Gies, ambasador al regelui.
— Apoi ?
— A mai vrut să pună stăpînire pe castelul Saint-Ange, unde ne-am retras 'împreună cu cardinalii credincioşi.
— Şi cred că nu i-aţi dat ascultare ? întrerupse la Van-nozza, indignată. Răspunde !
Cezar rămase ca un tipograf veneţian, căruia i se reproşează o greşeală de tipar.
— Nu i-aţi dat ascultare ? Răspunde ! strigă Monna Vannozza.
Cezar rămase cu capul în jos, ruşinat, ca un şoarece căzut în ulei. Spuse, atribuind o nuanţă de politeţe spaniolei napolitanizate :
— Să le fie de bine înălţimilor voastre ! Cum noi ezitam, regele a poruncit retragerea artileriei din palatul Saint-Mare şi orientarea ei asupra castelului...
— Ei bine ! spuse papa pe un ton serios şi totodată detaşat, jucîndu-se cu inelul pescarului pe care i-1

scosese din deget, de la cardinalii Cantuariense şi de Monreal, care au venit să ne întîlnească la castelul Saint-Ange, ca prieteni fideli, am aflat că regele Franţei a fost aţîţat contra mea să mă gonească de pe tronul papal, noi fiind un exemplu nefast de perfidie, tiranie şi dezmăţ pentru conducerea creştinătăţii.

— Jur pe trupul meu ! spuse Madonna Vannozza, ne-ar vrea ca nişte negustorese de gulii, ca nişte desfrînate sau, poate, mai mult, ca sfînta Nafissa, aceea care îşi oferea trupul din caritate. Dacă am da atenţie tuturor, am ajunge nişte şarlatani la Campo di Fiore...

— Carol al VIII-lea, continuă papa, a cerut învestitura regatului de la Neapole şi fortăreţele de la Civitavecchia, Terracine, Spolete, pînă la cucerirea completă a regatului, pentru securitatea lui şi a armatei sale. în plus trebuie să uit injuriile primite şi să iert cardinalilor şi baronilor trădători încălcarea credinţei ce mi-au jurat. Dar nu am terminat. Trebuie să pun la dispoziţia regelui Franţei pe sultanul Geme, fratele lui Baiazid, pe care îl păstrăm ca ostatic.

— Ruşine nouă, celor din Italia, cît si celor din afară !... strigă Cezar, scos din sărite.

îşi fixă masca pe figură şi, furios, plecă, fără să audă mustrările papei, nici reproşurile fratelui său, nici rugăminţile mamei sale Vannozza.

— Lasă-1 să plece, ştie destul pentru astă seară ! Mîine va mai afla că regele Franţei cere să fie urmat de cardinalul Vaientinois, în calitate de legat papal, cu alte cuvinte, să-1 ia ca ostatic.

— Nu, strigă La Vannozza, aşa nu este, nu poate fi niciodată, nu, nu, nu !

Şi cu un răcnet de animal rănit, se prăbuşi pe pavaj, im-plorind pe Fecioara Măria, printre insulte şi jurăminte.

în timp ce se ridica, ocărind pe francezi, o umbră trecu prin faţa uşii de la sală. Şi Vannozza, repezindu-se

într-acolo, auzi paşi coborînd scara şi pierzîndu-se în noapte.

Urmă o scurtă emoţie.

Cum nimeni nu remarcase nimic, o convinseră pe Madonna Vannozza că s-a înşelat şi o sfătuiră să meargă să se odihnească.

Apoi Francisc, duce de Gandia, îşi luă rămas bun de la mama sa, gazdă, şi de la tatăl său, papa.

— Mi-e teamă ca într-o zi aceste dispute să nu ia o întorsătură proastă, spuse Alexandru... Prea mult sînge a curs pînă acum din partea familiei Borgia, ceea ce nu ar fi trebuit.

— Vina ar fi a ta, spuse la Vannozza ; deunăzi, cînd cardinalii Orsin şi Caraffa admirau cînd portretul tău, cînd pe Francisc care îi seamănă, nu ai văzut ce încărcată de ură era privirea lui Cezar...

La Vannozza spunea adevărul. într-o seară, cînd cardinalii Caraffa şi Orsin, oamenii de încredere ai lui Alexandru, erau acolo şi discutau cu ducele de Calabre ce venise cu trupele la Roma pentru a apăra Sfîntul-Scaun contra lui Carol al VIII-lea, ducele întîrzie în faţa portretului lui Alexandru, întrebînd dacă nu-1 reprezintă cumva pe ducele de Gandia. Papa fremăta de mîndrie. Era mai orgolios de frumuseţea lui — astăzi fără vigoare, buhăită, dar totuşi încă foarte remarcabilă — decît de toate succesele lui politice.

Atunci cînd nu era decît cardinalul Borgia, era de o frumuseţe lăudată peste tot.

Iată cum i-a descris portretul istoricul Gaspard din Verona :

„Este frumos. Are figură plăcută şi zîmbitoare, se exprimă cu eleganţă şi blîndeţe. Este suficient să arunce o privire şi atrage către el cu mai multă putere decît asupra unei femei frumoase pentru a-i înflăcăra iubirea."

„Este duşmanul oricărei persoane a cărui politeţe lasă de Portius laudă, în plus, fineţea manierelor si gusturilor dorit...".

în sfîrşit, celebrul Jason Manius din Milano îi glorifică şi el ,,ţinuta elegantă, fruntea senină, sprîncenele unui rege, figura purtînd amprenta generozităţii şi măreţiei, eroica şi armonioasa proporţie dintre toate membrele."

Socotindu-1 prea mult ca un rege, acesta putea fi luat drept curtezan. In tinereţea sa, cardinalul Borgia a fost de o eleganţă şi frumuseţe încântătoare. Francisc Borgia, duce de Gandia, evoca vădit această tinereţe, pentru a cărui asemănare Alexandru îl iubea atît de mult.

— Cezar, spuse Vannozza, ştie că niciodată nu i se va ridica în slăvi eleganţa, că ori de cîte ori se afla alături de Francisc, va trece neobservat. Crezi că e fericit de preferinţa ce i-o acorzi fericitului său frate ? Eu, ca mamă, văd totul. Nu am avut oare dreptate cînd i-am spus : „Tu nu te bucuri de aceeaşi frumuseţe, nu eşti născut pentru dulcegării, pentru zorzoane, cu tenul tău inundat de soare, cu ochii întunecoşi ca noaptea, tu eşti născut pentru fapte mari ! Lasă-1 pe Francisc cu frumuseţea lui de prelat, tu păstreaz-o cu mîndrie pe a ta, pe cea de soldat!"

— Şi el ce ţi-a răspuns ? întrebă visător Alexandru.

La Vannozza îşi muşcă buzele şi-i răspunse, ezitînd, cu o uşoară nepăsare :

— Se întreabă de ce vrem să facem din el un prelat iar din Francisc un războinic.

— Nu este oare Francisc fiul cel mare ? Ah ! Cezar ! Cezar !

La Vannozza îndrăzni, tremurînd, să repete blestemul ce-i scăpase lui Cezar într-o seară de nebunie :

— Dacă Soarta se înverşunează să facă din mine prelatul pe care eu nu-1 vreau, îi voi trage o palmă despre care va vorbi istoria familiei Borgia.

— Ce-a vrut să spună ? întrebă papa.

— Încă nu ştiu, murmură la Vannozza.

— Şi poate niciodată nu o vom putea şti, spuse Alexandru sărutînd cu o pasiune ciudată inelul pescarului, pe care-1 vîrî din nou pe degetu-i subţire.

CAPITOLUL al II-lea

Primirea regelui Franţei — Jefuirea palatului amantei papei de către francezi — Cezar Borgia — Cezar Borgia ordonă masacrarea jefuitorilor — Regele Franţei îl ia pe sultanul Geme care moare curînd otrăvit de familia Borgia — întoarcerea la Roma a lui Cezar Borgia luat ca ostatic de regele Franţei — Festa jucată de Cezar francezilor — Alexandru al Vl-lea porunceşte asasinarea lui Sforza, soţul Lucreţiei — Cezar intră la sora lui pentru a executa sentinţa papală contra soţului ei — Incestul — Fuga lui Jean Sforza — Călăreţii lui Cezar urmăresc pe soţul Lucreţiei — Patronul de tripou din Santa-Ivlaria, codoşul papei — Julie Farnese — Un călăreţ mascat denunţă poporului, incesturile şi orgiile familiei Borgia — Furia poporului — Falsul din lemn — Binecuvîntarea — Capul tăiat.

Cezar veni să-i povestească mamei sale ultimele noutăţi. Socotea că ea se va revolta de pasivitatea lui Alexandru şi hotărî să-i istorisească amănunţit primirea regelui în camera lui Perroquet, unde Carol al VIII-lea solicită papei să-i dea episcopului din Saint-Malo pălăria de cardinal, ceea ce papa îndeplini cu amabilitate, cerînd o mantie chiar cardinalului de Valentinois iar pălăria, cardinalului Cantuariense.

Avea de gînd să-i povestească, detaliat, această cavalcadă a regelui, însoţit de papă şi de toţi cardinalii pînă la biserica Saint-Paul, unde, şi acolo, regele ceru şi obţinu o nouă pălărie de cardinal pentru vărul său, episcopul din Mans. Dar abia recunoscu La Vannozza mersul şi vocea lui Cezar, că se şi repezi pe scară,

unde, ca o femeie rea, începu să urle şi să adreseze injurii „acestui neam blestemat de francezi". Printre înjurăturile şi văicărelile ei, Cezar înţelese că fusese prădată casa mamei lui de soldaţi francezi, bijuteriile furate, mobilele devastate iar La Vannozza „expusă, după propriile-i cuvinte, patimii brutale a unui soldat ticălos, de care abia scăpă, datorită bătrîneţii ei".

Mînia lui Cezar avu cu ce se alimenta. încă de la intrare îl copleşi dezastrul. Preţioasele tapiserii de pe pereţi erau sfîşiate şi mînjite în mod jalnic, picturile crestate cu lovituri de topor sau răzuite, cutiile cu moaşte zăceau pe jos desfăcute, călcate în picioare, paturile erau sparte, aşternutul pătat cu ulei vărsat din urcioarele pline, toată rufăria casei ce se găsea în cufărul desfăcut cu lovituri de măciucă, furată. Din vitrina sculptată atît de migălos nu mai rămăseseră, pe jos, decît rămăşiţe informe, murdărite cu smoală. Din bijuterii, din veselă nu mai era nimic. Statuile, vazele cele mari din marmură şi profir fuseseră făcute zob. Pe podelele din toate camerele zăceau resturile scaunelor sparte şi ale meselor rupte.

La Vannozza scotea urlete de dementă. Cezar încercă s-o consoleze ; ea nu ţinea seama de nimic, gesticula furioasă dar, în cele din urmă, extenuată de atîtea ţipete, începu să profereze injurii, blesteme, cu părul despletit, cu ochii învineţiţi de lacrimi.

Se afla, în piaţa Pizzo di Merlo, un grup de soldaţi francezi însărcinaţi cu garda bancherilor genovezi şi florentini, care îşi ţineau acolo întrunirile. Cezar îi văzuse în trecere jucînd arşice. Îşi lăsă mama să se tînguiască în continuare şi-şi adună oamenii. Trebuia sau să fie dezarmaţi soldaţii francezi, sau respinşi iar, la un semnal dat de Cezar, toţi să fie masacraţi. Curînd, într-adevăr, soldaţii, aproape beţi şi absorbiţi de joc, se văzură înconjuraţi de nişte oameni blajini. Deodată, Cezar Borgia înjunghie pe soldatul de gardă, îi smulse suliţa cu vîrful lat şi o vîrî în trupul ce zăcea întins, al

rănitului. Arma îl străpunse şi rămase înfiptă în pămînt. în cîteva minute toţi erau masacraţi.

în timp ce întreg cartierul Ponte alerga care încotro : negustori, bancheri, funcţionari pontificali si curtezane de renume ce-şi stabiliseră acolo reşedinţa, Cezar îşi adună oamenii şi, în pas alergător, ajunseră la Torre di Nona. încă nu-şi răzbunase mama, desigur, dar această reprimare îl satisfăcea. Ura într-atît pe francezi încît, dacă ar fi putut, pe toţi i-ar fi otrăvit; nu se sfia să-şi expună sentimentele, fălindu-se chiar cu ele. O bucurie ascunsă fremăta în el ; nu atît satisfacţia masacrului săvîrşit, cit speranţa unei răzbunări viitoare, a cărei amintire i-o va păstra Carol al VIII-lea.

„Geme, fiind aşadar pregătit de Valentinois, scrie un istoric al timpului, papa îl încredinţa regelui căruia avea să-i aparţină de acum înainte împreună cu documentul de stipulare in virtutea căruia acest senior sărută mîna şi umărul lui Carol, cu o gingăşie demnă de măreţia originii sale, şi, întorcîndu-se, cu o aprobare plină de afecţiune, înspre papa şi cardinalul de Valentinois care se aflau acolo, le mulţumi pentru ospitalitate şi îi rugă să binevoiască a-1 recomanda noului său protector şi senior, asigurîndu-i, în plus, că nu vor regreta niciodată că i-au redat libertatea, nici că regele 1-a luat în compania sa."

După cum se vede, era emoţionat. Aceste saluturi de adio, expresia acestei sincere recunoştinţe, ar fi putut mişca şi inima unui bandit : aceea a lui Cezar rămase nepăsătoare. Regele îl luă aşadar pe sultanul Geme ca un ostatic preţios, o pradă necesară şi nu-şi ascundea bucuria ; dar dacă el zîmbea, zîmbea şi ducele de Valentinois, sinistru însă, el, cel care „amestecase în băutura îndulcită pe care sărmanul Geme o obişnuia, un anumit praf alb ce semăna perfect cu zahărul şi foarte potrivit pentru a otrăvi băuturile, fără să-şi dea seama cineva neschimbîndu-le nici gustul, nici culoarea."

în timp ce nefericitul sultan se îndepărta deci vesel către Neapole, aşteptînd să ajungă în Orientul visat, otrava îl măcina pe încetul şi abia intră în castelul Capuan, la Neapole, că moartea îl răpuse. Poate încă regreta îngrijirile duioase pe vare i-le oferise ducele de Valentinois.

Nici papa, nici Cezar nu se mai preocupau de acum înainte de Geme care, după acelaşi istoric, fusese încredinţat Maiestăţii sale regele Carol al VIII-lea, necondiţionat, dar în aşa stare încît nu era nevoie să i se solicite restituirea, după cum vom spune în curînd...

Ei nu păreau să ceară decît un singur lucru şi anume ca regele Carol al VIII-lea, împreună cu armata lui, să plece cit mai repede. Totuşi ducele de Valentinois ştia că era reţinut pe lîngă rege ca ostatic. Toţi se temuseră de vreun act de violenţă din partea clocotitorului cardianl; dar, dimpotrivă, niciodată el nu fu mai amabil, părînd chiar vesel ; cardinalii, de la Saint-Pierre es Liens, Savello, Colonna, Gurgense, prieteni ai regelui, nu-şi ascundeau mirarea şi se temeau ca în timpul călătoriei moartea să nu-i desăvîrşească, pe nesimţite, opera, în rîndurile lor. De aceea era supravegheat.

Cînd regele părăsi Roma, papa îi oferi şase cai, de o rară frumuseţe, şi îl binecuvîntă.

în prima noapte armata franceză dormi la Marino şi abia acolo simţi Cezar cît era de supravegheat ; toată noaptea pîndi împrejurimile „locuinţei" ce-i fusese pregătită dar, peste tot, vegheau ochi ; trebui să-şi amîne executarea planului pentru altă dată. Zorii îl surprinseră dînd tîrcoale, furios, ca o fiară în cuşcă.

A doua zi, regele se duse să se culce la Villettri. Carol al VIII-lea îl considerase, în acea zi, pe cardinalul de Valen-tinois, ca un însoţitor încîntător, erudit şi petrecăreţ în acelaşi timp ; nu se despăreţau decît la lăsarea nopţii, cînd oboseala îl dobora pe rege. Cardinalul de Valentinois îl însoţi în locuinţa ce i se pregătise, îl salută şi se retrase.

O dată cu căderea nopţii, întunecoase, reci, un grăjdar se strecură, profitînd de beznă, pe lîngă grupurile de soldaţi, şi părăsi oraşul fără să fi fost văzut, făcînd astfel, pe jos, aproape o milă de dram, la fiecare moment temîndu-se ca fuga să nu-i fie observată şi să nu fie trimişi călăreţi în urmărirea lui. Merse de-a lungul căruţelor şi le depăşi fără dificultate. Ajuns la aproape o milă de oraş, scoase în noapte un fluierat prelung. Nici un ecou nu-i răspunse. Aşteptă, apoi ascultă cu urechea la pămînt. Nimic nu percepu. Repetă acelaşi apel şi deodată tresări : i se păruse că aude, de departe, acelaşi semnal. Reînnoi apelul : de data asta nu mai era nici o îndoială, i se răspunsese. Porni hotărît la drum şi curînd întîlni un valet cu doi cai.

El să încalece pe unul, să lase valetul să urce pe celălalt, iată chestiunea de o clipă ! Destul de departe de Villettri pentru a nu se mai teme că galopul cailor putea fi auzit, ei dădură pinteni animalelor. Sosiră la Roma înainte de revărsatul zorilor şi Monseniorului Flores, auditor al Tribunalului ecleziastic, nu mică îi fu surpriza cînd îl recunoscu pe cel care se ascundea sub haina de grăjdar.

A doua zi nu se vorbea la Roma decît de festa jucată regelui de familia Borgia : Geme mort, iar cardinalul de Valentinois, ostatic, evadat ! Sinistrul prestigiu al familiei Borgia era reliefat prin aceste două fapte de vitejie. Dar Cezar nu se mulţumi numai cu atît. Porunci să fie izgoniţi din Roma toţi francezii, indiferent de funcţiile avute pe lîngă papă. Cînd, după ce-şi strînseră ceva bani se îndepărtară de Roma, se ciocniră cu oamenii ducelui de Valentinois, care ii atacară şi îi masacrară pentru a-i jefui. Unii, destul de numeroşi, ţineau să-şi ia rămas bun de la papă. Cum se aflau îngenuncheaţi chiar de Vatican, ucigaşi plătiţi de Valentinois săriră asupra lor şi încercară să-i omoare. Mulţi reuşiră să fugă şi să se baricadeze în cîte o casă. unde putură aştepta ajutor.

Papa trimisese pe episcopul din Nepi şi Sutri, secretarul său, să-i prezinte regelui scuzele sale pentru fuga cardinalului de Valentinois, despre care, spunea el, nu ştiuse nimic. Poporul roman delegă pe Monseniorul Porcani, decan al Tribunalului ecleziastic, însoţit de doi nobili, să-1 roage pe rege să nu se revolte de această fugă, din cauza căreia Roma avea cele mai mari neplăceri ; dar, în timpul acesta, familia Borgia îşi bătea joc de Carol al VIII-lea, pedepsindu-i prietenii. Cardinalul Ria-rio care, într-un discurs modest, nu-şi dezvăluise înverşunarea contra duşmanilor papei — francezii —, fu ruinat şi jefuit. Dar bucuria familiei Borgia şi a prietenilor săi o constituia, mai ales, batjocura lui Cezar faţă de soldaţii francezi.

Cînd ducele de Valentinois plecase împreună cu regele, luase cu el 19 căruţe, toate încărcate cu mobile rare, obiecte preţioase, arme etc. în prima etapă, căruţaşii ducelui descărcaseră doar două, ce conţineau minunăţii, vase din aur şi argint, „un somptuos şi magnific bufet din argint destinat serviciului său" etc. ...Soldaţii francezi deduceau de aici că şi celelalte căruţe, „împodobite cu cele mai scumpe pături cazone", erau încărcate tot cu lucruri de valoare, închipuindu-şi astfel că „acela care merge cu atîta gravitate nu poate fugi cu uşurinţă".

Nimeni nu remarcase că acele două căruţe astfel descărcate şi reîncărcate rămîneau intenţionat în urmă, pentru a putea, nefiind în văzul nimănui, să facă stînga-mprejur şi să se întorcă la Roma, fără să fie îngrijoraţi. Zis şi făcut. Or, de îndată ce fuga ducelui de Valentinois fu descoperită, soldaţii se năpustiră, de necaz şi de furie, să prade căruţele. Smulgînd „Păturile cazone", găsiră doar nişte pietre şi butuci de lemn, ce alcătuiau întreaga încărcătură. Controlînd căruţele pentru a afla pe cele ce purtau minunăţiile pe care le admiraseră, nu mai văzură decît şaptesprezece ; înţeleseră atunci cit

fuseseră de păcăliţi şi că acele două căruţe pline de valori, ajunseseră, poate, deja, la Roma.

Cînd această întîmplare fu cunoscută la Roma, tot oraşul, de a cărui popularitate se bucura familia Borgia, fu străbătut de hohote de rîs.

Dacă lui Machiavelli i s-ar fi cerut să mediteze asupra tentativei de asasinare a lui Jean Sforza, el ar fi ripostat că acest lucru se impunea. Şi noi vom spune că, din punct de vedere politic, şi „conform moravurilor vremii", asasinarea lui Jean Sforza era necesară.

Trebuie, pentru a preţui acest act politic, căci realizarea lui nu ar fi fost decît unul din aceste acte politice cu care erau obişnuiţi toţi prinţii italieni ; trebuie, pentru a-1 preţui, independent de morala admisă sau de prejudecăţi, să cunoaştem ce situaţie îşi crease familia Borgia în Italia şi, în consecinţă, se va cădea de acord ca, pentru securitatea lor ca şi pentru satisfacerea poftelor, să-i îndepărteze pe Jean Sforza.

Asasinarea lui Jean Sforza fu deci ordonată de Alexandru al VI-lea. Să nu ne mirăm că vedem un papă, şef venerat al Bisericii, poruncind cu sînge-rece astfel de asasinat. Alexandru era obişnuit cu acte asemănătoare şi se adeverea faptul că în Italia, ca şi în Turcia, ca şi în Franţa, papa este familiarizat cu aceste execuţii rapide, dacă ne încredem în foarte simpla şi surprinzătoarea scrisoare pe care Baiazid o trimitea, prin ambasadorul său, lui Alexandru al VI-lea, şi în care sultanul cerea, fără ocolişuri, „foarte înaltei şi veneratei sale Sfinţii" să binevoiască să-1 trimită pe fratele său Geme ,,într-o lume unde ar fi mai fericit". Reproducem, pe de altă parte, scrisoarea ; lui Alexandru i se cere, foarte clar, să-1 omoare pe Geme şi să trimită, drept mărturie, cadavrul victimei. Ne dăm seama, prin aceasta, de simplitatea fermecătoare a moravurilor al căror apologet experimentat a fost Machiavelli.

Aşadar, asasinarea lui Jean Sforza fusese ordonată de Alexandru, care găsea în Sforza un duşman politic de

temut, şi, mai mult încă, ginerele desfrînatului papă, ale cărui mîrşăvii el le cunoştea.

Cezar fu ales, de către Alexandru, ca asasin al lui Sforza ; dar cum acesta, pe parcursul metodelor folosite de papă, nu avea să se supună cu uşurinţă rolului de victimă paşnică, Cezar îşi acceleră eforturile.

Într-o seară, cînd Lucrcţia şi Jean Sforza se întreţineau prieteneşte cu incidentele politice de fiecare zi la Roma, cu duşmăniile ce tulburau întreaga Italie şi cu dificultăţile ce rezultau de aici contra lui, la Vatican, deodată, valetul de încredere al lui Sforza, devotat trup şi suflet, se năpusti în cameră şi abia avu timpul să îngîne cîteva cuvinte, că Sforza se şi repezi asupra pumnalului şi săbiei, pregătit pentru rezistenţa supremă, cu văpăi în ochi şi ură în suflet. Lucreţia îl îmbrăţişa, rugătoare, mîngîietoare şi fermă, convingîndu-1 să fugă.

Sforza părăsi încăperea, după ce spuse cîteva cuvinte valetului, şi abia plecase că paşii lui Cezar răsunară ca un ciocan de-a lungul vestibulului.

Cezar intră. Dintr-o privire, îşi imagină scena. Tulburarea Lucreţiei care, de altfel, ştia să joace teatru, îl lămuri : un complot se urzea.

Cu o hotărîre sălbatică grăbi demersul cu cinism, cu îndrăzneală.

— Unde este Giannino ?

— Giannino ? întrebă simplu Lucreţia, prefăcîndu-se mirată, pentru a cîştiga timpul necesar măsurării răspunsurilor şi asigurării vocii.

— Răspunde imediat întrebărilor mele ! Fără vicleşug Dacă te văd şovăind sau chibzuind, te întind aici ca pe o căţea cu burta sfîşiată.

Pumnalul lui Cezar o făcu să vadă primejdia. Răsuci cu nervozitate încheietura mîinii Lucreţiei, a cărei gură i se crispa într-un strigăt: „Unde s-a ascuns Jean ? Spune repede!"

— Jean ? Are oare nevoie să se ascundă ?

— Tîrîturo ! Unde s-a ascuns ?
— Au ! mă doare, pentru Dumnezeu !
Cezar o trînti pe pat. Cu coapsele nervoase strîngea ca într-o menghine frumosul trup al Lucreţiei. Cu mîna stingă îi îndepărtă baticul de pe piept, dezgolindu-i-1 ; cu mîna dreaptă îi cuprinse violent gîtul palid. Lucreţia, imobilizată, se oferea, pradă admirabilă, crimei sau rutului. Şi una şi cealaltă se înfăţişară gîndirii şi privirii lui Cezar. Palidă, cu părul desfăcut, ea aţîţa pofta demonică a tînărului bărbat. El îi simţea zvâcnirea cărnii lipite de carnea lui ; ochii i se voalară. îi respira parfumul ce-o înmiresma puternic şi, cu gura lui peste gura Lucreţiei care nu mai putea scoate nici un strigăt, îi şopti, cu răsuflarea fierbinte, buze lângă buze :
— Ah ! frumoasă canalie !...
In timp ce Cezar abia mai rezista unei ameţeli neprevăzute, o răbufnire de furie subită incita oamenii ghemuiţi prin pieţe, pe străzi şi pe la răspântii. Fără să fi bănuit, fără să-1 fi văzut venind, chiar dacă, ascunşi, spionau împrejurimile casei Lucreţiei, un călăreţ apăruse în mijlocul lor, proptit în scări, cu sabia învîrtind-o la încheietura mîinii, trecînd-o pe deasupra capului, iar ei rămaseră acolo, încremeniţi, muţi de stupoare, fără să-1 audă pe Micheletto, călăul lui Cezar, care sriga, cu o voce guturală, lovindu-şi nervos coapsa cu pumnul :
— Pe cal ! Pentru numele lui Dumnezeu ! Pe cal ! Pe cal !
Toată trupa se repezi înspre o casă vecină, în grădina căreia fuseseră legaţi caii. încovoiaţi deasupra şeilor, pentru a nu se izbi de partea de sus a porţii urcîndu-se încă din grădinâ, pe cal, pentru a lua-o mai repede la goană, plecară unui după altul, prin îngrămădeala de cai, nechezaturi, zvârlituri din copite şi înjurături.
Pe drumul luminat de lună, pe sub copacii a căror umbră era tulburată de vînt, trupa trecu în goană.

Un „sacramento !" răsunător, formidabil, al lui Micheletto, izbucni în liniştea nopţii, galopul cailor se pierdea la cotitura drumului, ecoul i se prelungea cumplit, sinistru, ca strigătul răguşit al unui animal de pradă. Pe drum urmărirea începu : Micheletto recunoscuse calul lui Jean Sforza.

Cezar nu auzi strigătul lui Micheletto. O întreba mai calm, acum, pe Lucreţia, sora lui :

— Aşadar, ni l-ai furat ?

—- Îţi spun că nu ; a plecat în mod paşnic la Pesaro şi, pînă la ora asta, poate a şi ajuns.

— O să scotocesc toată casa şi dacă îl găsesc, preafrumoasa mea soră, voi fi grozav de exigent, te previn, spuse el cu un zîmbet echivoc pe care Lucreţia îl cunoştea bine. Jură-mi că a plecat, că nu mai este aici .'

— Jur, Cezar !

— Ah, Dumnezeule! Canalie ! L-ai lăsat să plece ! Ii prevenisem eu că o să ne scape dacă-i lăsăm prea mult timp. Şmecherii ! Ştiau ei că nu o să aibă el încredere. Imbecili ! Ca şi cum nu ar fi cunoscută familia Borgia ! De el mai ales. De el care ştie totul, care cunoaşte cele mai ascunse păcate ale noastre. Dar nu te-ai gîndit oare, nesăbuito, că el a ştiut toate asasinatele poruncite de papă şi felul cum noi le-am comis, că e părtaşul tuturor secretelor noastre, că am avut în el aceeaşi încredere ca într-un Borgia ?

— S-o fi trădat oare ?

— Astăzi, poate, incă nu, dar mîine ? Să ne gîndim că papa i-a încredinţat-o pe Julie, amanta lui, şi că atît de la el, cît şi de la ea, aflase cele mai mari secrete ale noastre. E cazul să ne întrebăm dacă nu e bun de aruncat la gunoi, acest papă imbecil şi ramolit. Să-i încredinţeze ginerelui său paza amantei sale iar ţie, fiica lui, grija de a-1 iniţia în dragoste ! Căci asta se discută peste tot, o ştii bine, că tu şi soţul tău aţi aranjat întîlnirile bătrînului : Jean a fost numit patron de

tripou la Santa Măria iar tu, codoaşa papei. Tu nu ştii cum o numeşte poporul pe Julie : „logodnica lui Iisus Hristos". Citeşte satirele şi o să te lămureşti !

— Tu ai vrut, Cezar, ca Julie Farnese să fie doamnea mea de onoare ! întreaga Romă spune la fel : tu ai vrut ca ea să fie in preajma mea, pentru a nu fi bîrfiţi din cauza vizitelor ce mi le faci şi pentru a îndepărta bănuielile despre dragostea ta incestuoasă. Ai spus că mulţimea vede în palatul de la Santa Măria in Pontici un bordel. Ferească Dumnezeu să vadă ceva mai rău ! Bărbaţii nu pot rezista pasiunilor, ia spune, atunci cum am putea rezista noi, femeile ? Şi poporul ne iartă. .

— Poporul doar presupune, în timp ce, cei care au văzut, cei care ştiu, cei care, ca Jean Sforza şi ca tine, au încălzit patul în care bătrînul din Vatican venea să-şi reînsufleţească patima senilă, numai aceia ar putea vorbi. Iată ce nu trebuie iată de ce am venit astă-seară să fac o vizită soţului tău ! Iată de ce, la un simplu fluierat, oamenii mei, ambuscaţi, vor sări din toate părţile, se vor arunca pe cai şi vor lua drumul spre Pesaro. Ce frumoasă văduvă o să fii, Lucreţia ! O să plec împreună cu oamenii mei şi aş fi foarte fericit dacă ţi-aş anunţa mîine chiar eu, vestea cea bună : Lucreţia liberă !

Cezar o înlănţui pe Lucreţia dar ea, obosită şi neîncrezătoare, îl respinse încet :

— Ne-ar putea vedea cineva, Cezar.

Un freamăt venea din stradă. Cuprins de o poftă imperioasă, Cezar nu dădea nici o atenţie şi cum Lucreţia se înfiora de îmbrăţişarea lui, el se mîndrea cu starea de euforie pe care credea că i-o produce. Se simţea mai fericit de plăcerea vinovată cu care încerca să-şi corupă frumoasa soră decît de propria-i voluptate.

Sub ferestrele cuplului incestuos se formase un grup. Un călăreţ mascat se înălţa în mijlocul lor şi spunea :

— Voi toţi, seniori şi oameni cumsecade, credincioşi lui Sforza, păziţi ieşirile palatului Santa Măria in Porţiei !

Chiar în camera lui Jean Sforza, pe care au vrut să-1 asasineze astă-seară, Cezar Borgia îşi violă sora, concubină interimară a papei Alexandru al Vl-lea, tatăl său. Cine nu crede, poate să-mi verifice, cu uşurinţă, spusele. Urcaţi scara, pătrundeţi în camera lui Sforza şi-1 veţi vedea pe porcul Sfîntului-Scaun, îmbătîndu -se cu dezmierdări pîngărite ! Urcaţi, priviţi, întipăriţi-vă în adîncul inimii tot ceea ce ochii voştri vor fi văzut şi dacă, mîine, familia Borgia va voi să păteze memoria familiei Sforza, spuneţi-i că a minţit, că ruşinea şi oprobriul dezmăţurilor nu din partea ei provin şi că întotdeauna vor rămâne în sînul ei să trăiască familia Sforza !

Mulţimea aproba fără să aplaude ; îi făcu loc călăreţului care se îndepărtă.

Mulţimea se agita în noapte, comenta despre familia Borgia, despre scandalurile ce le provoca, făcea glume indecente ; rînd pe rînd, Julie Farnese şi mama sa, papa, la Vannozza, Cezar Borgia şi sărmana Lucreţia fură astfel dezonoraţi. La lumina torţelor aduse de cîţiva, masa de oameni pătrunse în tindă şi, pe zidurile albite de var, schiţă nişte desene obscene şi nişte cuvinte deşucheate. Careva, cocoţat pe umerii unui „facehino", fixă în cuie, pe pridvor, chiar pe pragul casei, şi în aşa fel încît toţi trecătorii să-1 poată vedea, un enorm falus din lemn. Mulţimea aplaudă. Aclamă simbolul pe care proxeneţii antici îl înălţau pe pragul bordelurilor.

Cineva scrise dedesubt : „Pentru Lucreţia Borgia." Altcineva, fără să şteargă, gravă cu litere enorme : „Ad usum Alexandri", făcînd aluzie la zvonurile ce străbăteau oraşul, şi de care Alexandru, ajuns la paroxismul depravării, avea nevoie, pentru a-şi stimula simţirea, recurgînd astfel la unele violenţe, rezervate, de obicei, sexului opus.

Curtezanele ce se aflau acolo, în număr destul de mare, rîdeau în hohote. Aluzii murdare urcau de pe

buzele lor către simbolul obscen pe care inscripţiile îl înrăutăţeau.

În timp ce Cezar şi Lucreţia se pierdeau în desfătări blestemate, în timp ce plebea lua în rîs familia Borgia, călăreţul urmărit de oaste fu prins pe malurile Tibrului şi acolo, după o luptă eroică, fu străpuns de înţepături de sabie şi aruncat în fluviu, chiar în momentul în care urmăritorii săi aveau să pună mîna pe el, pentru a-i tăia gîtul şi a aduce capul ca trofeu, agăţat de şaua căpitanului Micheletto.

Oastea, satisfăcută de sarcina bine îndeplinită, se înapoia la Roma cîntînd. Cîntau un cîntec florentin al cărui refren era : „Peste tot unde vei intîlni oameni cîntînd, să ai încredere în ei ! Cei răi nu cântă !"

Dar Cezar, enervat de freamătul ce creştea din ce în ce, apăru la fereastră şi porunci autoritar mulţimii să tacă.

în ciuda celor spuse de călăreţ, nimeni nu-i luase în serios acuzaţia de incest; însă apariţia lui Cezar chiar la fereastra acestei camere, pe care întreaga Romă o ştia ca fiind aceea a Lucreţiei, era în seara asta de o cutezanţă fără pic de ruşine şi strigăte de huiduieli, de injurii răspunseră tînărului cardinal care, din înaltul palatului Santa Măria, insulta mulţimea. Se aruncă, de jos, cu pietre. Poarta cea mare cu două canaturi fu închisă. Masa de oameni se năpusti atunci asupra ei şi, după cîteva izbituri, uşa masivă a cedat, mulţi din ei căzînd la pămînt. Răniţii ţipau. Entuziasmul îi aruncase în vestibul. Cei de afară îi aduceau injurii lui Cezar.

Deodată se iscă panică. Gloata, înnebunită, se repezi către ieşirile dinspre stradă.

Cezar îşi luă fluierul şi trei şuierături sfîşietoare spintecară văzduhul : chemarea în ajutorul familiei Borgia.

Oamenii recunoscură acest apel şi, turmă speriată, se îm-prăştiară.

în timp ce Cezar le vorbea, Lucreţia, tulburată de acest vacarm, făcuse greşeala de a se arăta la fereastra palatului. Şi, de departe, mulţimea care crezuse într-o sfidare a celor vinovaţi, continuă să profereze injurii la adresa fiicei papei Alexandru al VI-lea şi, încetul cu încetul, reveni sub ferestrele palatului.

„Papa este în patul lor", striga mulţimea, „cu ei". Şi, dezlănţuită, plebea îl cerea pe papă. „Alexandru ! Alexandru ! Arată-te !" Dintr-o dată toţi tăcură.

De fereastra alăturată celei la care se aflau Lucreţia şi Cezar, se rezemase o umbră, binecuvîntînd, prin gesturi, poporul ce se îngrămădise, buimăcit. Peste stupoarea lor de nespus plana, tăcută şi gravă, binecuvântarea lui Alexandru al VI-lea, succesorul sfîntului Petre, determinând mulţimea să se retragă încetişor.

*

*   *

Cezar, surprins că nu şi-a văzut oamenii năpustindu-se asupra plebei, coborî pe strada pustie. Strigă : „Micheleto !" Nimeni nu răspunse. Străbătu toată strada, urmărit de privirea Lucreţiei, înnebunite de groază, şi, imediat ce trecu de peretele galben al casei de la capătul străzii, se înapoie în mare grabă.

— Paul ! Paul !

Paul apăru din camera vecină.

— Paul ! Ai văzut tot, ai înţeles tot. Repetă totul lui Jean Sforza şi spune-i ce am îndurat, ce i-am oferit drept sacrificiu Domnului, din dragoste pentru el ! Du-te şi spune-i să se grăbească şi să nu aibă încredere în prieteni ! Repede, Paul, du-te şi să-ţi ajute Dumnezeu ! Dar, mai înainte, cheamă-1 pe Antonio !

Lui Antonio Lucreţia îi spuse : „Vorbeşte ! Vorbeşte ! Unde este el ?"

Acesta povesti că, pentru a da de urma oamenilor lui Cezar, un valet plecase călare, în goana mare, înspre Pesaro, urmat îndeaproape de toată oastea.

Jean Sforza profitase de asta, pentru a se îndepărta liniştit, şi avusese curajul să vină chiar sub ferestrele periculosului său rival şi duşman de moarte să incite mulţimea la dispreţul fărădelegilor familiei Borgia.

Antonio încă mai vorbea, cînd strigăte de veselie amestecate cu izbituri de săbii îl întrerupseră. Din stradă urcau chemări prieteneşti şi vesele. Cezar era aclamat, Lucreţia era aclamată.

Comandantul trupei de călăreţi înainta respectuos pe sub ferestrele palatului, cerînd donei Lucreţia să apară.

în timp ce-şi făcea apariţia, îl văzut pe călăreţ întinzîndu-i ceva ca un fruct enorm, greu şi zemos. Călăreţul, care nu era altul decît Micheletto, şi crezîndu-1 încă pe Cezar în camera Lucreţiei, îi spuse acesteia că au găsit pe malul Tibrului ceva ce fusese pierdut, poate, de Jean Sforza. Şi cum Lucreţia se aplecă să vadă mai bine, recunoscu, la încheietura mîinii ridicate a căpitanului, un cap proaspăt tăiat, din care sîngele picura peste montură.

împungînd capul cu sabia, Micheletto zise în rîsetele trupei :

— Vreţi să spuneţi seniorului şi stăpînului nostru că Jean Sforza îl aşteaptă în vîrful săbiei ?

Lucreţia scoase un strigăt şi căzu pe lespede, inertă.

CAPITOLUL al III-lea

Sărbătoarea viilor de la San-Pietro in Viticoli — Sardinali şi curtezane — Stropirea cu sulf a viilor: metodă veche — Urcioarele galante — Cezar Borgia în laboratorul său — Tăvile de aramă — Sărurile din urină — Arsenicul, mană cerească — Cantarella : otrava familiei Borgia — Antidotul — Moştenirea de la călugărul spaniol — Portretul lui Cezar Borgia — Rivalitatea dintre cei doi fraţi — Dona Sanzia — Dragostea incestuoasă dintre Cezar şi Lucreţia — In loc de şiruri de melci în

viile de la San-Pietro se află şiruri de călugări — Orgia cardinalilor — Jocul „cine găseşte, ia" — Cardinali şi madone in obscuritate — Julia Farnese şi Cezar Borgia — Dragostea Juliei Farnese pentru Francisc, duce de Gandia — Mănăstirea de la San-Sisto

In ziua aceea, 14 iunie 1497, era sărbătoarea viilor de la Saint-Pierre aux Liens.

La Vannozza primea acolo toţi cardinalii, papa, Julie Farnese, prinţul d'Anhalt, ambasador al lui Maximilian, şi ambasadorii Franţei, Spaniei, ca şi trimişii principatelor şi regatelor italiene.

Serbarea era dată de La Vannozza, desigur, dar invitaţii nu se considerau a fi atît ai ei, veche concubină a papei, cit ai acestuia. Totuşi, o înconjurau cu toate onorurile datorate unei adevărate regine. Musafirii se împrăştiară prin vii, admirînd următoarea recoltă, dar, mai ales, adăpostindu-şi confidenţele amoroase printre butuci şi pe sub piersicii tineri presăraţi de-a lungul rîndurilor de ţăruşi, împodobiţi cu viţă de vie suprapusă, la distanţe de aproape patruzeci de centimetri unul de altul. Rupînd monotonia acestor alei astfel mărginite de fiecare parte şi invadate ,de buruieni printre care ţopăiau lăcuste, uneori, bolți formate din stîlpi grei şi şipci încrucişate, ofereau cuplurilor lascive o umbră propice.

Cardinalii şi prietenii lor hoinăreau, veseli ca nişte şcolari în vacanţă sau ca nişte aleşi în paradis ; rîsete izbucneau, proaspete şi pure ; cuplurile se aplecau peste urcioarele înalte destinate a fi umplute cu apă, în care se introduceau resturi de aramă, sare şi var. Cînd vreo boală ataca viţa de vie, o stropeau cu acest amestec. De această soluţie primitivă îşi amintiră podgorenii atunci cînd, mai tîrziu, udară răsadurile şi în componenţa căreia se găsea sulfat de cupru.

Aşadar fete frumoase şi iubiţii lor se aplecau peste aceste urcioare, pe trei sferturi goale, şi cum ele vorbeau, vocea avea o sonoritate ciudată : atunci

rîdeau şi rîsul ţişnea în ecouri armonioase, iar cardinalii şi baronii se aplecau şi ei ca prietenele lor, capetele li se atingeau uşor, buzele li se întîlneau şi, în timp ce femeile rîdeau amuzate, cardinalii, mai gravi, cu văpăi în ochi, îşi împreunau buzele cu ale lor. Uneori, cîte o pălărie cădea în apa din urcior şi rîsetele li se răsfrîngeau în triluri sonore.

Aproape peste toate urcioarele se aplecau cîte două capete, care se cufundau uşor în apă şi se întîlneau, contopindu-şi buzele. Şi nu era un spectacol cucernic acest şir de urcioare cu burţile pline de care se atingeau cuplurile.

Uneori ţîşnea cîte un iepure dintre ierburi sau cîte o po-tirniche îşi lua zborul, doar bătăile aripilor trădîndu-i plecarea. Ici şi colo, pe toată lungimea drumului, capcane ofereau, printre rămurişuri sau buruieni, pietre netede ucigătoare. Şerpi se strecurau mlădioşi, confundîndu-se prin ierburi.

Cîteodată, cîte un cardinal, pîndind împrejurimile, se ghemuia, împreună cu prietena sa, şi nu se mai zărea, din cînd în cînd, pe deasupra frunzişului, decît capul prelatului neîncrezător. Alţii, prea aferaţi, lipsiţi de precauţie, cînd se ridicau, întîlneau, ici şi colo, ochi rîzători şi strălucitori.

La Vannozza, în timpul acesta, sta de veghe acasă, zorin-du-şi servitorii, grijulie de a-şi îndeplini îndatoririle de adevărată stăpînă. Odată poruncile date, îl întîlni, într-o încăpere de la etajul întîi, pe Cezar, duce de Valentinois, care, cu mînecile suflecate, aplecat peste o albie, era adîncit în treabă.

Această cameră era rezervată lui Cezar şi Madonnei Vannozza. Doar papa avea dreptul să intre acolo, împreună cu ei, dar niciodată vreun servitor. Pe jos zăceau tăvi mari din aramă roşie, coclite, din care se evapora un lichid ce părea incolor.

Una dintre ele se afla in permanenţă în vatra şemineului pentru ca, datorită curentului de aer, să i se

accelereze evaporarea. In timp ce La Vannozza intra, Cezar îi spuse bombănind :

— Îţi interzisesem, totuşi, să faci foc.

— Cu mare greutate am pus nişta jeratic pentru a grăbi rezultatul, altfel deloc nu am fi avut praf astăzi. Am depus prea puţin efort pentru înroşirea lui.

— Nu atît din cauza asta, cît din cauza cenuşii, care, amestecîndu-se cu praful, îl face mai puţin fin. Noroc că prelatul de Riaro este miop ! Asta e bun întotdeauna pentru el... dar pentru alţii...

— Dar pentru cine oare ? întrebă neliniştită La Vannozza. Şi cum privirea lui Cezar o evita pe a ei, aceasta, temîndu-se să ghicească, îl imploră :

— Cezar, scumpul meu fiu, cruţă-mi această supărare ! Nu pentru el ! Oh ! Te rog ! Nu pentru el ! Nu face asta !...

— Adu-mi tava, spuse Cezar, trebuie să se fi uscat pînă acum ! Vannozza ridică tava grea, din aramă roşie, pe care se vedeau nişte pete verzui, cu aspect de mucegai, presărate cu o sare... .

Cu ajutorul unei labe de iepure, Cezar strînse cu mare grijă praful, apoi, cu o lamă din fildeş, rîcîi cu atenţie arama. Răsturnă reziduul într-un mojar de marmură, îl zdrobi cu un pisălog tot de marmură, îl puse cu două-trei degete între două polizoare de agat şi praful alunecă, imponderabil, imperceptibil, pe o oglindă de argint.

— Dă-mi mana !

Cezar numea arsenicul mana cerească.

Amestecă pudra cu arsenicul, puse din nou aliajul între două polizoare şi, odată îndeplinită misiunea, strigă :

„Dumnezeu a spus : „Să se facă lumină ! Şi se făcu lumină." Noi, familia Borgia, putem spune : „Să se facă noapte ! Şi se va faoe noapte."

Şi cum La Vannozza clătina din cap, neliniştită, el o prinse de mijloc, vesel ca un ştrengar, îi dădu capul pe spate şi o îmbrăţişa afectuos.

— Priveşte-ţi fiul, frumoasa mea mamă, este frumos ? Tu eşti de o sută de ori, de o mie de ori mai frumoasă. Ai rămas atît de tînără ! Dar să nu uităm munca serioasă ! Aşa, cît se poate apuca între două-trei degete, pentru Julie Farnese, pentru aniversarea iubirii lor ! Ce spui despre asta ?

— Taci !

Dar deodată sună „Benedicite" (rugăciunea ce se face înaintea meselor, n.n.). Era ora prînzului. La Vannozza cobori, lăsîndu-l pe Cezar cu chimia lui.

Tava era goală. El urină înăuntru, pentru a înlocui urina evaporată ale cărei săruri le folosise. Căci toate aceste tăvi ce zăceau pe jos conţineau urină, pe care La Vannozza şi fiul ei o evaporau în felul acesta. Sărurile rezultate, combinate cu săruri de cupru, erau amestecate cu arsenic, dînd naştere astfel faimoasei otrăvi a familiei Borgia, „la canterella".

Se ştie că mai tîrziu, către 1669, fosforul fu extras, din urină, de Brandt şi Kunkel. Brandt, chimist hamburghez, nu-şi dădu prea bine seama de descoperirea sa, din care, de altfel, nu avu nici un profit, şi al cărei secret i-1 vîndu lui Krafft, din Dresda. Brandt prea se entuziasma în cercetarea pietrei filozofale pentru a se opri la această descoperire. Secretul sărurilor din urină fusese predat familiei Borgia, papei Calixte, printr-un călugăr spaniol, care tămăduia şi otrăvea, rînd pe rînd, cu ajutorul urinei combinate cu alte medicamente. Astfel, el amesteca, fără să le cunoască adevăratele proprietăţi, fosforul cu arsenicul, provocînd prin această asociere, accidente adesea, mortale. Pe de altă parte, reînsufleţea pe unii bătrîni istoviţi, dîndu-le să bea urină de om tînăr „virgin".

Fosforul pe care urina îl putea astfel conţine acţiona tot atît de eficace ; nu cunoaştem amănunte, dar acest

călugăr urmă şi nişte tratamente miraculoase, aşa că Savonarole fu nevoit să-i întrerupă cu vehemenţă elocinţa, pentru că bătrînii se lasă duşi de cele mai dăunătoare excese, convinşi că, în felul acesta, vor găsi întotdeauna remediul contra frigidităţii.

Otrava era cu atît mai preţioasă cu cît călugărul îi cunoştea mai bine antidotul, care era magnezia calcinată. Şi acest călugăr devansa previziunile ştiinţei contemporane, recunoscind că fosforul poate fi asociat cu arsenicul şi că atît unul, cît şi celălalt, au acelaşi antidot.

*

*   *

în timp ce Cezar Borgia, moştenitor al tainelor călugărului spaniol, confecţiona săculeţe din pînză pe care le umplea cu un praf alb imperceptibil, invitaţii se instalau în spaţioasa sufragerie. Cele mai frumoase curtezane, pe care Roma le primea la serbările publice, decorau cu farmecul lor cunoscut şi preţuit, masa la care chiar „capul venerat al Bisericii" lua loc împreună cu toată strălucirea şi pompa unei ceremonii.

Sosea Cezar Borgia. Cu pumnalul fixat cu neruşinare, la cingătoare, mai bătăios decît fratele său, ducele de Gandia, manifesta o atitudine degajată ce i se potrivea de minune cu masca aspră, cu vocea nervoasă, chiar brutală. Cu bijuteriile şi armele argintate şi aurite, avea, oarecum, înfăţişarea unui condotier, dar a unui condotier de ceremonie. În realitate, era, însă, mai mult ca oricare altul, pînă în fundul sufletului. Se juca în permanenţă cu pumnalul, lung, cu lama lată şi ascuţită, deseori confundat cu săbiile din sec. XIII—XV şi cu cele cu tăişul drept. Îl ţinea întotdeauna în mînă şi, pentru a susţine o demonstraţie, pentru a-şi ascunde o stinghereală, tot cu această armă se juca, sprijinindu-i vîrful de unghie sau simţindu-i tăişul pe palma mîinii.

Mulţi îl admirau iar cardinalul Orsini spuse :

— Comparîndu-i pe amîndoi, pe frumosul duce de Gandia şi pe Cezar, niciodată nu s-ar putea crede că ducele de Gandia este adevăratul purtător al steguleţului de luptă. Papa îl fulgeră cu privirea pe cardinalul Orsini, mama Vannozza se înfiora iar Francisc, duce de Gandia, zîmbi :

— Mă faceţi să regret că eu sînt acela şi că nu-i pot ceda locui... Asta se va întîmpla poate...

Ducele de Gandia vorbise calm şi surîzînd, dar accentuînd vizibil fiecare cuvînt, ce dădea acestei fraze o semnificaţie misterioasă, tulburătoare.

Cezar tăcu. Alexandru schimbă discuţia cu abilitate, pentru a îndepărta această situaţie penibilă. Ochii mamei Vannozza şi ai lui Cezar se încrucişară, iar privirea papei se izbi de privirea cardinalului Orsini. Începînd din această zi, între cardinal şi Alexandru, luă naştere o antipatie, ce se traducea, la Alexandru, printr-o ură sălbatică, şi, poate, de aici, decurgea asasinarea cardinalului.

Cardinalul Orsini ar fi fost scuzabil dacă nu ar fi cunoscut rivalitatea ascunsă pe care Cezar o nutrea contra fratelui său mai mare. Cele mai negre planuri se urzeau în sufletul său întunecat : nu era nevoie de o provocare nefericită care să mai agraveze hotărîrea iui Cezar.

Nu se vorbea la Roma decît despre ura lui Cezar contra ducelui de Gandia.

Această rivalitate îşi avea obîrşia în purtarea steguleţului de către acesta, fără îndoială, dar mai erau şi alte cauze grave. Cezar o iubea pe dona Sanzia care-1 incitase în a-i face curte, dar Francisc era, în văzul lumii, fericitul său rival şi dacă dona Sanzîa îi oferise lui Cezar mîna să i-o sărute, însemna, desigur, că nu avea nici o rezervă faţă de Francisc şi că-i acordase mai mult entuziasm acestuia decît lui Cezar cînd îi dăduse mîna.

Acesta, o dată în plus amant nefericit, era înlăturat.

O altă rivalitate îi învrăjbea pe cei doi fraţi.

Cezar o iubea cu patimă pe Lucreţia Borgia. Nu o iubea ca un timid, ca un fricos, nici chiar ca un cinic, o iubea cu curaj, cu dragoste, fără să cerceteze dacă această dragoste era compatibilă cu onoarea datorată unui cap exigent al Bisericii, pe care acesta o dispreţuia, sau cu oricare morală, el ignorîndu-le pe toate ca un filozof experimentat. Nu-i păsa nici de sfaturi, nici de teorii, ţinînd seama doar ele violenţele instinctului său. Or, circulau zvonuri precum că ducele de Gandia era mai bine primit de Lucreţia, decît Cezar, zvonuri ce i-au ajuns la ureche.

Din acest moment, el socoti că, într-adevăr, familia Borgia începe să devină prea numeroasă...

Cina se termină cu voioşie, printre anecdote vesele şi cuvinte deocheate. Curtezanele, chemate să facă haz de glumele lor deşănţate şi grizate de vinurile superioare, se abandonau incitărilor împărţite cu dărnicie de cardinali. Gesturi veneau să completeze frazele, să le interpreteze sau să se inspire din ele. Pofte nemăsurate se aprindeau în ochii invitaţilor : o atmosferă amoroasă plutea peste creierul lor moleşit şi voluptos.

Deodată un vacarm, strigăte vesele, ironice, huiduieli le reţinură atenţia. Alexandru vru să afle motivul acestei manifestări neprevăzute şi zgomotoase : un copil din cor afirmă, foarte confuz şi tremurînd, că, de curînd, au fost prinşi în viile de la San-Pietro ad Vincula trei călugări făcînd dragoste într-o trinitate stranie, împreunaţi în felul şirului de melci de prin vii, îndeplinind în acelaşi timp şi funcţia de mascul şi cea de femelă. Papa, neînţelegînd nimic din explicaţiile încurcate ale copilului, convocă pe cei trei călugări. Imediat, aceştia, prosternaţi, în genunchi şi cu fruntea la picioarele papei, se simţeau ruşinaţi. Alexandru le ordonă să redea în sala banchetului, acea scenă ascandaloasă. Ei refuzară, copleşiţi de ruşine, supuşi

celor mai neplăcute ispăşiri. Alexandru recurse cînd la blîndeţe, cînd la ameninţări, dar nimic nu fu cu putinţă.

Atunci Cezar spuse cîteva cuvinte la urechea papei. Alexandru stinse luminile şi, în obscuritatea aproape completă, ordonă călugărilor să se supună. In întuneric, spuse el numai Dumnezeu i-ar putea vedea sau trimisul său pe pământ, pentru a obţine iertarea păcatului, trebuia ca papa să ştie mai intâi cu ce-au greşit, spre a putea aprecia situaţia în care se dăduseră în spectacol. Le promitea apoi graţierea. Călugării părură să se liniştească încetul cu încetul şi acceptară sancţiunea aplicată de Sfinţia sa.

În timpul acesta, în întunericul complice, invitaţii tăceau. Nu aveau nici un motiv de nelinişte, fiind chiar veseli de acest ajutor bine venit pe neaşteptate şi într-un mod atît de fericit : obscuritatea. Se dezlănţuiră îmbrăţişări se înlănţuiră trupuri. Nu se mai auzeau decît 'şoapte sau rîsete înăbuşite, printre scîrţîiturile scaunelor înalte şi grele, zgîlţîite de mişcările celor invitaţi. Se ştia că Cezar va prevedea că se vor aprinde din nou lămpile suspendate de bolţile încăperii şi lustrele orbitoare, din argint şi cristal, încărcate cu flori. O abundenţă de flori parfumate împovăra atmosfera cu miresme voluptoase. Sala era împodobită ca un templu antic.

Cocoţată pe un scaun, La Vannozza trase, peste o nişă unde veghea neîncetat o lampă, nişte perdele scurte ţesute cu fir de aur, presărate cu pietre preţioase. Voia să ascundă Fecioarei Măria spectacolul ce avea să se desfăşoare acolo, astăzi, ca şi atîtea alte daţi.

Pentru a nu agrava ticăloşia comportamentului lor spin-trian, Alexandru porunci călugărilor să închidă ochii. Şi în timp ce se supuneau, Cezar îi lumină pe neaşteptate, dezvăluind invitaţilor spectacolul obscenităţilor practicate de călugării pervertiţi, ca să vorbim ca un ecleziast.

Deodată un vacarm urcă printre strigătele voioase ale asistenţei, cînd Cezar, din cîteva lovituri de pumnal, tăie călugărilor penisurile, care, înnebunite, le ţâşniră din gură. Însângeraţi şi contorsionaţi de durere, ca nişte râme ciopârţite, ei se tăvăleau pe jos, în timp ce mâinile, coatele şi genunchii le alunecau pe dalele cleioase şi roşii.

Cezar le tăie legăturile cu aceeaşi uşurinţă cu care ar fi tăiat nodul gordian.

Cu pumnalul în mînă, el declară cinic : „Vor fi pierit... pe unde au păcătuit !"

Fu ovaţionat.

O orgie nestăpânită împrăştie invitaţii în jurul meselor. Numai papa rămase gînditor.

Valeţii spălară sîngele călugărilor. Nu-şi mai amintea nimeni de scena de adineaori.

Cardinalul Orsini, care înlănţuise între pulpele lui pulpele unei frumoase curtezane, întrebă, rîzînd, pe Alexandru, la ce se putea gîndi dacă nu la spectacolul celor trei călugări găsiţi în viile Sfinţiei sale... Cardinalul Orsini nu avea pretenţia să fi ghicit planurile sau intenţiile papei. Găsea în asta doar un motiv de glumă.

Drept orice răspuns, Alexandru zîmbi cu blîndeţe : păru că-şi aminteşte nişte lucruri plăcute, după genele ridicate, după gestul mîinii cu care respingea întrebarea, după surîsul evaziv.

Fu rugat insistent să vorbească. Julie Farnese îl mîngîie stînd pe genunchii lui, dar papa o respinse încet.

Fără îndoială, se gîndea la pedeapsa cerească a celor trei călugări homosexuali. Privirea-i întunecată, fruntea-i devenită gravă de atîtea gînduri nobile nelinişteau musafirii. Julie, prefăcîndu-se apoi grăbită, papa gîndi cu voce tare, într-un extaz confuz şi o nostalgie amoroasă :

- Reflectez la cel ce se afla la mijloc...

Uşile încăperii fură închise. Sub pretextul că servitorii trebuiau şi ei să servească masa, se interzise tuturor intrarea în această sală şi o bună parte din palat.

Urma să aibă loc jocul „Cine găseşte, ia".

Acest joc purta un nume francez, din pudoare, deoarece cardinalii italieni care îl inventaseră nu voiau să-şi asume răspunderea acestor iniţiative voluptuoase. Deşi acceptîndu-i beneficiul, îi aruncau totuşi paternitatea asupra altora.

Iată în ce consta acest joc cu care se încheiau de obicei orgiile :

Se făcea întuneric în mai multe încăperi alăturate, prin care invitaţii se împrăştiau după bunul lor plac. Li se interzicea să vorbească, decît la intervale de cîte un sfert de oră : participanţii şi participantele erau înştiinţaţi atunci că se face un scurt armistiţiu şi, pentru cîteva minute, străluceau lumini pe figurile lor.

Împrăştiaţi aşadar prin aceste încăperi, invitaţii trebuia să se întîlnească unii cu alţii, din simplă întîmplare, şi fiecare era obligat să-şi recunoască partenerul pe întuneric. De asemenea se interzicea femeilor să atingă obrazul bărbaţilor, pentru a nu-i recunoaşte prea uşor, după barbă sau vreo cicatrice. Cu excepţia feţei, oricare altă parte a corpului putea fi pipăită. In schimb, bărbaţii aveau voie să vină în contact cu părul femeilor, cu figura, sau, printre mătăsuri, să le cerceteze pe îndelete identitatea. Doar şoapta era permisă şi numai într-o anumită măsură : dacă cineva era recunoscut după voce, era penalizat, trebuind să-i ofere partenerei un giuvaer. Dacă, din întîmplare, el încerca, profitînd de întuneric, să scape din mîinile partenerei, aceasta trebuia să se agațe de el, pînă ce ora scurtului armistiţiu avea să sune.

Fără îndoială că mulţi se străduiau să fugă astfel, dar femeile erau obligate să-i reţină prin orice mijloace şi, în acest efort, adesea, cuplul se rostogolea pe jos. Atunci, printre catifele şi mătăsuri, ei se zbăteau, fără

violenţă, bărbaţii încercînd să fugă, femeile încercînd să-i reţină, şi adesea inversau rolurile, ei reţinîndu-le pe ele, care se străduiau să fugă.

S-ar fi putut oare crede că un astfel de joc să fi avut loc fără zgomot şi tărăboi ? Şi totuşi aşa a fost.

Ciocnirile erau fără violenţă, buzele serioase, absorbite de diferite griji, căci, ce-i drept, dacă doamnele nu puteau atinge cu mîinile faţa bărbaţilor spre a-i recunoaşte, aveau toată latitudinea s-o facă doar cu obrazul; şi se spunea că astfel de doamne nu erau totdeauna curtezane, ci pricepute în a ghici, la singura atingere a buzelor de obrazul ce-1 examinau, cui îi aparţinea.

Primii istoviţi după acest joc se retrăgeau pentru rugăciuni sau se întîlneau cu călugării care oficiau în capelă serviciul religios.

Papa era renumit pentru înflăcărarea adusă acestui joc. Dar el nu putea rezista mult; aşa se face' că întotdeauna se refugia, înainte de sfîrşitul jocului, pe banca stareţilor, cîntînd psalmi.

La a treia întrerupere, Cezar remarcă plecarea lui Alexandru. Atunci se convinse el unde se afla Julie, amanta papeii şi stinse luminile aruncîndu-se în faţa ei în aşa fel, că, ea, fără să vrea, dădu peste el. Şi pentru că unul fugea după celălalt, probabil, căzură, fără violenţă, pa parchet, rămînînd acolo.

Nu putem şti tot ce-i dezvălui Julie lui Cezar, dar îi dezvălui, printre altele, că Lucreţia îl iubeşte nespus pe Francisc, duce de Gandia, ceea ce îl înfurie grozav pe Cezar, dar nu într-atît ca atunci cînd află, tot de la Julie, că Francisc nu de mult a părăsit jocul şi că. poate, chiar în momentul acesta,, se pregătea să plece la mănăstirea de la San-Sisto. Dacă Julie i-ar fi privit ochii lui Cezar, s-ar fi înspăimântat.

Ameţită de băutură, de flori, de dezmierdări, Julie a trădat, fără să-şi dea seama, încrederea pe care

Lucreţia şi Francisc o aveau în ea. Cînd se trezi, plînse cu lacrimi fierbinţi.

Căci şi Julie Farnese îl iubea pe Francisc, duce de Gandia, dar il iubea cu o patimă stăpînită şi cu atît mai violentă. Îl iubea pentru frumuseţea lui, pentru eleganţă, pentru fineţe.

Lucreţia îl iubea pe Francisc, după cum şi el o iubea, cu mîndrie, dar fără ca incestul să le păteze dragostea frăţească, îl iubea şi îl admira, fără vreun instinct amoros.

Erau fericiţi că se regăsesc şi discută liber, el, aplecat asupra tinereţii ei înfloritoare, ea, cu fruntea şi privirea îndreptate către el, fratele cel mare, sfătuitorul drăgăstos.

Şi Cezar credea cu totul altceva, cu atît mai mult cu cît Lucreţia şi Francisc îi lăsau pe toţi să se zbată în necunoştinţă de cauză privitor la întâlnirile lor.

Julie, pe jumătate beată, informase pe Cezar că Francisc gonea către San-Sisto, unde o călugăriţă trebuia să-1 aştepte în spatele portiţei de fier, ce conducea, pe sub un smochin mare, la cisterna cu apă. Această uşă joasă permitea, vara, trecerea ţăranilor evlavioşi pentru a lua apă proaspătă, dar numai la sfîrşitul lui iulie şi începutul lui august. Lucreţia putuse deci să-şi procure, cu uşurinţă, cheia. Datorită călugă-riţei ce o slujea îl putea primi pe ducele de Gandia, fără ştirea nimănui, ca pe un îndrăgostit.

Lucreţia îl aştepta pe Francisc, duce de Gandia, în spatele porţii mănăstirii de la San-Sisto, sub smochin, unde încerca să se perfecţioneze în limba latină, nefiind o erudită. Devenise foarte neliniştită. Superstiţioasă, auzise un smochin căzînd aproape de ea, la stingă, şi cu toate eforturile îi fu imposibil să-1 ridice. Încercă mult timp, dar zadarnic şi, tulburată ca de o prevestire rea, Lucreţia încreţi sprîncenele... îl aştepta pe Francisc...

CAPITOLUL al IV -lea

Ucigaşii plătiţi ai lui Cezar se îndoiesc că l-ar fi omorît pe Sforza, care le scapă — Lamentabila moarte a unui călugăr — Pămătuful familiei Borgia — Cezar urmăreşte pe Sforza — Calul lui Gianino îl învinge pe al lui Cezar — Grajdurile familiei Borgia — Beţia lui Cezar Borgia — Asasinarea lui Francisc Borgia, duce de Gandia, purtător al steguleţului de lupta al papei — Stupoare la Roma şi în familia Borgia — Lucreţia Borgia la mănăstire — Ea denunţă crimel'e familiei sale — Pericolul mărturisirilor famaliei Borgia — Înapoierea Lucreţiei Borgia la Vatican — Ea îl acuză pe Cezar de fratricid — Scrisoarea lui Jean Sforza către Ludovic le More — Familia Borgia pune la îndoială propria-i otravă — Pîntecele unei catîrce vii, antidotul otrăvii familiei Borgia,

În seara în care Micheletto îl urmărise pe Jean Sforza şi credea că 1-a omorît şi apoi 1-a aruncat în Tibru, s-a înapoiat, după cum am văzut, vesel, cu trupa cîntînd, la palatul Santa-Maria in Porţiei, unde Lucreţia îndura actele de violenţă ale lui Cezar.

El întinse, chiar sub ferestrele Lucreţiei, în vîrful săbiei, eapul celui pe care îl pretindea a fi al lui Jean Sforza.

Lucreţia era să moară de supărare şi de spaimă, căci îi iubea pe Sforza şi l-ar fi iubit mereu, dacă nu s-ar fi urzit între ei nişte intrigi mîrşave, ce au dus la o ruptură ruşinoasă.

Ea crezuse în asasinarea lui Sforza şi leşină.

În realitate, în timp ce Micheletto se înapoia spre Roma, gîndea că nu-i putea proba cu nimic lui Cezar asasinatul comis şi, temîndu-se de furia ducelui de Valentinois, socoti că ar fi trebuit să decapiteze victima... O frică nemaipomenită îl cuprinse : cine l-ar asigura pe el, Micheletto, că Sforza era umbra pe care o

spintecase şi care abia avusese puterea să se arunce în Tibru, la picioarele sale ?

— Şi dacă nu pe Sforza l-au omorît ? se întreba Micheletto cu groază.

Îl cunoştea pe Cezar, ştia că la mînie l-ar fi putut lesne ucide, şi-i era frică.

Atunci îi veni ideea să-i predea capul victimei dar, reflectînd mai bine, se convinse că nu-i aparţinea lui Sforza.

— Cel puţin trebuie să-i dovedim că am omorît pe cineva, dar săbiile proaspăt şterse de sîngele în care s-au înmuiat nu sînt o dovadă suficientă.

Tovarăşii lui erau, ca şi el, convinşi că nu pe Sforza îl omorîseră.

Micheletto hotărî să-i aducă lui Cezar un cap din timpul escapadei lor şi, ca o glumă, să-i aducă deci capul primului om întîlnit în cale.

Or primul om pe care îl întîniră în cale dar pe care nu-1 văzură, pentru că se pitulase cu cal cu tot printre mărăcini, dincolo de drumul mărginit cu măslini, îi recunoscu imediat. Îşi culcase calul la pămînt şi-i comprimase nările, în timp ce, cu sabia în mînă, se pregătea să-şi vîndă scump viaţa. Trecură pe lîngă el, fără să ştie, că Jean Sforza scăpa ca prin minune de moarte.

Dar, apropiindu-se de Roma, lui Micheletto îi veni o idee : ciocăniră la poarta unei mănăstiri. Apăru un călugăr care nu le deschise. Degeaba îşi declinară calitatea şi mandatul ce-1 aveau de la cardinalul de Valentinois, căci nu le folosi la nimic.

Călugărul, foarte hotărît, refuză să le deschidă.

Torţa pe care o ţinea în mînă îi lumina toată figura, în spatele grilajului, fără însă ca el să o poată vedea pe cea a interlocutorilor săi. La un moment dat, Micheletto, furios, exasperat, hotărî să-i joace călugărului o festă, de care să-şi amintească mult timp, în paradis, poate...

El observă că Micheletto purta, spînzurată de şa, cu un lănţişor de argint, sabia lui Cezar.

Micheletto scoase aşadar sabia din teacă şi, ochind prin grilajul porţii gura călugărului care voia să plece, îl ameninţă cu arma, prin întuneric, în timp ce-i spunea, întinzîndu-i o monedă de argint :

— Ia-o ! Nu vreau să ne ocărăşti.

Călugărul se apropie, întinzînd degetele prin grilaj. în momentul acesta, ca o săgeată, lama ţîşni. Urmă un gîlgîit de cuvinte, de sîngc, care se răspîndi pe barba şi roba călugărului. Lama săbiei se înfipsese în gura acestuia, străbătîndu-i-o dintr-o parte în alta.

Călugărul începuse să delireze. Buzele-i rîdeau, mormă-iau, vesele, scuipînd cheaguri. Din nas sîngele se scurgea încet.

Micheletto şi banda lui îl luau în rîs.

Dar torţa care îi căzuse din mînă ameninţa să se stingă. Micheletto zise :

— Să nu pierdem prea mult timp ! Hai, dă-i tu drumul, binişor !

Un soldat se străduia, în timp ce tăia gîtul călugărului, să-i separe capul de trunchi. Osatura era însă solidă. Reuşiră abia atunci cînd vîrful săbiei se îndoi, ameninţînd să se rupă, şi corpul se prăvăli în spatele porţii şi rezemat de ea, ca o greutate pe care o laşi să cadă.

Această treabă îi amuzase.

Urcară pe cai rîzînd.

Micheletto ţinea capul înfipt în vîrful săbiei şi cum sîn-gele încă picura, îşi stropi tovarăşii care înjurau. Micheletto rîdea.

-— Pămătuful familiei Borgia !... Asperges me hysopo et mundabor...

Şi astfel ajunseră sub ferestrele Lucreţiei. Cezar nu mai era acolo.

Oastea aşteptă, apoi se îndepărtă, cînd Cezar apăru pe neaşteptate pe calu-i aprig. Consideră pe Micheletto

şi banda lui drept nişte imbecili şi, văzînd capul, spuse că nu-i plac comicăriile.

Capul călugărului nu folosi deci la nimic altceva decît s-o sperie pe Lucreţia şi să-1 facă pe călugăr să guste şi altfel de fericire decît cea terestră.

Dintr-o mişcare, Micheletto trimise capul, rostogolindu-se, în pragul unei case. Cezar porunci cu asprime trupei şi comandantului ei să-şi omoare caii, dacă e nevoie, că vor avea alţii la înapoiere. Îl obligă pe Micheletto să-şi abandoneze calul şi să încalece unul de rasă, pe care îl ţinea un valet la cîţiva paşi de el.

Imediat ce încălecară, porniră în urmărirea lui Sforza, de astă dată, a adevăratului Sforza.

Il zăriră în zori, urcînd la trap, un drum în pantă. Purta oare vîntul ecoul galopului cailor lui Cezar şi Micheletto ? Nu s-ar putea spune, dar Sforza se întoarse deodată şi dădu pinteni calului pînă ce acesta începu să sîngereze.

Duelul se declanşa.

Călăreţii nu se putură ţine de Cezar şi Micheletto. Unul cîte unul părăsi, pînă la ultimul, urmărirea, pentru a-şi îngriji animalele, pe jumătate moarte. Rămîneau deci singuri Cezar şi Micheletto, pe caii lor înnebuniţi. Cezar scăpă o înjurătură de triumf : Sforza le aparţinea.

Cezar avusese grijă, într-adevăr, să-i otrăvească pe cei trei cai, cei mai buni, pentru ca el să nu poată fugi. Sforza avea să încalece animalul unui soldat sau al unui baron oarecare iar cursa să se termine repede, presupunea Cezar.

Cezar era renumit la Roma, pentru cei mai buni cai ce-i poseda, împreună cu fratele său Francisc şi Sforza.

Caii lui Sforza fiind omorâţi, el era pierdut.

Cezar şi Micheletto constatară curînd, cu stupoare, că Sforza nu numai că păstra distanţa dintre ei, dar chiar o mărea. Ei pierdeau din ce în ce teren şi Cezar recunoscu că, în curînd, vor renunţa. Nu-şi revenea din buimăceală : un cal să-1 învingă pe al lui !...

In sfîrşit, îl pierduseră pe Sforza din vedere.

Descălecară : Micheletto pronunţă primul numele lui Francisc.

Mai întîi Cezar, spumegînd de mînie, nu îndrăznea să creadă. Totuşi numai Francisc, complice al Lucreţiei, putea să-i fi procurat lui Sforza acest cal. Fu convins de acest lucru, dar nu-i ceru nici o explicaţie lui Francisc ; hotărît lucru, ura săpa mai adînc prăpastia dintre ei.

* *

Sforza, pradă rîvnită cu multă înflăcărare, scăpa familiei Borgia, doi din această familie fiind acuzaţi de a-i fi favorizat fuga. Ce avea oare să se întîmple ? Aveau oare să se nască două tabere rivale în familia Borgia ? De o parte, Alexandru şi Cezar ; de alta, Lucreţia şi Francisc ; consecinţele ar fi fost, evident, dezastruoase. Cezar nu uita decît că numai el privea astfel situaţia. O socotea disperată şi hotărî că, pentru a salva totul, era nevoie de un sacrificiu.

Aşadar era hotărît să-1 înfăptuiască ; însă mărturisirea ce i-o făcuse Julie Farnese îl determină să urgenteze.

*

* *

Francisc venise la San-Pietro ad Vincula călare pe unul din cei mai frumoşi cai, cadou de la împăratul Maximilian.

Grâjdarul, pe care îl chemase să-1 înşeueze, îi spuse că animalul este bolnav. Francisc il pipăi, il făcu să sîngereze, după care, puse să i se administreze un purgativ şi, pentru a-1 uşura mai repede, dădu dispoziţie să i se facă spălaturi cu vin îndulcit şi cald, dar nu fu nimic de făcut în plus ; dacă nu moare, calul nici nu se mai poate ridica şi Francisc nu pleca.

Ora înainta. împrumută un cal şi galopă spre San-Sisto, fără vreo scuză sau pretext.

Dar Francisc nici nu se depărta bine că Cezar se frământa deja unde ar putea fi ducele de Gandia. Vizibil

afectat, se întrista că fratele lui a plecat în felul acesta. Nimeni nu se zbătea să afle de ce a dispărut, bânuindu-1 de vreo aventură galantă.

Lipsa acestuia fusese însă remarcată iar. Cezar îşi arătase regretul.

Niciodată nu fusese Cezar aşa de vesel ca în ziua aceea. Pe tot timpul şederii invitaţilor, le acaparase atenţia cu iscusinţă, uneori chiar cu ingeniozitate, dar deodată se schimbă cînd, tîrziu, în noapte, un valet îi anunţă sosirea lui Micheletto. De îndată ce-1 văzu pe Micheletto, deveni palid, nesigur, genunchii începură să-i tremure : nimeni nu mai recunoştea în el pe acel Cezar, pe care îl descoperise ore de-a rîndul, în seara aceea, ci o zdreanţă, se bîlbăia, bea şi iar bea : ajunsese în aşa hal de beţie, încît devenise un obiect de dezgust,, de greaţă, de scîrbă.

*

A doua zi, Roma afla cu stupefacţie că nu se primise nici

o veste de la ducele de Gandia, apoi, rînd pe rînd, că se temeau să nu fi fost asasinat, măcelărit şi aruncat în Tibru.

Urmă o scurtă uimire. Cine îndrăznise oare să atenteze la viaţa familiei Borgia ? Dar această uimire fu imediat urmată de alta, de revoltă : ucigaşul nu putea fi decît...

Nimeni nu îndrăzni să pronunţe numele ce tremura pe toate buzele.

De îndată ce află ştirea, Julie Farnese dădu dispoziţie să

i se înşeueze calul şi, în fruntea unei escorte de nădejde, ajunse la mănăstirea de la San-Sisto.

Întrevederea avută cu Lucreţia fu emoţionantă. Nici nu apucase Julie să rostească bine primele cuvinte, că fiica Madonnei Vannozza înţelesese totul. O copleşi mai întîi cu reproşuri pe Julie, acuzînd-o de complicitate la asasinat, dar, apoi, răzgîndindu-se, şi, pentru că Julie îşi

smulgea părul de disperare şi voia, pentru totdeauna, să se călugărească, Lucreţia o consolă.

Julie îşi mărturisise greşeala, crima, spunea ea, de a-1 fi informat pe Cezar despre relaţiile lui Francisc cu Lucreţia şi de a fi aţîţat astfel ura lui Valentinois. Julie nu ţinea cont de epitetele ce i le atribuia lui Cezar, situaţia tot nu se mai schimba în nici un fel : nimic nu putea reda viaţa unui cadavru tumefiat, pe care luntraşii îl scoseseră din Tibru.

Lucreţia nu vorbea altceva decît să se ducă să se arunce peste cadavrul fratelui său şi să strige acolo, în faţa tuturor, scîrba ce o avea faţă de ai săi ; cînd se entuziasma, cînd se tînguia, în timp ce Julie, tulburată, înnebunită, plîngea în hohote, îngenuncheată pe dalele reci. Vestibulul, ce ducea la vorbitorul unde Lucreţia o primise pe Julie, se umplea de paşi mărunţi ce alunecau peste dale ca un foşnet discret sau ca nişte şoapte. Zburdalnice, curioase ca nişte copile, călugăriţele din mănăstirea de la San-Sisto, unde fusese crescută Lucreţia, se îmbulzeau la poartă pentru a trage cu urechea. Deodată ea le zări : furioasă, ca în delir, urlă printre sughiţuri :

— Da, veniţi să vedeţi pe fiica papei ! Este mai nenorcită decît ultima dintre fetele angajate de grăjdari. Este fiică de criminali, soră de criminali şi, pentru că ea nu vrea să-și înmoaie mîinile în sînge, i se doreşte mai mult decît moartea. Da, Cezar, fratele meu, m-a violat, în timp ce-i tăinuiam fuga soţului meu, pe care voia să-1 asasineze. Da, au vrut să-1 asasineze, aţi auzit bine şi, pentru că nu l-au putut avea pe Sforza, l-au vrut pe Francisc, duce de Gandia, fratele meu. Incest, fraticid, iâtă-1 pe Cezar Borgia ! Şi ultimul dintre birjari are dreptul să-1 scuipe în faţă... Şi tu ! tu ! papă ticălos !... Tu ! tu ! mamă care îţi prostituezi fiica !...

Pe culoare, turmă uluită, călugăriţele fugiseră. Injuriile pe care Lucreţia le arunca familiei sale erau de o

violenţă revoltătoare şi se ştia bine cît valorau confindenţele familiei Borgia.

Ei îşi ies din fire, se destăinuiesc, cer iertare pentru crimele mărturisite dar, odată coşmarul dispărut, se tem de trădarea celor ce au auzit şi ar putea vorbi... Otrava, atunci, intră în acţiune.

Lucreţiei îi fuseseră ascultate plîngerile de îndrăgostită pînă cînd a început să vorbească despre ai săi. despre crimelo lor, cînd toate călugăriţele fugiră, temîndu-se de confidenţele sale ca de o sentinţă de moarte. Şi papa vru, într-o zi, să se destăinuiască în faţa Sfîntului Colegiu : zadarnic încercară călugării să fugă. Ei ştiau ce primejdie îi păştea dacă ar deţine secretele crimelor lui Alexandru. Mai ştiau că, venindu-şi în fire, papa ar vrea să scape de aceşti periculoşi şi de aceea voiseră să fugă, cum au fugit călugăriţele.

Lucreţia dădu dispoziţie să i se înşeueze un cal şi luă drumul Vaticanului. Voia să-i arunce papei în faţă toată scîrba ei, în plină asistenţă, să ceară pentru ea otrava familiei Borgia, această otravă ce o văzuse distribuită de Cezar şi Alexandriu, administratori cu experienţă, recenzori de bunuri... înnebunită, ea striga toate astea pentru cei ce doreau să audă aceste monstruozităţi, dar toţi se prefăceau că se gîndesc în altă parte, nedînd impresia că totuşi ascultă.

Oastea cea mică ajunse la Vatican.

Abia se află Lucreţia în faţa lui Cezar că deja izbucni în reproşuri, în insulte, injurii atît de dispreţuitoare, încît, în repetate rînduri, Cezar îşi scoase din teacă pumnalul ce-1 purta la brîu. Dar ameninţarea lui nu făcea decît s-o exaspereze mai mult şi să-1 provoace :

— Nu îndrăzneşti ! Niciodată nu vei îndrăzni, laşule!

Şi, aruncîndu-se asupra pumnalului, i-1 scoase din teacă, încercînd să se sinucidă, dar Cezar o împiedică, li vorbi blînd şi, în cele din urmă, Lucreţia, fiind cuprinsă de o criză, se prăbuşi, plină de mînie şi convulsionată, în mijlocul cardinalilor ce alergară imediat.

Mi-e frică să nu înnebunească, spuse cu gravitate Cezar. Ieri, Jean Sforza astăzi Francisc : asta înseamnă pentru ea dispariţia a două fiinţe pe care le iubea mai mult ca orice.

Urmă o înduioşare generală.

Cînd îşi reveni, fiind doar cu Julie şi Cezar, într-atît se simţi de îngrozită de prezenţa fratelui ei asasin, încît, înălţîndu-se peste pat, îl goni. Atunci Cezar se apără :

— De ce să-1 fi omorît eu ? Din interes ? Aş fi fost un nenorocit şi un imbecil. De ce ? Să am grijă numai eu de întreaga moştenire colosală a familiei Borgia ? Niciodată nu voi putea face faţă. Dacă Francisc ar fi trăit, am fi format o putere. Dispărînd el, s-a zis cu familia Borgia. Steaua noastră va mai străluci, probabil, doar cîteva luni, atîta timp cît Alexandru al VI-lea va mai fi capul familiei. Dacă el moare, nu ne va rămîne decît să fugim. Dar poate înşişi duşmanii noştri nu ne-o vor permite.

Cezar spunea lucruri verosimile şi, fără să aibă habar, prezicea, lucid, viitorul. Reuşi s-o tulbure pe Lucreţia. Apoi continuă :

— Reproşează-mi că l-am îndepărtat pe Jean Sforza, soţul tău ! Recunosc adevărul. Acuză-mă că am vrut să-1 omor ! Acecept acuzaţia. Dar nu trebuia, Lucreţia ? Viaţa noastră a tuturor, o cerea. Judecă: Ludovic le More se declară adversarul lui Alexandru or Jean Sforza, nepotul său, este în solda lui ca şi în solda lui Alexandru. Soţ al Lucreţiei Borgia şi ginere al lui Alexandru Borgia, el preferă familiei Borgia pe unchiul său Ludovic le More, al cărui scop, căsătorindu-1 pe Jean cu Lucreţia, fusese de a găsi, astfel, în papă, un asociat şi un complice, în acelaşi timp, al politicii sale. Soţul tău a acceptat pactul...

— Minţi !

— Mai mult ! continuă Cezar. Chiar în momentul în care Sforza trebuia să aleagă între noi şi Ludovic, ne face jurămînt de credinţă şi, văzînd că nu ne îndoim de

asta, îi compune lui Ludovic o scrisoare precaută în care, şi lui, îi exprimă devotament.

— Minţi, îţi spun !

— Mint eu ? Ei bine, atunci, Lucreţia, o să cunoşti ce şarpe...

— Iţi interzic !

— Deschide-ţi urechile sau, mai degrabă, citeşte singură ! Lucreţia citi :

„...Ieri, Sfinţia sa mi-a spus., în prezenţa Monseniorului (cardinalul' d'Ascanio): „Hai, senior Giovanni Sforza, ce ai să-mi spui ?" Îi răspunsei: „Sfinte Părinte, toţi cred la Roma că sinteţi de acord cu regele Neapolului, el fiind duşmanul Milanului. Dacă ar fi aşa, m-aş găsi într-o situaţie neplăcută căci, în acelaşi timp, sînt şi în solda Sfinţiei sale, ca şi în cea a statului amintit mai sus. Dacă lucrurile urmează acest curs, nu văd, cum aş putea sluji pe unul, fără a-l părăsi pe celălalt, şi totuşi nu aş vrea să mă despart de nici unul. Rog pe Sfinţia voastră să mă ajute să nu devin duşmanul propriului meu sînge şi să acţionez contrar îndatoririlor cărora m-am supus după capitularea mea în faţa Sfinţiei voastre şi a ilustrului stat al Milanului." El mi-a răspuns că mă neliniştesc prea mult pentru problemele sale şi că trebuie să-mi primesc solda şi dintr-o parte şi din alta, conform convenţiei. Pentru care ordonă Monseniorului d'Ascanio să scrie Excelenţei voastre, aşa încît să vedeţi mai amănunţit despre ce este vorba. Dacă aş fi ştiut, Monseniore, că mă aflu într-o situaţie asemănătoare, mai degrabă, aş fi mîncat paiele pe care mă culc decit să mă predau, în felul acesta. Mă pun sub ocrotirea dvs., rog pe Excelenţa voastră să nu mă părăsească, dar să ţină cont de poziţia în care mă aflu, să mă ajute cu bunăvoinţa şi sfaturile sale, pentru a putea rămîne slujitorul fidel al Excelenţei voastre. Aveţi grijă de situaţia şi cuibul strimt pe care, datorită Milanului, mi le-au transmis strămoşii.

„Acela ale cărui persoană şi oşti vor fi totdeauna în slujba Excelenţei voastre."

Jean Sforza Roma, aprilie 1494

O flacăra străluci în privirile Lucreţiei. Cezar se înşelă, crezind că de acuma ea avea să-şi urască soţul.

Lucreţia, din contră, era mîndră şi fericită de această scrisoare, care îi dovedea, sinceritatea soţului ei şi loialitatea comportamentului.

Sforza mărturisise întotdeauna Lucreţiei cît de mult îl dezgustau cei din familia Borgia şi visa să ajungă, într-o zi, la Pezaro, cu Lucreţia, unde să trăiască în pace şi siguranţă. Această scrisoare dovedea cît ţinea Sforza, într-adevăr, la păstrarea feudei sale de la Pesaro, unde dorea să moară împreună cu Lucreţia. De cîte ori nu condamnaseră amîndoi planul pe care papa îl nutrea în taină, de a extermina pe toţi micii tirani şi vicari ai statelor Bisericii, temîndu-se să nu-şi vadă feuda de la Pesaro tîrîtă în vreo catastrofă !

Lucreţia îi restitui scrisoarea lui Cezar.

— Mă crezi acum ? întrebă el.

— Nu cred nimic. Nu-ţi cer decît un lucru şi anume de a-mi dovedi că eşti în stare să-ţi iubeşti sora cum pretinzi că ţi-ai iubit fratele. Îmi iubesc soţul, Cezar, auzi ? Eu l-am ajutat să fugă, atunci cînd ai venit în camera mea... Eu am dat dispoziţie să i se scoată din grajdurile lui Francisc cel mai bun cal, care îl aştepta afară din oraş, căci îţi cunoşteam planul şi mă temeam că vei porunci otrăvirea cailor lui, pentru a-1 împiedica să fugă. Da eu, am făcut toate astea, din dragoste. Ei bine ! Astăzi îţi cer ceva şi acel ceva îl vreau, înţelegi : dă-mi voie să mă întîlnesc cu soţul meu, lucru îngăduit de papa ! Julie şi mama mă vor însoţi. Fii atent ca totul să fie întocmai, în caz contrar, roagă-te pentru dinastia familiei Borgia !

Lucreţia nu mai adăugă nici un cuvînt. Cu o demnitate de regină ofensată, întoarse spatele fratelui ei şi, luînd-o pe Julie, părăsi camera.

Dar toţi se fereau de acum să mai bea apă din fîntînă sau să mai consume alimente, supraveghind totul cu minuţiozitate. Peste tot domnea teama ca otrava familiei Borgia să nu apară pe neaşteptate. Erau pregătite antidoturi puternice. O catîrcă se afla în grajd, hărăzită sacrificării. Se zvonea, într-adevăr, că un duce de Ferrare fusese salvat de otravă, spintecîndu-se burta unei catîrce şi el intrînd, gol, în carnea caldă încă, şi care zvîcnea din cînd în cînd.

De aceea veghea o catîrcă în grajdurile Lucreţiei.*

Dar să nu se creadă că aceste măsuri de precauţie erau luate în ascuns ! Din contră, atît personalul casnic era prevenit şi primea pe faţă instrucţiuni, cît şi prietenii şi furnizorii.

CAPITOLUL al V-lea

Dragostea conjugală a Lucreţiei pentru Jean Sforza — Visul de măreţie al familiei Borgia pentru Lucreţia — Unitatea italiană, visul familiei Borgia — Lucreţia Borgia şi corespondenţa Vaticanului — Bătrîna metresă pontificală izgonită în cartierul Regola — Soţul Madonnei Vannozza devine căpitan la Torre di Nona — Lucreţia trece la Roma drept amanta tatălui său — Gasparo, logodnicul şantajist — Femeile şi beletristica la sfîrşitul celui de al XV-lea secol italian — Introducerea literaturii „fin in bordello" — Originea cuvîntului „curtezană" — Epitaful Frumoase Imperia — Curtezanele erudite şi pe-trarchiste — Luxul curtezanelor — Femeia bărbătoasă — Tinerele femei cochete şi spirituale din secolul al XV-lea — Decameroanele la Lucreţia Borgia.

Orice s-ar fi spus, după cum am văzut, Lucreţia avea pentru Sforza mai mult decît afecţiune: simţea pentru el un profund ataşament şi dacă, mai tîrziu, nu s-ar fi urzit contra fericirii şi căminului lor unele calomnii abile,

niciodată Lucreţia nu ar fi nutrit contra lui Gianinno Sforza nici cea mai mică ură.

Lucreţia cunoscuse fericirea în acest palat din Santa-Ma-ria in Porţiei, pe care cardinalul Battisto Zeno 1-a construit în 1483. Va putea oricînd fi văzut în stînga scării bazilicii din Saint-Pierre es Liens.

Acolo, sub supravegherea expertă a donei Adrianna Ur-sina, pe care papa Alexandru o angajase ca guvernantă şi doamnă de onoare, Lucreţia învăţa meseria de suverană. Familia Borgia visa într-o unitate italiană sub stăpînirea lor şi, pentru Lucreţia, într-o căsătorie care să le aducă o puternică alianţă.

Numeroasele rude, prietenii, îndatoraţii, linguşitorii, într-un cuvînt, clienţii familiei Borgia, îi alcătuiau suita.

Se ştia că Lucreţia extrage notiţe din corespondenţa capului Bisericii şi că prin adnotări ea simplifică sau mai degrabă reduce munca papei. Această foarte tînără femeie de şaptesprezece ani, printre grijile extraordinarei şi înaltei sale poziţii mondene, găsea totuşi timpul necesar de a se perfecţiona în studiul latinei.

Papa se despărţise de La Vannozza, pe caro o alungase în mod expres de la Vatican, şi îi fixase domiciliul în casa sa din cartierul Regola. De la prădarea locuinţei sale de către francezi şi violenţele cărora, din cauza vîrstei, nu le putuse ţine piept, Vannozza, pe drept sau pe nedrept, era considerată ca nemaiavînd mintea întreagă. Fără îndoială că, pentru papa şi copiii săi, era un motiv plăcut s-o îndepărteze.

Averea mereu creseîndă a familiei Borgia permitea cu greutate prezenţa acestei rude din popor.

Papa acordă soţului Madonnei Vannozza o compensaţie : îl făcu căpitan la Torre di Nona. Canale, de asemenea, fusese promovat în funcţia de temnicer secret al papei şi dacă se devota astfel familiei Borgia, avea de cîştigat, beneficiind de rentabilitatea acestui post.

Lucreţia devenea marca favorită a Romei. Nu afirmăm că era deja marea favorită a Vaticanului, asta însemnînd să fim complicii unei legende pe care abia ne-o amintim. Era permis, la Roma, ca Lucreţia să fie onorată, de Alexandru al VI-lea, tatăl său, cu favorurile cele mai familiare. Prezenţa stăruitoare a Lucreţiei la Vatican şi intimitatea pe care papa i le acorda confereau acestui zvon, dacă nu temeinicie, cel puţin verosimilitate. Dar, în această epocă, evenimentele nu erau prea avansate.

Deci Lucreţia era regină, nu era încă papesă.

Această putere luase amploare, încetul cu încetul, de la căsătoria ei cu Jean Sforza, ce avusese loc în ciuda faimosului Gasparo, care profitase oarecum de unele onoruri în postura sa de logodnic, precum şi de trei mii de ducaţi drept despăgubire. Şantajul era în floare în această epocă.

Lucreţia este cea care ajută familiei Borgia să-şi atingă ţelurile cele mai înalte la care năzuieşte. Lucreţia este cea care, mai întîi fără să-şi dea seama, a făcut tot posibilul pentru a duce numele familiei Borgia cît mai departe şi cît mai sus, întru teamă şi dispreţ. Dacă s-ar părea eă ea s-ar fi pretat la acest rol sau, mai degrabă l-ar fi suportat cum suporta violenţele lui Cezar, cu o resemnare dezgustătoare, iată că veni o zi cînd Lucreţia se revoltă ! Această revoltă o manifestase părăsindu-şi familia şi refugiindu-se la mănăstirea de la San-Sisto, de unde Cezar o scoase curînd, ea reluîndu-şi viaţa de fiecare zi, cînd superstiţiile se amestecau cu literatura, incestul cu politica, ambiţia cu dezgustul mediului său social, cochetăria cu o raţiune aproape virilă.

Existau la Roma, în această epocă, ceea ce noi am numi astăzi, saloane literare.

Acela al Lucreţiei era pe punctul de a deveni cel mai vestit.

In Italia, aproape părăsite de soţii lor, femeile se întruneau, disertau despre literatură, filozofie şi arte. Multe dintre ele, care s-au remarcat la Roma, se dedicau literaturii. Excelau în poeme lirice, sonete, improvizaţii, epigrame ; unele din aceste poetese nu dispreţuiau deloc satira care, deşi interzisă, reuşea totuşi să se exprime prin intermediul lui Maribrio şi Pasquin, statuile zeflemitoare.

La Veneţia, Verona, Padova, Brescia, Gênes, Florenţa, Sienne, Bolonia, Modena, Pavia, Urbin, Milano, Neapole, Palermo, Orviete, Gaete, peste tot, găsim nume de femei celebre în literatură şi arte.

Fusese introdusă literatura „fin in bordello".

„Să ştii, spunea soţul Madonnei Vannozza unui cunoscut, să ştii că desfrînatele au început să zdrăngăne la harpă, să trăncănească despre viitor şi să cînte strident pentru a-i înnebuni pe cei din jur. Vai de cei ce vor să le asculte cum cîntă, cum discută, cum fac muzică !"

S-a născocit, pentru o persoană frumoasă, pe care atît spiritul cît şi frumuseţea au făcut-o celebră, în Roma, cuvîntul rafinat „cortesana". Epitaful său, care încă se citea în secolul al XVIII-lea în biserica Saint-Grégoire, pe muntele Coelius, era astfel conceput : „Imperia cortesana romana, cuoe digua tanto nomine..."

Frumoasa Imperia, Aspasia secolului lui Leon al X-lea, nu-şi făcea numai o meserie din a fi frumoasă, dar era şi o erudită îndreptăţită, o muziciană desăvîrşită. Bandello, care ne descrie luxul în care ea trăia, ne vorbeşte şi despre lăuta ei, despre caietele ei de muzică, despre biblioteca ci. Cuvîntul „puttana" era prea urît pentru o persoană atît de delicată iar curtoazia pe care o inspira tuturor dădu naştere acestei denumiri de curtezană, galantă şi eroică în acelaşi timp. Se alcătuiau dialoguri platoniciene asupra „infinitului" dragostei pure. Acest secol îşi avea deja preţioasele lui,

care imitau în poezie genul lui Petrarca, pretinzînd că îmbunătăţeşte limbajul, vrînd să se spună „balcone" şi nu „finestra", „porta" şi nu „uscio" etc. Tinerele femei, cochete şi spirituale ale timpului, ştiau, în întregime, să recite pe Petrarca şi Boccaccio, precum şi nesfârşite şi frumoase versuri din Virgiliu, Horaţiu, Ovidiu, şi alte cîteva mii din alţi autori.

De cîte ori aceste persoane frumoase, cu nume neobişnuite si încîntătoare se plimbau prin Roma, erau întotdeauna întovărăşite de un cortegiu de seniori însemnaţi, marchizi, duci, ambasadori, urmat de un convoi princiar de paji, jupînese şi servitoare.

Scriitorii recunoşteau femeilor puterea ce o au asupra bărbaţilor şi chiar le doreau ambiţia de a-i guverna. Antoine Galatco îi scrise tinerei Bonna Sforza că este născută pentru a domina bărbaţii : ad imperandum viris nata es. Acelor femei le era destinat epitetul „virago", care nu constituia o insultă, ci, din contra, un elogiu şi consacrarea influenţei lor. Jacque Bergâme, în scrierea sa „De plurimis claris selectisque mulie-ribus", nu atribuie epitetul de virago decît femeilor pe care le-a celebrat cel mai mult. Catherine Sforza, faimoasa eroină de la Forli, este denumită de Marino Sanudo „virago crudelis-sima e di gran animo". Roma admiră într-atît această eroină, încît s-o împodobească cu lanţuri de aur, trecînd prin Roma învinsă.

Se pot distinge două femei : femeia de salon, preţioasă, cochetă, diletantă, erudită, şi femeia virago, plină de voinţă, de raţiune si elan bărbătesc, corpolentă. Aceasta poate fi în acelaşi timp virago şi erudită dar, rareori, femeia tînără, cochetă şi spirituală poartă zale ; se menţionează totuşi unele împrejurări, cînd tinere curtezane au fost recunoscute sub casca desfăcută dintr-o lovitură de sabie.

Printre virago cele mai vestite, am citat pe Catherine Sforza, care îşi apără eroic oraşul contra lui Cezar Borgia ; Maccalda Scaletta care, îmbrăcată într-o

armură de cavaler, ia comanda lui Taormine după vecerniile siciliene. Am mai putea cita doamnele din Sienne care, mai tîrziu, în timpul asediului pe care oraşul trebui să-1 susţină contra marchizului de Marignan, se împărţiră în trei „bande", conduse de doamnele Fontguerra, Picoluomtni şi Livia Fausta. Aceste trei bande alcătuiau un efectiv de aproape cinci mii de „doamne nobile sau burgheze", afirmă Biaise de Montluc, martor al asediului Ele munciră la fortificarea oraşului cu lopeti, tîrnăcoape, coşuri şi fascine.

Lucreţia fusese învăţată, în timpul copilăriei, să rîdă de ifosele acestor cochete literate si să nu vadă în gusturile lor literare şi artistice decît o prefăcătorie şi accesoriile unei profesiuni delicate. Ea trăise într-o atmosferă mult prea simplă, mult prea familială pentru a putea invidia acest prestigiu rîvnit de atîţia alţii. Şi pe de altă parte, sensul foarte aspru al nevoilor existenţei o îndepărta de parade inutile. Dar, lucra interesant, ea socoti obligatoriu să pară îndrăgostită de unele idei generoase şi aderă, pe nesimţite, la aceste saloane, deschizînd în palatul din Santa-Maria in Porţiei o curte literară, la ale cărei întruniri se citeau versuri, fragmente de opere remarcabile, precum şi epigrame, satire, sonete. Cum curtezanele erau de prim-rang printre „nobilele doamne" romane, Lucreţia nu le îndepărta şi ele îi fură recunoscătoare. începură să laude prietenilor lor frumuseţea, spiritul şi distincţia fiicei Madonnei Vannozza.

Această faimă i se răspîndi destul de repede, încurajată de toţi prietenii familiei Borgia şi de toţi curtezanii. Se întrecea care mai de care să laude gingăşia, eleganţa şi erudiţie încîntătoare ale fiicei papei Alexandru al VI-lea. Cîteva nobile doamne romane se grăbiră să participe la întrunirile ce aveau loc la palatul Santa-Maria in Porţiei, stimulînd şi pe altele în a le imita. Curtezanele nu erau mai dispreţuite în cercurile lor decît sînt astăzi actriţele noastre.

Acestea îşi fac o profesie din a trăi frumos, acelea îşi făceau o meserie în a trăi din frumuseţea lor. Nobile şi curtezane se amestecau deci la palatul Lucreţiei. Toate purtau aceleaşi rochii lungi din satin sau moar iar pe deasupra altele, cu trenă, din catifea, ornate cu nasturi, foarte decoltate, cu gîtul şi uneori şi pieptul goi.

în jurul gîtului şerpuiau coliere din perie, bijuterii din aur şi pietre preţioase. Braţele le erau goale sub veşmintele cu mîneci lungi strimte. Cele mai decoltate dintre ele nu erau doamnele nobile iar cele mai preţioase bijuterii nu umerii lor îi împodobeau, ai acestor patriciene care uneori cunoşteau costul acestor bijuterii, pe care soţii lor le ofereau amantelor lor. Alături de ele se vedeau paharnicii, cu forme lascive, evocîdu-1 pe Sodoma, în timp ce cîteva din aceste frumoase romane făceau tot posibilul să nu-1 uite pe Gomorhe.

Cunoscînd mai bine oamenii, Lucreţia înţelegea deci mai bine dezgustul pe care familia sa îl avea faţă de ei. Francisc îi vorbise întotdeauna despre asta, zîmbind dispreţuitor. „Nu merita să-i cunoască", spunea el. Lucreţia începu să se convingă. Uneori, după terminarea acestor reuniuni, ea judeca într-adevăr cu severitate pe aceia şi acelea care o curtau din spirit de condescendenţă şi, furioasă ghicindu-le pretenţiile, sentimentele ridicole, poftele meschine, ajunsese să prefere în locul lor pe cei depravaţi sau sceleraţi. Nu purtau fard numai pe figurile machiate cele care veneau la ea pentru a face graţii : totul era fardat în ele şi nimeni nu reuşea să le descopere adevăratul suflet.

CAPITOLUL al VI-lea

Serbarea nocturnă de fa *palatul Santa-Maria — Paharnicul cu urechile astupate cu ceară — Peluzele acoperite cu covoare — Pajişti — Dezmierdările fermecătoare*

— Comedia mitologică ~ Fardul denunţător — Ţapii cornuţi — Don Eliseo Pignatelli — Răzbunarea Lucreţiei — Pajii-otravă ai ducelui de Ferrare — Răul francez.

SERBARE NOCTURNĂ

Intr-o zi, Lucreţia avea ca invitate, la palatul Santa-Maria, cele mai nobile doamne şi cele mai frumoase curtezane ale Romei.

De cum intrară în sala cea mare unde avea loc reuniunea, zăriră un grup ce înconjura un tînăr. Cîteva paravane îl apărau de privirile curioaselor, dar nu-1 apărau bine, într-adins, pentru a aţîţa mai mult curiozitatea vizitatoarelor. Toate se plecau şi vedeau atunci pe cel mai frumos paharnic ce-au putut visa vreodată. Cum el nu ştia sau se făcea că nu ştie despre prezenţa lor, se gătea fără grijă. Cu o pînză fină îşi împrăştia pe obraji şi ceafă pudră albă şi roz. Oglinzi mari îl reflectau. Rînd pe rînd îşi rujă, cu răbdare, buzele, gingiile, pentru ca surîsul să-i fie mai seducător, urechile... îşi netezi sprîncenele, uniformizîndu-le, desenînd o linie clară cu creionul şi smulgînd cu migală, cu o pensetă, firele ce depăşeau linia.

Îşi dezgolea bustul căruia, de asemenea, îi acorda toate îngrijirile, apoi amesteca, cu pricepere şi exactitate, dozele, măsurate, de arpagic, ambră, mosc şi esenţă de portocale, cu care îşi ungea corpul şi membrele. îşi săruta braţele albe şi fricţionate, cu ochii pe jumătate leşinaţi, de ispita de a prelungi sărutul.

Enervate, excitate de acest spectacol, ele murmurau cu buzele tremurînde cuvinte arzătoare, îngînau dezmierdări de îmbiere, dar tînărul nu auzea, şi una dintre ele afirmă pe loc că are urechile astupate cu ceară roz, toate convingîndu-se ca are dreptate. „El nu trebuia să audă vorbele curtenitoare ale puternicelor seducătoare", explică un paj tot atît de tînăr, tot atît de frumos, tot atît de fardat. Sosi Lucreţia. Coborîră în grădină, pe peluza luminată de licărirea tremurîndă a lămpilor.

Erau întinse covoare, destinate să-i ocrotească de contactul rece al ierbii şi pămîntului. Doamnele urmau să rămînă toată seara pe locurile unde erau conduse de pajii tineri cu o fire docilă, fără să vorbească, decît doar

cînd se întrerupea lectura. În genunchi, lîngă fiecare dintre ele, stătea cîte un paj frumos, cu părul buclat, cu genele lungi şi buzele prea roşii. Ţineau cîte o tavă de argint, încărcată cu bucăţi de tort, de marţipan de Sienne, cu diverse răcoritoare şi dulceţuri mai scăzute sau mai zemoase. După ce fiecare din ele luă loc, cu pajul alături, un tînăr poet veni să ceară permisiunea de a stinge toate luminile şi cum cerul spuzit de stele lăsa să se reverse asupra fermecătoarei societăţi o lumină vagă, peste capetele lor, alunecară nişte pînze, de-a lungul unor garnituri de şipci special amenajate, obscuritatea devenind completă.

Toate se gîndeau încă, prin întuneric, la tînărul paj, surd, ce se farda. Parfumul cu care el se parfuma urca pînă la ele. Urca din hainele şi trupul tînărului paj, care aştepta să i se ceară dulceţuri, marţipanuri, răcoritoare.

Un clopoţel sună.

Acelaşi poet anunţă, prin întuneric, că aceste doamne nobile pot face aprecieri asupra literaţilor şi poeţilor necunoscuţi, geniile de mîine... Vorbi cu o voce caldă, armonioasă, spunînd despre Artă şi Frumuseţe lucruri foarte frumoase, dar puţin plictisitoare : asocie gingaşele suflete omeneşti care aveau să legene ritmul versurilor, cu marele suflet al firmamentului albastru. Dar cum multe din ele nu se gîndeau deloc la sufletul boltei cereşti, cerură pajilor, frumoşii lor vecini, cu parfumuri şi gesturi discrete, dulceţuri şi, cum trebuia să vorbească încet, căutară capul pajilor cu mîini nesigure, pentru a le şopti la ureche, foarte aproape, atît de aproape, încît buzele li se atinseră uşor, mîinile se rătăciră, căutîndu-se şi evitîndu-se reciproc.

Frumosului şi veselului grup nu-i mai păsa de poetul ce-şi declama versurile.

Totuşi, mult timp, declamară poeţii versuri de dragoste. Mult timp ascultară pajii şi vecinele lor glasul îmbietor al Dragostei. Curînd vocile tăcură. Lucreţia anunţase un interludiu : avea să se cînte o comedie cu

scene mitologice, întrerupte şi înveselite de dispute de măşti, graţioase sau groteşti, de învălmăşeli de nebuni şi cocoşaţi, bătîndu-se cu băşici de porc.

Lucreţia, urmată de un paj cu o torţă în mînă, străbătu atunci grădina.

Pajii reveniră la ţinuta respectuoasă dar, atît ei cît şi doamnele, aveau figura mînjită cu ruj. Buzele le lăsaseră pe obraji urme denunţătoare. Lucreţia, în trecere, îi invita în sufragerie, unde se serveau prăjituri şi diverse răcoritoare. După. ce doamnele intrară în sală, toţi izbucniră în rîs. Toate aveau figura pătată de ruj. După accentuarea urmelor, se putea aprecia intensitatea sărutului. Unele buze insistaseră, pecetluiseră, altele se căscaseră pentru a muşca iar altele îşi tîrîseră beţia de-a lungul cărnii. Lucreţia, cu oglinda de argint în mină, rîdea mai zgomotos ca toate celelalte, privindu-şi urmele ce o marcaseră şi pe ea.

Curînd spectacolul începu.

Peluza era luminată doar de reflexele torţelor ce ardeau într-un colţ al grădinii, unde jucau actorii. Totuşi, o lumină slabă, nesigură mîngîia acum spectatoarele tăcute, întinse lîngă pajii ce le înlănţuiau, şi în seara aceea nici una nu mai ascultă farsa mitologică.

Se făcuse tîrziu cînd serbarea luă sfârşit. Somnul preafericit şi Phantase, fiul său, le închideau cîteodată pleoapele obosite. Îşi sărutară pajii în semn de adio, iar pe Lucreţia în semn de mulţumire.

Aceste petreceri se reînnoiră. Arta teatrală, poezia, muzica şi dragostea trupească întreţineau atmosfera şi uneori se vedeau nuduri fermecătoare prinse în hore, ce dansau în depărtare, şi deodată dispăreau ca nişte divinităţi voluptoase şi de o pudoare afectată.

Prima petrecere a Lucreţiei era reuşită şi toate matroanele operau plăcut şi sigur, fără magie neagră, preschimbarea soţului lor în „becco cornuto", adică în „taur", după o expresie din Moliere.

Don Eliseo Pignatelli spusese într-o zi despre Lucreţia : „Promite să devină fiica demnă a codoaşei sale mame". I se comunicaseră Lucreţiei această apreciere şi zîmbetele ce-o întîmpinaseră. O furie subită o cuprinse şi se duse să-1 roage pe Cezar să-1 trimită într-o lume mai bună pe aşa-zisul senior Pignatelli.

Iată de ce, în seara aceasta, Lucreţia privea cu răceală, cu răutate, îndepărtîndu-se cortegiul doamnelor romane şi al curtezanelor. Murmură :

— Ah ! nu voiaţi ca soţiile voastre să vină la Lucreţia, codoaşa, fiica proxenetei Vannozza ? Ei bine, totuşi ele au venit : numai cea care nu a fost codoaşă decît în imaginaţia voastră a fost în seara asta ca nici o altă codoaşă şi, voi toate, curtezane şi nobile „signoras", aţi fost fericite de surpriza pregătită de dona Lucreţia ; veţi mai fi de multe ori, pînă ce aceşti tineri frumoşi nu vor mai avea nimic să vă dea, fără însă să vă fi refuzat vreodată ceva, nici chiar răul francez care le strică sîngele, le seamănă pe corp plăci leproase şi le sapă în gură ulcere fecunde. Aţi aspirat prin întuneric aceste ulcere, frumoase doamne frenetice, soţii voştri le vor aspira şi ei, într-o zi, fiţi sigure de asta ! Cît despre dumneata, frumoasă Alessandra, amanta lui don Pignatelli, calomniatorul meu, niciodată nu vei putea spune dacă dumneata îl vei fi îmbolnăvit pe amantul dumitale sau dacă amantul dumitale te va fi îmbolnăvit pe dumneata, căci tînărul paj care se făcea că leşină astă-seară în braţele dumitale îşi simula aceeaşi beţie în braţele amantului dumitale, don Pignatelli.

Îl păstrăm pe tînărul paj de la ducele de Ferrare care, în palatul său, contaminează numeroşi tineri foarte frumoşi şi veghează cu grijă ca ei să nu-şi poată face vreun tratament. In momentul în care aceste flori veninoase au ajuns la un anumit stadiu de maturitate, sînt împodobite şi oferite, animate, voluptuoase şi ispititoare, minate cu răul ce nu iartă.

„Nu-i aşa că este frumos, mai frumos ca toţi, cel pe care ţi l-am ales, doamna Alessandra ? Nu-i aşa, don Pignatelli, cel care ai făcut dragoste cu el ?"

Iată cu ce urări drăgăstoase îşi însoţea Lucreţia, în seara asta, oaspeţii pe care îi privea îndepărtîndu-se, fericiţi de petrecerea voluptoasă şi necunoscători ai otrăvii ce-o turnase în ei voluptatea.

Lucreţia era furioasă că e considerată ca o fetiţă, în timp ce nimeni nu şovăia să-i păteze reputaţia, cum ar fi făcut-o cu cea din urmă dintre curtezane. Astă-seară îşi încleşta pumnii frumoşi, care încă nu uciseseră pe nimeni. Ea socotea că, pentru a fi luată în seamă, trebuia să atragă atenţia fie prin vreo nelegiuire, fie prin vreun act de îndrăzneală. Nu astfel reuşise Cezar să se familiarizeze cu cardinalii cei mai orgolioşi ? Nu i se deschideau uşile : le spărsese. Ea îşi închipuia că totul o expunea dispreţului ; originea, ataşamentul faţă de familia Borgia, vîrsta, amabilitatea care îi era luată drept supunere ; protestă şi voia să demonstreze că trebuie să se ţină seama de ea.

Credea că a dovedit-o în seara asta. Avea s-o mai dovedească încă de cîteva ori.

Ea nu-şi plănuia excesele din plăcere, ca atîţia alţii, ci din mîndrie, din ambiţia de a fi, cu orice preţ, puternică.

CAPITOLUL al VII-lea

Sincopele lui Alexandru al VI-lea — Taurul familiei Borgia — Gropăreasa — Ciudata îmbinare dintre dragostea filială şi cea paternă — Lucreţia Borgia cers să plece — Ea vrea ostatici: pa mama sa Vannozza şi pe Julie, concubina papei

Lucreţia nu se mulţumise doar să-i reproşeze lui Cezar comportamentul lui, nici doar să-i aducă la cunoştinţă zvonurile ce circulau la Roma cu privire la asasinarea lui Francisc. Se dusese chiar să-1 caute pe papă şi să-i reproşeze şi lui slăbiciunile, laşităţile şi

crimele, îi vorbise cu atîta violenţă încît acesta căzu în sincopă ; dar Lucreţia nu se lăsă intimidată ; ea cunoştea aceste scene ale lui Alexandru, pe care le juca la tot pasul şi în mod deplasat.

Istoricii ne-au lăsat moştenire puţina încredere ce le-o inspirau aceste crize ale papei. El leşina aproape după bunul său plac, se spunea, şi era recunoscut drept cel mai faimos „comedian'' al timpului.

Maestrului de ceremonii care alergase în ajutorul lui Alexandru, Lucreţia îl sfătui să nu dea nici o importanţă la ceea ce se petrece. Şi se aşeză, confortabil, pe scaunul pe care sta de obicei Alexandru, hotărîtă dar calmă.

Cînd papa îşi reveni, nu mică îi fu mirarea revăzînd-o.

— Cred că, într-adevăr, Cerul m-a pedepsit, spuse el, şi pentru faptul că am adus pe lume numai şerpi şi vipere.

Ea replică :

— Să fi dat, mai bine, Dumnezeu să fi purtat pe blazonul tău şerpi în loc de taurul de care eşti atît de mîndru ! Ţi-ar fi fost mai de folos.

Apoi Lucreţia rînji...

— Un taur !... Dar toţi pun peste animal capul papei Alexandru al VI-lea iar familia Orsini repetă peste tot cuvîntul lui Ricciardo.

Alexandru se resemna.

— Spune-mi orice vrei ! Dar, de milă, nu mă respinge, Lucreţia ! Nu am dreptate, dar nu sînt eu oare tatăl tău ? Am pierdut totul. Murind Francisc, nu-mi mai ramaseşi decît tu ; de ce nu-mi rămîi ?

— Şi Cezar, purtător al steguleţului de luptă al papei, tatăl său, care îi conferă acest titlu drept mulţumire pentru a-şi fi asasinat fratele.

— Nenorocito !

— Să îndrăzneşti să spui că întreaga Roma minte cînd te acuză că nu vrei să găseşti vinovatul !

Nemişcat, deprimat, cu capul sprijinit pe piept, Alexandru plîngea.

Lucreţia se aplecă peste el.

— Să nu crezi că mă impresionezi ! Lacrimile familiei Borgia sînt un lucru prea frecvent ; chiar ieri Cezar plîngea. amarnic, jurîndu-mi că nu are nici un amestec în această. crimă, dar eu o ştiam şi o ştiu. Continuă să închizi ochii ! Cardinalii vor repeta peste tot că te ţin la Vatican dc milă, aşa cum ţii pe lîngă casă cîinele orb, căruia îi vei da într-o zi chifteiuţa eliberatoare. Lasă-i pe alţii să spună că ţi-e frică de La Vannozza şi de Cezar, că te temi să nu-ţi pună in mîncare otrava pe care tu i-ai învăţat s-o fabrice ! Crezi oare că nimeni nu cunoaşte bîrlogul de la Saint-Pierre es Liens ? Deja te-ai ramolit ? Am vizitat grota cu Gianinno. Am văzut tăvile,, otrăvurile, copaia, praful şi săculeţele.

— Taci, nenorocito ! o imploră Alexandru.

— Ştii cum i se spune mamei în întreaga Italie ? popa-reasa !

— Pleacă ! Pleacă ! Alexandru ridică pumnul.

— Hai, loveşte !

Lucreţia îi întinse faţa frumoasă şi palidă, mîndră şi radioasă de dispreţ, pe care pumnul bătrînului căzu ca o ghiulea ; se clătină ca o beţivană iar, cînd îşi reveni din ameţeală, îl văzu în faţa ei pe acest bătrîn bolnăvicios, asupra căruia sări ca o felină, furioasă, îl doborî şi, cu pumnii strînşi, îl lovi peste figură.

Dar imediat papa se ridică, o prinse de încheieturile mîinii şi, imobilizînd-o, se aplecă peste ea. Nu se mai zbătea si acum, liniştind-o cu cuvinte calme şi grave, îi sărută ochii şi părul. O respira cum respiri parfumul puternic al unei flori. Apoi, învinsă, se lăsă pradă, cînd uşa camerei în care se aflau şi care dădea în grădina secretă se deschise, lăsînd să treacă pe cineva foarte aferat, căruia nu mică îi fu mirarea cînd zări un cuplu zăcînd pe jos şi în care recunoscu pe Alexandru al VI-lea şi pe fiica sa. îşi scoase pălăria dar, deodată, dîndu-

şi seama că ar fi pierdut dacă papa l-ar bănui că a văzut această scenă, se retrase brusc, trîntind uşa în urma lui. Pe aleile grădinii un cardinal fugea uluit.

Nici Lucreţia, nici papa, ruşinaţi că s-au lăsat surprinşi în această situaţie echivocă, nu avuseseră prezenţa de spirit să se uite cine intra.

Cînd auziră uşa închizîndu-se, era prea tîrziu : vizitatorul dispăruse, ducînd cu el acest secret.

Alexandru deja se sculase să vadă cine intrase, aşa, pe neprevăzute ; coborî cele trei trepte de marmură şi cercetă colţurile şi ungherele din grădină, dar nu găsi pe nimeni. Cînd se înapoie, se ridicase şi Lucreţia.

Nu se mai putură privi în ochi. Lucreţia părea să spună că e în stare să facă orice pentru a fi iertată de această demenţă paricidă. Prin privirea-i şi zîmbetu-i trist, se vedea clar că Alexandru iertase totul, că uitase totul şi că îşi dădea osteneala să nu mai pară stingherit. Dar iată ce surveni : Lucreţia. înţelese sfiala tatălui său ; Alexandru înţelese acceptarea resemnată a Lucreţiei. O bucurie răutăcioasă îi cuprinse pe amîndoi, văzînd că această oră, ce le-ar fi putut fi fatală, se reducea, în momentul de faţă, la un fel de tîrg tacit. Şi de a se fi temut atît li se păru foarte acceptabilă această soluţie.

Astfel concepută, complicitatea lor nu-i mai înfricoşa. Se bucurau amîndoi că Cerul sau Infernul nu le impusese o pedeapsă mai aspră.

Lucreţia, redevenită stăpînă pe sine, îşi aranja îmbrăcămintea. Era în acest spectacol ceva enervant, care îl făcu pe papă să se îndepărteze de fiica sa. Evocă alte scene cu curtezane.

Comparaţia se impunea : el nu o goni, dar se temu că Lucreţia o va ghici.

Sfiala lui Alexandru creştea. Voia să îmbrăţişeze pe micuţa şi scumpa Lucreţia, dar între această Lucreţie, pe care întotdeauna o iubise ca pe copilul lui şi aceea pe care o avea în faţă, o altă Lucreţie apăru, cu buze

roşii ispititoare, cu dinţi strălucitori, cu ochi de catifea şi umbră, cu parfum seducător, perfidă, cu trup mlădios, al cărui nou farmec i-1 cunoştea acum şi-i aţîţa poftele.

Liniştea căzută deodată între ei le înrăutăţea stinghereala. Lucreţia, puţin obişnuită să vadă în el un adevărat tată, nu se frămînta în alt mod de această nouă complicitate. El nu se înspăimînta atît ca de un act blamabil, cît ca de o nelegiuire ce l-ar face să decadă în ochii copilei lui. Căci, cu orice preţ, ar fi sacrificat totul pentru Lucreţia, dragostea şi vicii, ambiţii şi mîndrie.

Lucreţia nu povestise papei peripeţiile evadării lui Sforza, soţul său. Nu se lăudase că a îndurat violenţe incestuoase ; se ferea de a evoca apariţia papei iritat, în mijlocul mulţimii, exasperate de bănuielile incestului, binecuvîntînd-o. Ea nu-i dezvăluise că această apariţie era opera unui valet credincios al lui Jean Sforza, îmbrăcat în veşminte ce induseseră în eroare norodul dezlănţuit.

De aceea se simţi fericită, cerînd papei ceea ce niciodată nu ar fi îndrăznit să ceară în alte împrejurări.

Alexandru asculta pe Lucreţia consternat, resemnat.

Cerea cu voce blinda dar hotărîtă, cerea ca papa s-o lase să se întîlnească, neîntîrziat, cu Jean Sforza, soţul ei. Apoi, cum papa se temea să nu-şi renege astfel politica din ajun, căci ar fi însemnat că revine la prietenii de atunci, ea îl preveni că asta nu era suficient. Il cunoştea pe Cezar, spunea ea, şi îl ştia în stare să-şi omoare sora cum îşi omorîse fratele : cerea deci, drept garanţie contra tentativelor lui Cezar, s-o lase să ia ca ostatic pe complicea lui Cezar, pe propria-i mamă, La Vannozza. în plus, pentru a o apăra mai bine de slăbiciunea papei, prizonier al lui Cezar, care îl domina şi îşi bătea joc de el după placul inimii, ea îi mai cerea ca Alexandru să-i dea voie să ia ea ostatic pe propria-i amantă, Julie Farnese, pe care ar face-o

doamna ei de companie, pînă în ziua în care relaţiile cu Sforza ar fi restabilite şi securitatea asigurată.

Era de o mare îndrăzneală. Alexandru al VI-lea înţelesese perfect. Simplitatea tragică a tot ceea ce se petrecea îl deruta, îl lipsea de gîndire şi raţiune.

Ce să spună despre această familie, familia sa ?... Fiica, apărîndu-se de eventuala crimă a tatălui său, cerînd ca ostatic pe amanta acestuia. Sora, punîndu-se la adăpost de tentativele fratelui său, ducînd ca ostatic pe mama şi a unuia şi a celuilalt, complice a acestuia din urmă, cu care ea s-ar îngriji să împartă hrana.

Alexandru nu împreună mîinile şi nici nu îngenunche, rugîndu-1 pe Dumnezeu să ierte astfel de gînduri înspăimântătoare ca acelea care treceau prin mintea fiicei sale. Judecă lucid că fiica lui avea dreptate şi convins că în asta constau, poate, singura salvare contra vicleniilor lui Cezar şi singurul mijloc de a evita, în numele familiei Borgia, vreo urmare singeroasă, el acceptă.

Emoţionată, recunoscătoare, voia să-1 îmbrăţişeze. Aceste concesii pe care bătrînul i le făcea o înduioşau, considerîndu-1 bun pînă la slăbiciune pentru ai săi ca şi pentru viciile sale, şi se duse să-i dea o sărutare de milă.

Prefăcîndu-se că nu vede gestul Lucreţiei, îi luă, simplu, mîinile, pe care i le duse tremurînd la buzele fremătînde, şi le sărută drăgostos, cu ochii închişi, în timp ce lacrimi calde, mîntuitoare, se strecurau printre pleoape.

Ea dori să-1 sărute, dar se abţinu : o vagă repulsie, îm • binată cu milă, o conducea către el. în sentimentul care o lega de acum înainte de el, Lucreţia îşi dădea seama că nu mai exista nimic filial, ci doar o milă tristă.

Ea recunoscu că dacă sărmanul om pe care îl avea acolo, în faţa ei, i-ar cere vreun sacrificiu, ar consimţi, gata la toate satisfacţiile omeneşti, sigură că bătrînul din Vatican nu mai putea de acum să aştepte altceva.

CAPITOLUL al VII-lea

Giacomo, pescarul de pe Tibru — închisoarea de la Torre di Nona — Temnicerul papei, soţul fostei sale amante — Otrava familiei Borgia, la cantarella, îşi face efectul abia după cîteva zile —- Prizonierul misterios — Încăierările — Papa şi pescarul — O sută de cadavre aruncate în Tibru doar într-o singură noapte — Cum a fost comis asasinatul ducelui de Gandia — Adormitul trezit — Fratricidul —- Lupta ţintuită în masă — „Buggiale" — Cardinalii Ascanio Forza, Monreale şi Mechele — Papa se spovedeşte — Anafura din cutia de aur — Papa se reconciliază cu fiul său — Scrisoarea sultanului Baiazid către papă, cerîndu-i moartea sultanului Geme, fratele său — Distih satiric despre simonia papală

Papa ordonă să fie căutat pescarul Giacomo în închisoarea de la Torre din Nona, accentuând ca luntraşul să fie sub pază sigură, însoţit chiar de Canale.

Canale, aşa cum ne amintim, nu era altul decît soţul donei Vannozza, avansat de Sfinţia sa la gradul de căpitan al închisorii de mai sus. Alexandru avea nevoie acolo de un om devotat şi istoria voia ca acest Canale să satisfacă dorinţele papei. Niciodată nu au murit atâţia deţinuţi în întunecoasele puşcării ; nu mureau, de fapt, decît duşmanii papei, parcă ar fi intervenit Providenţa. Or, cînd Providenţa nu intervenea, legea pretindea ca soţul Vannozzei să-şi îndeplinească funcţiile interimare, spre vădita satisfacţie a papei, din moment ce acesta îl numea, cu un zâmbet de recunoştinţă, „Providenţa diavolului". Poporul, mai simplist, voia ca acest Canale să nu fie decît Providenţa familiei Borgia, iar cronicarii timpului recunoşteau, cu sinceritate, că şi unul şi celălalt, şi Alexandru şi poporul, aveau dreptate. Să ne plecăm şi să-i lăsăm lui Canale acest dublu prestigiu providenţial !

Poate s-a exagerat puţin că temnicerul căpitan ar fi participat la diversele crime borgieşti : se pare că Micheletto ar fi trebuit să facă faţă treburilor ce, cu generozitate, i le repartiza Cezar.

A fost totuşi chemat să ia parte la majoritatea nelegiuirilor ce pătară numele familiei Borgia. Fu implicat în asasinarea cardinalilor Orsini, de Modena, de Monreal, d'Aragon şi a atîtor altora.

De adeverirea acestei legende se temeau toţi ca şi de pedeapsa de a fi întemniţaţi la Torre di Nona. Se ştia că otrava familiei Borgia, la cantarella, nu-şi făcea efectul decît după cîteva zile ; or se întîmpla ca unele persoane, arestate doar pentru o zi sau două, la Torre di Nona, să moară la puţin timp după eliberare. Simplă coincidenţă, poate, dar o altă coincidenţă ciudată era faptul că fiecare din aceşti deţinuţi, puşi în libertate în aceste condiţii nefaste, să ocrotească, prin moarte, interesele familiei Borgia.

Deţinem, ca mărturie contra acestei legende, depoziţiile medicilor timpului... Dar ce încredere putem noi acorda acestor afirmaţii, dacă invocăm amintirea acestui doctor despre care ne vorbeşte un istoric autorizat că îşi aştepta clienţii bogaţi la colţul străzii să-i asasineze, cum ar fi făcut ultimul dintre ucigaşii plătiţi ai lui Cezar ?

De astfel aceşti medici, ca şi aceşti prelaţi, ca şi aceşti căpitani, nu erau nici mai răi nici mai buni decît ceilalţi oameni ai timpului lor. Ei trăiau şi acţionau în armonie cu moravurile epocii.

Papa porunci deci ca temnicerul căpitan Canale să-i aducă neîntârziat, sub escorta stipulată în act, pe deţinutul de vază, ştiut de el.

Ordinul era misterios : cine merita această atenţie ? Ce crimă se pregătea oare sau ce nelegiuire, care impunea aceste măsuri de precauţii, fusese săvîrşită ?

Cînd deţinutul sosi în lanţuri, mascat şi complet înfăşurat într-un veşmînt de călugăr pentru a nu fi

recunoscut de cei ce-i alergau în întîmpinare, ataşîndu-se ciudatului cortegiu, se iscară fel de fel de presupuneri. Unii pretindeau că e Jean Sforza, alţii că e Francisc, duce de Gandia, iar alţii bănuiau că deţinutul mascat este amantul Juliei Farnese. Căci Roma tocmai aflase, cu stupefacţie, despre plecarea acesteia, trebuind s-o însoţească pe Lucreţia, la Pesaro. Toţi se încredeau în dizgraţia tinerelor femei, exilate de papa. Nu se vorbea decît despre acest exod al familiei Borgia, comentariile cele mai neverosimile pasionînd întreaga Romă.

Curioşii se înghesuiau şi ei, printre ceilalţi, în acest cortegiu neobişnuit. în două rînduri Canale, în fruntea a zece oameni înarmaţi, sfătui mulţimea să-1 împiedice de a mai înainta. Zadarnic, însă, căci cortegiul, deşi călcat în picioare, îsi croia totuşi drum, fiind un haos de nedescris, în mijlocul tropăiturilor de cai, înspăimîntaţi de strigătele răniţilor şi urletele furioşilor.

Canale, preocupat îndeaproape cu paza deţinutului, lăsă urmăritorii să se adune nestingheriţi în drumul lui. Se mulţumi doar cu apărarea celor din spate ce constituiau oastea lui, împotriva unui eventual atac. Cîteva busculade avură loc, pe'drum. Se adresară injurii familiei Borgia, iar lui Canale', care sfida huiduielile şi îi ameninţa pe cei mai violenţi scandalagii, cineva îi strigă :

„Codoşule !"

Bărbatul se prăbuşi fără nici un ţipăt. Sabia lui Canale îi despicase partea dreaptă a feţei, înfigîndu-i-se în gît.

Canale îşi întărită calul, pe care femeile îl împiedicau să înainteze. Două dintre ele, izbite în piept de copita acestuia, se prăvăliră, dînd sînge pe gură şi urechi.

" Mulţimea scotea pietre dintr-un zid vechi, ruinat, pe care le arunca asupra grupului de soldaţi. Caii, speriaţi, încercau să-şi azvîrle călăreţii.

Atunci Canale sări cu curaj din şa şi, ducîndu-se direct la omul mascat, cu o lovitură de sabie, îi tăie degetele de la piciorul drept, pentru a-1 împiedica să fugă, în cazul în care ar fi avut de gînd. Simplă precauţie ! _ Bărbatul se prăbuşi, răcnind de durere, contorsionat, şi agitîndu-şi frenetic piciorul rănit, ciot însîngerat.

Ridicîndu-1 cu braţele-i robuste, Canale îl sui pe cal, încalecă şi, cu picioarele fixate în scări, porni în galop.

Gloata se repezi după ei. Canale îşi susţinea prizonierul aruncat peste şa, cu mîinile ce i se bălăbăneau, leşinat, în timp ce din picior sîngele i se scurgea, în picături mari.

Sosiră curînd la Vatican. Prizonierul, înconjurat de zece oameni înarmaţi şi precedaţi de Canale, fu dus, în acest hal şi în mare grabă, la papă.

Canale dădu explicaţii în legătură cu urmărirea mulţimii şi îl asigură pe papă că a fost obligat să-1 rănească, spre a-l împiedica să fugă, în cazul în care asediatorii ar fi ieşit învingători.

Rănitul fu întins pe lespede. Medicii chemaţi aplicară un unguent peste plagă, fixîndu-1 cu pansamente.

Papa dădu cîteva recomandări şi dispoziţii. Trebuia să rămînă singur cu rănitul.

— De ce nu mi-ai spus tot adevărul ? întrebă Alexandru.

— Să mă ierte Sfinţia sa : nu am spus tot adevărul, fireşte, dar tot ce am spus, cel puţin, nu a fost decît adevărul.

— Vorbeşte astăzi ! A sunat ceasul pentru tine, crede-mă, să spui tot adevărul şi nu numai ce vrei tu să spui.

Luntraşul atunci mărturisi.

Noaptea se lăsa. Umbre hoinăreau de-a lungul fluviului. Obosit, el adormi imediat, lîngă o tufă bogată, în care îşi făcuse culcuşul. Ca saltea, cîteva foi de porumb ; ca pernă, o bucată mare de pîine, ce trebuia să-i ajungă toată săptămâna. Dormea, cînd cîţiva

oameni se apropiară de el, atît de mult, încît călcară cu picioarele peste foile uscate de porumb.

Foşnetul îi surprinse pe vagabonzi care, privind atunci în jos, descoperiră trupul luntraşului adormit. Şi el îi văzuse dar, înspăimîntat, se prefăcea că doarme, din prudenţă, gîndind că, prezenţa lui ştînjenindu-i, l-ar fi putut arunca în fluviu, cu o piatră de gît, aşa cum oameni de teapa lor o făceau atît de des.

— Cum o făceau atît de des, repetă visător Alexandru... eşti sigur ?

— Ah ! Sfântă Fecioară ! Cîte nopţi i-am văzut aplecaţi deasupra apei, pândind să nu mai vină la suprafaţă cel pe care tocmai îl aruncaseră ! într-o noapte au aruncat în Tibru o sută de cadavre, numărate de mine, unul cîte unul.

Şi îi explica papei cum înnodau într-o bucată de pînză o piatră mare, pe care o fixau apoi de gîtul victimei, pentru a o menţine ia fundul apei.

Dar papa îl întrerupse mînios :

— Pe el, cum l-au omorît ?

— Tuturor le era frică... Se temeau mai ales să nu fie recunoscuţi de el... Aceluia, căruia îi spuneau Micheletto, i se interzisese chiar să vorbească... Se pronunţaseră astfel înainte de a mă fi zărit şi deci nu aveau cum să se ferească de mine. Cînd unul dintre ei era să calce peste mine, era prea tîrziu pentru a mă mai feri. Eram mai mult mort decît viu dar vedeam bine că şi lor le era frică deoarece, cînd un călăreţ sosi în goana mare şi imediat descăleca, toţi se repeziră, unii la pămînt, alţii prin mărăcini, iar unul dintre ei ce părea şeful şi pe care încă nu-1 văzusem, le dădea ordine din vîrful copacului în care se afla...

Apoi se făcu linişte, care dură aproape cinci minute. Un nou călăreţ sosi dar, probabil, calul lui presimţea pericolul, din moment ce stăpînul îl calma, vorbindu-i şi mîngîindu-1 pe grumaz ; nici nu terminase însă de

vorbit că auzii zgomotul unei prăbuşiri urmat de o înjurătură, apoi oameni alergau şi încrucişări de săbii.

Din vîrful copacului vocea strigă :

— Într-adevăr a murit ?... Micheletto, convinge-te !...

— Îi străpung încă o dată inima., pentru a cincisprezecea oară...

— Aşteptaţi !

Omul care se pitulase printre ramuri coborî, se amestecă imediat cu ei, dădu ordine. Soldaţii ridicară trupul ce le alunecă din mîini, într-atît era inundat de singe, şi îl duseră pe malul fluviului. Acolo îi legară piatra de gît şi-1 azvîrliră în apă, după ce îl balansară, pentru a-1 putea arunca mai departe, şi plecară.

— Nu ai recunoscut vocea bărbatului din copac ?

— Nu.

— Ascultă ! Cardinalul o să vină, tu vei rămîne ascuns şi îmi vei spune dacă îi recunoşti vocea. Acum spune-mi, mai departe, tot ce ştii !

— Mă duceam la culcare, căci aceste spectacole se repetă adesea ; dar rareori era atîta lume ca în seara aceea... nu e nici o noapte fără ceartă, fără bătaie sau cel puţin un om trîntit la pământ..,

„Mă duceam deci la culcare, liniştit şi cu inima împăcată, cînd îmi amintii că unul dintre soldaţi mă văzuse, că toţi ar fi fost în stare să-mi ofere aceeaşi soartă ca a victimei lor.

Îmi fu frică şi mă sculai. Mă îndepărtai de locşorul unde îmi făceam culcuşul în fiecare seară, cînd auzii un galop de cai. Urcai iute în copac, unde urcase şi bărbatul, cu puţin timp înainte.

„Caii se apropiau.

„Sosiră. Oamenii descălecară. Aveau armele în mînă şi căutau. înţelesei imediat că pe mine mă voiau.

„Tremuram atît de tare, încît tremura şi ramura de care mă sprijineam. Căutau neîncetat. Nu mă găsiră. Plecară ocărind. După ce se îndepărtară respirai şi eu,

în sfîrşit, dar nu mai vrusei să cobor din pom, de teamă să nu se înapoieze.

..Dimineaţa încă nu venise, dar noaptea începuse să dispară, cînd, din nou, sosiră călăreţi. Erau doi de data aceasta. Unul dintre ei era Michelletto, celălalt era... Să mă ierte Sfinţia sa...

— Eşti sigur ?...

— Îl întrebă pe Micheletto : „Eşti sigur că a murit, că nu se va mai înapoia ?... Mă îndoiesc de tine după lovitura cu Sforza..."

Micheletto îi jură că toţi l-au văzut la lumina torţei, că toţi l-au recunoscut. Voia să se convingă de locul exact unde fusese aruncat. Statură un sfert de oră, apoi plecară.

„De atunci nu i-am mai văzut.

— De ce ai fugit după aceea ? De ce nu te-au mai găsit dacă nu aveai nimic a-ţi reproşa ?

— Mi-a fost teamă să nu revină soldaţii care mă văzu-seră... Mi-a fost teamă să nu creadă că fusesem martor la această dramă, pentru că, atunci, m-ar fi omorît, desigur.

Dar papa nu mai asculta. Tresărise. Era atent la o voce care lua la rost, pe cineva, în grădină. Curînd se auziră paşi pe scară.

Cu mîna stingă pe sabie, cu dreapta pe pumnal, papa şovăi, îi spuse luntraşului :

— Nu mişca, ţine-ţi răsuflarea : îţi rişti viaţa !...

Şi papa intră în încăperea alăturată, unde Cezar, venind din grădină, intră o dată cu el.

*

•   *

— Tot nici o noutate ?

— Nu.

— Este de necrezut să fi îndrăznit cineva să atenteze la viaţa unui Borgia. Dacă ne-ar cădea vreodată în mînă careva din ei...

— Ne va cădea poate într-o zi...

— Ce vrei să spui cu asta ? De ce aceste ezitări, această rezervă misterioasă ? Ai mai aflat ceva ? Vorbeşte ! Nu mă vezi în ce hal sînt ?...

— Da, văd, Cezar, în ce hal te-am adus... De ce te clatini ? Căci Dumnezeu îl apără pe Sfinţia sa ! Te clatini... Ia loc, eşti palid !

— Oare ce-ai aflat ?

— Cred eă mîine asasinul ducelui de Gandia va fi arestat, ca şi complicii lui... Te-ar mira, Cezar ?

— De ce să mă mire ?

— Pentru că devii palid, în timp ce eu vorbesc.

— Mă torturezi nedezvăluindu-mi numele acestor odioşi asasini...

— Cezar, ce-ai face tu asasinilor şi complicilor lor dacă i-ai avea în mînă ? Spune-mi-o, tare mă interesează !

— Nu ştiu, dar...

— Mi-am jurat să aplic celor vinovaţi supliciul dorit de tine. Sfătuieşte-mă, Cezar !

— Nu ştiu ce ai astă-seară, dar zîmbetul tău nu-mi place iar comportarea mă enervează. Vrei să vorbeşti sincer ? Dacă nu, dă-mi voie să mă retrag căci clipele îmi sînt numărate. Şi nu-ţi înţeleg aluziile, nici acest surîs ce se vrea ironic.

— Aluzii ? Te temi să nu fac aluzii la ceva care te-ar jigni ? Dar cum se face că nu eşti la San Pietro ad Vincula, lîngă mama ta ?

— Aşa este şi era să plec, uitînd scopul vizitei mele.

— Este adevărat că Lucreţia trebuie să-şi întîlnească soţul ? E o născocire, nu-i aşa ? Nu o să deveniţi, astfel, de rîsul Romei şi al întregii Italii ?

— Mă întrebi ?... sau mă blamezi deja ? La care să-ţi răspund ?

— Cum ! Gianino ştie şi toată Roma ştie că am vrut să-1 omorîm şi că, dacă nu a murit, înseamnă că ne-a scăpat şi o să i-o trimitem pe Lucreţia !

— Lucreţia o să plece la Pesaro cînd o să vrea, escortată de soldaţi de încredere, trimişi de Gianino Sforza. Va lua cu ea o suită destul de numeroasă, iar oamenii mei îi vor alcătui cortegiul. în plus, cum el se poate teme de mine, îi încredinţez Lucreţiei, ca ostatic, pe Julie, da, pe Julie Farnese, prietena mea...
— Dar ce nebunie...
— Uitasem să-ţi spun ceva ce te interesează şi pe tine. Cum Gianinno se poate teme de tine, ca şi Lucreţia, încredinţez, spre îngrijire, amîndurura, pe mama ta...
— Niciodată ! Auzi !
— Jur pe sfîntul Dumnezeu, pe acela care sună din trompetă pe castelul Saint-Ange, că va fi cum vreau eu sau vai de cel ce va sta în drumul papei !
Pontiful scoase din teacă pumnalul ce-1 purta la brîu şi, nervos, îl înfipse în masă. Lama încă vibra.
Stupefiat, cu mîna la piept în semn de respect, Cezar se înclină. Regăsise, în faţa lui, nobila mîndrie a familiei Borgia.
— Mîine, spuse papa, vei veni să-mi arăţi chiar tu locul unde a fost ascuns trupul lui Francisc. Se zvoneşte că noaptea asasinatului te-a găsit aplecat deasupra apei care abia înghiţise cadavrul lui Francisc. îl vom scoate mîine şi vreau ca tu să-1 recunoşti primul.
— Mă voi supune la tot ce-mi vei spune să fac.
— Şi îl vei săruta... Şi-i vei cere iertare în genunchi... Cezar se acoperi, dovedind papei că întrevederea luase sfirşit, şi completă această obrăznicie cu cuvintele :
— Cred că moartea lui Francisc ţi-a zdruncinat creierul în aşa hal, încît ar trebui să ţi—1 îngrijeşti...
— Să înţelegi de ce te acuz, Cezar, spuse papa : te acuz de a-ţi fi asasinat fratele, duce de Gandia, cu ajutorul ucigaşului tău plătit Micheletto, chiar în seara petrecerii de la San Pietro ad Vincula, şi de a te fi dus noaptea, după această petrecere, împreună cu

Micheletto, să te convingi că, într-adevăr, Francisc murise.

— Asta-i tot ?

— Te temeai ca luntraşii să nu te fi văzut, căci i-ai fi asasinat şi pe ei. Unii au murit dintre cei caro te-au văzut, dar alţii trăiesc şi ar putea povesti această dramă sau denunţa pe asasini.

Papa strigă :

— Giacomo ! Jură pe viaţa ta ! Ce voce ai auzit o dată cu

a mea ?

— Pe cea a călăreţului care întreba pe căpitanul Micheletto dacă ducele de Gandia, într-adevăr, a murit. Jur pe mama mea şi pe vechimea fluviului, pe trupul meu şi cele ale papilor Lin şi Clin !

— Mai juri că Micheletto 1-a asasinat pe ducele de Gandia ?

— Jur pe cele şapte Fericiri, pe moartea lui Abel şi a lui Ştefan, primul mucenic.

— Auzi, Cain. oh, fratricidule ?

Şi papa, deschizînd larg uşile şi ferestrele, strigă :

— Veniţi cu toţii să-1 vedeţi pe cardinalul Cezar Borgia, asasinul fratelui său, pe care 1-a aruncat în Tibru...

Se opri brusc, o mînă strîngîndu-i gîtul ca într-o menghine ; papa leşină.

Fără să se mai intereseze de el, Cezar se repezi în încăperea de unde venise vocea, el găsi acolo pe pescar, plin de sîngc.

— Lasă-mă să-ţi plătesc pentru treaba ta bună ! Iată un ducat drept recompensă pentru noaptea trecută, cînd ne-ai spionat ! Inghite-1 de frică să nu-1 pierzi... şi acum dă-mi limba ; hai, repede, o cumpăr şi plătesc ! Repede, îţi spun, cineva urcă scara, repede, canalie !...

Luntraşul tremura, scuturat de frică, ca un copac pe care îl loveşti cu o prăjină.

Cezar se apropiase de uşă, spionînd zgomotele. Venea cineva.

Atunci se grăbi, luă pumnalul papei şi, repezindu-se asupra pescarului, îi smulse limba, pe care o ţintui în mijlocul mesei celei mari, chiar în locul în care papa înfipsese, mai adineaori, el însuşi, tăişul.

Luîndu-1, apoi, pe papă de mînă, îl tîrî peste dalele a două încăperi spaţioase. Uneori corpul izbea, în trecere, vreo mobilă sau uşile. Ajunseră, astfel, în „bugiale", camera unde se întruneau cardinalii pentru a se distra.

Acolo, cu piciorul, înghesui trupul lingă perete, puse două scaune să-1 ascundă privirilor celor care treceau prin sală şi se linişti.

Cînd cardinalii şi slujitorii pătrunseră în această parte din apartamentele Vaticanului, zăriră, înfipt în masa cea mare, pumnalul papei, ce străpunsese o limbă proaspăt tăiată.

Cardinalul Ascanio Sforza grăi simplu :

— Încă unul care nu a ştiut să tacă...

Cardinalul de Monreal, nepotul lui Alexandru al VI-lea, spuse:

— Avem un bucătar nou, pe Esope cocoşatul ! Cardinalul Mechiel reflectă cu voce tare, gînditor :

— Să încercăm ca limba noastră să nu fie considerată într-o zi, tot atît de stânjenitoare, cum, probabil, a fost aceea !

Nici unul din cei trei nu se îndoia că va veni o clipă, cînd asasinarea lor ar fi privită cu aceeaşi detaşare, cu aceeaşi indiferenţă ca asasinarea aceluia a cărui limbă i-o vedeau înfiptă acolo...

Toţi trei pieriră de moarte violentă din partea familiei Borgia.

Dar zărind cadavrul luntraşului, nu-şi putură ascunde dezamăgirea. Gîndeau cu toţii că cel asasinat trebuie să fie o victimă de vază şi se mirau că a fost nevoie de cadrul măreţ al Vaticanului pentru o treabă atît de neînsemnată

Dar căpitanul gardian Canale tocmai se înapoia dintr-o misiune, ordonată de papă. Văzu limba ţintuită pe masă şi cadavrul pescarului, pe care Cezar îl terminase dintr-e lovitură de pumnal în inimă.

Cu toţii credeau că însuşi papa îl omorîse pe sărmanul luntraş. Dar Canale nici nu se gîndea la asta. Se temea de altă crimă, mai înspăimîntătoare.

Nu-şi putu stăpîni teama ce-1 cuprinsese şi, în hohote de plîns, smulgîndu-şi părul, socotindu-se pierdut, jurîndu-şi moarte, încercă să explice cardinalilor stupefiaţi că nu putea fi Alexandru cel care 1-a asasinat pe luntraş, ci careva care ar fi avut vreun interes s-o facă.

Cardinalii părură să înţeleagă. îşi dădură seama atunci că bărbatul, cu atîta grijă mascat, nu era altul decît luntraşul, lucru confirmat de Canale, şi îi rugă să-1 caute pe Sfinţia sa. Nu le ascundea teama sa ca papa să nu fi fost asasinat.

Drama se amplifica. Ei văzură, pe dale, nişte urme şi se convinseră că pe acolo fusese tîrît un cadavru.

îşi imaginară tulburarea Romei la aflarea tristei noutăţi. Această moarte avea să zdruncine destinul întregii Italii.

Urmăriră dîrele, foarte impresionaţi la acest gînd.

Ajunseră astfel în bugiale. Acolo pierdură urmele lăsate de trup. Dar, în timp ce discutau cu Canale, un horcăit ajunse pînă la ei...

Un alt horcăit, apoi altele şi altele se auziră... Descoperiră atunci, în spatele scaunelor, corpul întins al lui Alexandru, care începuse să-şi revină.

Canale se aruncă pe jos. Desfăcu hainele papei şi îi ridică mîinile, fricţionîndu-i-le, pentru a-i restabili circulaţia sîngelui.

Papa îl recunoscu şi ceru să rămînă singur cu Canale. Cardinalii plecară. Dar imediat papa îi chemă înapoi. Palid, cadaveric, cu pleoapele umflate, înecate în

cearcăne mari verzui, printre lacrimi şi suspine, le dezvălui crima lui Cezar.

Povesti cum luntraşul văzuse pe asasini, şi Cezar şi Micheletto ; îi rugă să-1 ajute să regăsească leşul fiului cel mare, scumpul său Francisc. Le jură că în seara aceea Cezar va fi arestat şi că, dacă ar afla că, într-adevăr, din ordinul lui Cezar fusese asasinat ducele de Gandia, îl va condamna pe Cezar să piară de aceeaşi moarte.

Cardinalii tăceau, buimăciţi. Alexandru îi implora. Cerea de la ei mîngîiere, cuvinte afectuoase, vorbe dulci, dar ei tăceau.

Atunci socoti că nu aveau încredere în el. Pentru a le dovedi mai bine cît de sincer era, se destăinui în faţa lor, îşi mărturisi crimele, le dezvălui dedesubturile nelegiuirilor de care ei se temuseră. Le arătă un custode din aur care nu-1 părăsea niciodată, nici chiar în timpul orgiilor sau dezmăţurilor cu Julie Farnese, mai recente, sau cu La Vannozza, mai îndepărtate. Această cutie de aur conţinea o ostie sfinţită care, spunea el, îl ferea de rău, chiar de răzbunarea lui Dumnezeu. El le mai mărturisi că, dacă vreodată s-ar lipsi de această ostie, indiferent sub ce pretext, era sigur că imediat ar muri de o moarte violentă.

Le spunea că se lasă în voia lor, cu plăcere, că li se încredinţează lor care, de acum, vor forma o familie pe care nu o mai avea, renegîndu-1 pe Cezar pentru totdeauna iar, pe Lucreţia, pierînd-o pe veci. Le jura prietenie sinceră şi devotată, îi ruga să aibă grijă de el şi să-i dăruiască mîngîierile de care avea at'îta nevoie şi fără de care ar putea muri ; plîngea, suspina şi cădea în genunchi, cerîndu-le iertare şi uitarea jignirilor aduse de el, promiţîndu-le că se va corecta. Cu capul între mîini, Alexandru plîngea. Cînd se ridică, se uită în jur. Nici un cardinal nu mai era acolo. Oare visase ? Nu fuseseră oare cardinalul de Monreal, cardinalul

Mechiel ? Doar Canale, soţul donei Vannozza, fidelul său păzitor, mai stătea în preajma lui.

Află atunci, de la el, că a plîns mult, a vorbit mult, că şi alţi cardinali veniseră dar toţi plecaseră, nevoind să-i audă spovedania, şi discutînd între ei că mîine Alexandru îşi va regreta sinceritatea şi se va gîndi la un singur lucru : acela de a face să dispară pe cei care îl ascultaseră.

Alexandru se simţi bine singur, fireşte. Trebui să se convingă că nu putea cădea la o înţelegere decît cu ai lui, că toţi ceilalţi nu vedeau în el decît un duşman şi că la primul său eşec l-ar zdrobi. Fu aşadar obligat să rămînă credincios familiei lui, convins că, de acum înainte, numai în mijlocul ei îşi va găsi salvarea.

După cîteva momente, Canale ieşea cu ordinul de a i-1 aduce pe Cezar.

Cînd acesta reveni, din prima privire şi din primele cuvinte ale papei îşi dădu seama ce situaţie precisă îi crease. Deduse că, această umilinţă a papei faţă de el, după cele întîmplate, îi dădea să înţeleagă că nu putea renunţa la el şi că-1 recunoştea stăpînul lui. Şi Cezar vorbi în calitate de stăpîn.

Alexandru îl imploră să spună adevărul, asigurîndu-1 că-l va ierta şi va înăbuşi scandalul, pentru a evita stigmatizarea familiei Borgia, în pofida iubirii sale pentru Francisc care, acum, poate se afla în ceruri. Îşi dădu seama că nu mai folosea la nimic să se mai gîndească la ducele de Gandia, ci doar să se roage pentru sufletul lui şi să încerce să reunească în jurul lui, cît mai strîns posibil, pe cei ce-i mai rămăseseră : Lucreţia, Cezar, Vannozza şi Julie.

Cezar răspunse că, dacă Alexandru ar fi vorbit în felul acesta de la început, nimic nu s-ar fi întîmplat.

El mărturisi, cu o mare simplitate şi multă naturaleţe, că el 1-a omorît pe Francisc şi 1-a aruncat în Tibru, dar nu din gelozie cum se crezuse, ci din devotament, din dragoste pentru ai săi, de care Francisc se îndepărta

din ce în ce. Nu Francisc făgăduise, în mod public, otrăvirea lui Geme, sultanul, ca care era prieten, şi pe care visa să-1 pună într-o zi pe tron, în locul lui Baiazid, fără ştirea lui Alexandru ? Nu el furase, de comun acord cu Lucreţia, scrisoarea prin care Baiazid cerea papei să fie omorît fratele său Geme ?

Papa rămase mirat. Nu ştia nimic despre această scrisoare pe care Cezar i-o înmînă, sustrăgînd-o de la Francisc. Citi, fără a mai fi surprins, această misivă, redactată în limba latină, şi iată ce spunea :

„— Sultanul Baiazid. Cham, fiul lui... etc.către excelentul preot şi senior al tuturor creştinilor, papa Alexandru al VI-lea, prin graţia lui Dumnezeu, foarte demn Suveran Pontif. După ce am prezentat Măriei voastre salutările pe care le merită şi care îi sînt datorate, îi declarăm cu smerenie şi sinceritate cum şi în ce fel am aflat de la George Buzard, slujitor şi nunţiu al înălţimii voastre, despre convalescenţa dumneavoastră, ca şi totul din partea Măriei voastre, ceea ce ne-a bucurat mult şi ne-a adus o mare mîngîiere. Ne-a mai spus, printre altele, că regele Franţei a hotărît să-1 ridice pe Geme, fratele nostru, din mîinile înălţimii voastre, ceea ar fi contra voinţei noastre şi foarte dăunător Măriei voastre, ca şi tuturor creştinilor dumneavoastră. Am început deja, împreună cu George Buzard, nunţiul dumneavoastră, să oficiem slujba întru mersul de bine în viaţă şi cinstirea înălţimii voastre ; ar fi şi mai bine, spre satisfacţia mea, să-i faceţi de petrecanie lui Geme, fratele meu, supus morţii şi reţinut în mîinile Măriei voastre (oferindu-i astfel o viaţă mai bună iar înălţimii voastre folos şi odihnă) ceea ce, pentru mine, ar fi un lucru plăcut; dacă Măria voastră binevoieşte să fie de acord cu noi, aşa cum nădăjduim, trebuie, pentru cel mai mare bine al său şi cea mai mare satisfacţie a noastră, să-i facă de petrecanie iui Geme, să-1 scape de mizeria lumii acesteia şi să-i ofere altă viaţă, mai fericită, sufletului său, cum va dori

înălţimea voastră ; după care, dacă ne trimite trupul său într-un anume loc dincolo de marea noastră, noi, sus-numitul sultan Baiazid, promitem să expediem acolo, unde Măria voastră va voi, trei sute de mii de ducaţi, cu care va putea cumpăra cîteva domenii copiilor săi, şi pe care îi vom consemna în mîinile celui ordonat de înălţimea voastră, înainte ca amintitul trup să ne fie predat. Mai promit Măriei voastre că, pe toată durata vieţii mele, va exista o mare şi adevărată prietenie între noi şi înălţimea voastră, fără pic de prefăcătorie, şi, în plus, vom face tot posibilul pentru a vă îndatora şi a vă fi pe plac. De asemenea jurăm Puterniciei voastre, spre cea mai mare satisfacţie a sa, că nici un creştin, indiferent de rang sau stare socială, fie pe pămînt sau pe mare, exceptînd faptul că ne-ar pricinui ceva neajunsuri nouă sau supuşilor noştri, nu va avea nici o piedică sau daună din partea mea, a slujitorilor sau supuşilor mei şi, pentru o şi mai mare bucurie Măriei voastre, am jurat, în scopul determinării dumneavoastră de a crede fără nici o teamă, tot ceva ce v-am spus pînă acum şi am promis, în prezenţa lui George, nunţiul dumneavoastră, pe adevăratul Dumnezeu pe care îl adorăm, şi chiar pe Sfînta Evanghelie; să urmărim, pas cu pas, tot ce ţine de Puternicia voastră, fără a neglija nici cel mai mic lucru sau a mă sustrage de la ceva ; dar, pentru a asigura mai mult pe Măria voastră şi a-i îndepărta orice suspiciune în privinţa oricărui scrupul, eu, sus-zisul sultan Baiazid Cham, jur pe adevăratul Dumnezeu, care a creat cerul şi pămîntul şi tot ce conţin ele, în care credem şi pe care îl adorăm, că ţinîndu-mi cuvîntul dat, mă angajez, pe jurămîntul făcut, să respect totul, fără a omite nimic, nici să contravin cu ceva faţă de Măria voastră. Dată la Constantinopol, în curtea Autorităţii noastre sultanice, la 18 septembrie, anul naşterii lui Iisus Profetul, 1494."

În timp ce Alexandru medita asupra acestei scrisori, Cezar continua :

— Francisc era cel mai bun prieten al lui Geme. Ai uitat cavalcadele făcute împreună şi dezmăţurile lor de prin bordeluri ? Era deci firesc să ne sacrifice prietenilor săi. Uiţi prietenia lui faţă de Gianinno Sforza ? Nu ştii că, datorită lui Francisc, Lucreţia şi Sforza au fost avertizaţi de planurile noastre ? Nu ştii că, datorită celui mai bun cal al lui Francisc, trăieşte astăzi Sforza ? Îi otrăvisem toate animalele, pentru ca, în eventualitatea în care atentatul nu ar fi reuşit, să nu se poată cumva îndepărta sau fugi. Şi cînd l-am urmărit, Micheletto şi cu mine, caii noştri căzuseră frînţi de oboseală mai repede ca ai lui. Or, la Roma, doar caii de luptă ai lui Sforza şi cei ai lui Francisc îi puteau bate pe ai mei. Din moment însă ce i-am omorît pe cei ai lui Sforza, au rămas cei ai lui Francisc.

Papa nu îndrăznea să creadă...

— Sărmanul meu Francisc iubit !

Alexandru deplîngea moartea fiului său preferat...

— Crezi oare, adăugă Cezar cu glasul cel mai blînd, că nu am suferit, văzînd că cel mai puţin devotat familiei sale era preferatul tău, în pofida viciilor, frivolităţii, trîndăviei lui ? Da, pentru că era frumos, pentru că-ţi semăna leit, numai el exista. Eu nu aveam de la tine decît menajamentele din mila ta, cerute de mama. Şi, în plus, această milă nu era lipsită de prudenţă, căci te temeai neîncetat de revolta mea. A te teme de ea nu însemna oare că o intuiai ? Ai intuit-o ! De ce mă accepţi din moment ce am executat un proiect pe care tu însuţi l-ai conceput ? Ora a sosit ! Nu te-a surprins decît pentru faptul că a sosit puţin mai devreme decît gîndeai. Regret, sincer, jur pe viaţa mea, că l-am omorît pe Francisc. Şi, totuşi, îmi dau seama că, la prima revoltă la care m-ai fi împins, într-o zi sau alta, la fel aş fi acţionat. Nu mă acuza deci numai pe mine ! Şi, din moment ce există mai mulţi vinovaţi, asigură-ţi şi

partea ta de responsabilitate ! Am vorbit destul. Vrei să facem pace ? Mai plînge-l încă vreo cîteva zile, după care vei înţelege că nu mă mai ai decît pe mine pe lume, iar eu numai pe tine ! Spune-ţi că dacă mori tu, toţi se vor năpusti asupra mea precum cîinii asupra măruntaielor şi mă vor sfîşia, pur şi simplu ; dar dacă mor eu, tu îţi pierzi mîna dreaptă... Jur pe sufletul meu şi pe coarnele Diavolului : Diavolul eşti tu; Taurul sînt eu. Pune la îndoială faptul că, într-o zi, cineva nu ar vrea să taie coarnele taurului ! Fără apărare, l-ai ruga pe Dumnezeu să mă învie... dar ar fi cam tîrziu... Lasă pe Lucreţia să plece, pe Julie şi pe mama, din moment ce ai promis. Dar nu te mai gîndi la femei pe timpul absenţei lor ! Nu crezi că sînt prea săraci cardinalii care ţi-au ascultat spovedania ?... Ce spui despre acest distih pe care îl declamă peste tot cardinalul Asciano :

,,Vendit Alexander claves, altaria, Christum :

Vendere jure potest, emera iile prius ?" Nu vei spulbera niciodată impresia pe care romanii o au despre tine. Ei vor ca tu să fi vîndut cheile, altarele şi pe Hristos şi s-o fi făcut îndreptăţit, din moment ce tu, mai întîi, le-ai cumpărat. Profită de asta ! Nu-i decepţiona ! Vom vorbi apoi despre Geme, despre locul unde îi este mormîntul; îl vom dezgropa şi, bine îmbălsămat, presărat cu arsenic, îi vom trimite lui Baiazid un cadavru de trei sute de mii de ducaţi. Mă tem ca pe cardinalii Ascanio, Monreal şi Mechiel să nu-i mănînce limba ; de mult ne gîndeam să-i vindecăm. Plec şi o să ţi-o trimit pe Julie să te distrezi.

Copii, părinţi se îngrijeau de nevoile lor sexuale, stră-duindu-se chiar să le prevadă.

De-abia plecase Cezar că papa trimise după Canale, pe care îl îndemnă să plece la Torre din Nona, dar fără să vorbească nimănui despre ceea ce se petrecuse.

Canale căzu în genunchi, plîngînd de bucurie şi recunoştinţă. Cum papa nu înţelegea această explozie de bucurie, Canale îşi exprimă spaima de a se afla în

posesia, fără să fî vrut, a acestui îngrozitor secret. Din moment ce papa îi cerea discreţie, înseamnă că încă avea încredere în el şi că, deci, că încă nu era condamnat să bea otravă.

Alexandru îl ridică zîmbindu-i părinteşte şi binecuvîntîndu-1.

Canale plecă ; papa socoti că acesta era de două ori mai periculos ca oricare imbecil. Soarta lui Canale fu astfel hotărîtă şi, curînd, muri otrăvit.

CAPITOLUL al IX-lea

Familia, în Italia, la sfîrşitul secolului al XV-lea — Soţia căpitanului Morino Pisani — Dispreţul curtezanelor faţă de amanţi — Şireteniile bărbaţilor — Cezar Borgia se răzbună pe amanta cardinalului Ascanio — Fecundarea artificială — Rugul călugărilor şi groapa cu şerpi — Dulapul cu şobolani unde sînt închişi doi amanţi.

Îi fu greu lui Alexandru să determine pe familia Farnese să înţeleagă motivul exilării amantei sale Julie, dar recurse la atîta diplomaţie, îi copleşi cu atîtea favoruri, încît aceştia terminară prin a accepta, bucuroşi, exodul Lucreţiei şi al suitei sale.

Cum circula zvonul că Julie Farnese fusese sedusă de un amant şi că papa îi surprinse într-o situaţie delicată, familia Farnese se duse să-i ceară confirmarea acestui zvon Sfîntului Părinte, promiţîndu-i că dacă era adevărat, ştiau ei ce le rămînea de făcut.

Dacă ţinem cont de exemplele lăsate de Istorie, înţelegem cît de serioase erau ameninţările familiei Farnese. în societatea italiană a Renaşterii şi a evului mediu, familia este totul : gospodăria, mai nimic. Fraţilor sau părinţilor soţiei le revine sarcina, încredinţată de soţ, de a o pedepsi pentru jignirea adusă de ea. Într-o zi, un căpitan, Marino Pisani, invită pe părinţii soţiei sale la masă. El îi îngrijea de mult cu multă dragoste. Sculîndu-se de la masă şi vrînd să iasă

în oraş pentru cîteva ore cum obişnuia în fiecare seară, deschise capacul unui cufăr şi le arătă pe amantul ce aştepta acolo, seară de seară, plecarea lui, pentru a se întîlni cu femeia adulteră. El spuse simplu familiei soţiei sale :

„Cunoaşteţi vina şi veţi înţelege că nu voi mai putea ţine în locuinţa mea pe femeia care m-a trădat, aşa că luaţi-o şi faceţi ce vreţi cu ea ! Nu voi vărsa nici o lacrimă pentru ea."

Părinţii tinerei o luară şi, fiară multă vorbă, o omorîră. Toţi spuseră : „Aşa era echitabil !"

Nu trebuie, deci, să ne mirăm prea mult cînd vedem familiile amestecîndu-se în intimitatea cardinalilor şi amantelor lor.

De altfel, femeile sînt la totala discreţie a bărbaţilor, un fel de sclave. La fel în pat, ca şi în apartamentele lor, ca şi pe stradă. Soţii le dispreţuiesc şi nu au consideraţie decît pentru curtezane, care, după o expresie vulgară, „le fac să aştepte mult".

Bărbaţii sînt, aşadar, în general, urîţi de soţiile lor, pe care ei le dispreţuiesc şi le detestă, şi de amante care îi dispreţuiesc şi îi exploatează.

Dacă sîntem de acord cu satiricii epocii, iată cum le folosesc bărbaţii pe curtezane :

„Aceşti bărbaţi, spune unul dintre ei, care fac minuni datorită talentelor lor şi, din nişte mici personaje cum s-au născut, devin nişte iluştri şi ilustrisimi, cucernici şi preacucernici, sînt atît de ticăloşi că nu se ruşinează cînd fură de la curtezane, din camerele lor, cărţi, oglinzi, piepteni, prosoape, săpunuri, panglici."

Mai departe, el compară curtezana cu o broască ţestoasă, care duce în spate tot ce posedă. Ea se plînge că bărbaţii, după ce le distrug „scara şi ghizdul fîntînii şi cisternei", le împodobesc cu cîte un diamant fals şi cîte un lănţişor din alamă.

El repetă cuvintele pe care bărbaţii le spun după ce au făcut dragoste cu ele ; se dovedesc, desigur, destul de josnici :

„Acum două zile am avut de a face cu una din ele. Oh ! ce ticăloasă ce mîrşavă dezgustătoare ! Avea crupa mai aspră decît o gîscă, răsuflarea împuţită ca un cadavru, picioarele duhnind a sudoare, o valiză în loc de corp, un smîrc pe dinainte şi o bulboană pe dinapoi !" Sau : „Ce mîrţoagă ! Ce vacă, Ce scroafă rîioasă !..."

*

*   *

Femeile detestă bărbaţii dar aceştia, adesea, le-o plătesc. Cezar Borgia, avînd a se răzbuna pe cardinalul Ascanio, îi luă amanta şi o duse la San-Pietro ad Vincula. Acolo, o întinse pe nişte scînduri acoperite cu cuie, şi dispuse de ea după bunul lui plac. Se lăudă, mai tîrziu, că niciodată nu a simţit o voluptate mai puternică. Nenorocita, străpunsă prin toată carnea de cuie, a leşinat. Cezar chemă atunci toţi bărbaţii din casa lui, îndemnîndu-i să-1 imite.

Rind pe rînd şi, după cele mai nebuneşti gusturi, o violentară. Apoi chemară cîinii iar servitorii, satisfăcuţi peste măsură, se străduiră să le potolească şi animalelor poftele.

Amanta cardinalului Ascanio afirmase despre Lucreţia că nu este altceva decît o căţea. Cezar vru să dovedească despre ea acelaşi lucru. Ea muri, ca urmare a rănilor despre care cardinalul Ascanio nu ştiu nimic, aflînd mult timp după aceea de la un servitor beat de la San-Pietro ad Vincula, tras în ţeapă ca recompensă a acestei destăinuiri.

*   •

Cezar era numit „Justiţiarul", acest titlu justificîndu-şi-1 de nenumărate ori. Se îndrăgosti odată de o tînără de la Ponte-Sisto, care debuta în profesia din care avea să trăiască. O iubea fără a o putea fecunda. Aflǎ că primea

vizitele unui tînăr amant. Aşteptă mult pînă să se răzbune. într-o dimineaţă îi propuse o plimbare la San-Pietro ad Vincula si o luă cu el.

Pe de altă parte, îi propuse tînărului o sumă de bani destul de mare, pentru a fi amantul de o noapte al unei tinere, căsătorite cu un baron bătrîn, care dorea un copil.

Tînărul crezu această născocire şi acceptă. îi puse pe faţă o mască oarbă, pentru că nu trebuia să vadă figura doamnei respective. Şi el sosi, astfel, în acelaşi timp, cu amanta lui, la San-Pietro ad Vincula.

La rîndul său, Cezar îi spusese acesteia că vrea să ştie dacă sterilitatea nu provenea cumva din violenţa actului lor sexual şi îi ceru să consimtă, în faţa lui, la un joc galant, cu un tînăr ales de el. Ea trebuia să poarte o mască oarbă în timpul încercării de fecundaţie. Era necesar, pentru ca reuşita să fie sigură, să participe un medic.

Venind momentuh cei doi amanţi, parfumaţi din abundenţă, se regăsiră unul în braţele celuilalt.

După cîteva preludii, medicul-regizor împereche cuplul, aşa cum o face boarul cu taurul şi vaca. Cezar ţinea în propria-i mînă un creuzot plin cu plumb topit. Doctorul le aşeză trupurile în aşa fel încît Cezar să poată acţiona, la rîndul lui, cum îi venea mai bine. Amanţii se încrezură în practicile şarlatanului şi consimţiră cu o amabilitate naivă. Deodată o pîrîitură de carne arsă, două răcnete înfiorătoare...

Prăbuşiţi unul peste celălalt, prostituata şi amantul se uniseră pe veci.

Au fast chemaţi servitorii, ţăranii, muncitorii în timp, ce Cezar îi zîmbea fericit nenorocitei ce horcăia, doctorul le explica scena, o comenta, completa aprecierile plebei cu explicaţii ştiinţifice pe cît de savuroase, pe atit de neaşteptate.

Întreaga Romă află trista poveste. Cezar ordonă ca acesti doi amanţi să fie înmormântaţi cu mare pompa.

Dar ajuns la cimitir, cortegiul fetelor şi al plebei care însoţea 'cosciugul văzu cu spaimă cum trupul amanţilor era tras'afară cu o furcă de gunoi, pentru a fi arucat într-o groapă plină cu îngrăşămînt lichid, măruntaie şi tot felul de gunoaie pisici în descompunere, peşti putrezi, carnuri invadate de viermi. Duhoarea, spectacolul facură ca rnulte femei să leşine Unele din ele rămaseră bolnave pe toată viaţa.

O altă amantă a lui Cezar care, probabil. îl trădase sau nu vrusese să se supună capriciilor lui, fugi din Roma. Cezar o urmări cu nu mic grup de soldaţi. Ea voia să ajungă la Neapole, unde se credea, împreună cu suita sa, maj în siguranță, decît la Roma ; pe drum, însă, slujitorii o preveniră că sînt urmăriţi. Atunci ea se refugie cu ai sai în prima mănăstire pe care o întîlniră, ferindu-se de a aezvălui calitatea si numele urmăritorului. Spuse stareţului ca bandiţii de drumul mare voiau să-i jefuiască. Astfel călugării închiseră porţile si se baricadară.

Dar Cezar luă cu asalt mănăstirea, hotărînd pedepsirea exemplară a neruşinaţilor ce îndrăzniseră să-i reziste cind aceştia aflară cine este urmăritorul îi cuprinse groaza si se văzură pierduţi, renunţînd aşadar să se mai opună. Știau că moartea era preferabilă pedepsei pe care Cezar Borgia ar inventa-o.

Construiră un rug imens din cărţile lor, din scaune din strane presărară din belşug ulei şi smoală şi, cocoţaţi pe acest morman căruia îi dădură foc, se sărutară toţi într-o supremă îmbrăţişare. Din focul ce izbucnise se înălţau flacari. Cezar și oamenii lui apărură exact în momentul in care rugul începuse să ardă din toate părţile. Cîţiva călugări pieriseră deja asfixiaţi sau carbonizaţi ; el puse stăpîmre pe cei ce incă moartea nu-i răpise dar căpătaseră arsuri înfiorătoare.

Păru să creadă, văzîndu-i cum se sărută, că se lasă pradă unor îmbrăţişări necurate.

Ordonă să se pregătească nişte pari ascuţiţi la un capăt. Apoi, în timp ce soldaţii cîntau şi rîdeau, îi trăgeau în ţeapă călugării ce horcăiau, pe jumătate morţi.

Cit despre cea care îl minţise, fu aruncată într-o groapă mare în care fură aruncaţi şi o sută de şerpi de toate dimensiunile, dar a căror muşcătură nu era mortală. Peste aceşti şerpi şuierători, care se tîrau, se ridicau, se încurcau între ei slînioşi, cîte o torţă cădea din cînd în cînd, provocînd dezordine şi furie printre aceste animale exasperate, care alergau iritate şi întîlneau trupul curtezanei, pe care îl înlănţuiau ţi muşcau.

După îndelungate ore de spaimă îngrozitoare muri printre napîrcile reci şi lipicioase. Cezar urmărea, pe figura acestei nenorocite, cu bucurie şi delectare, toate fazele unei agonii îngrozitoare.

*

De ce să nu amintim şi răzbunarea faţă de Alessandra Paroli ? O închise împreună cu amantul ei într-un dulap de rufărie, împărţit în două printr-o despărţitură din lemn, în zăbrele. într-unui din compartimente se afla amantul, căruia i s-au dat ca tovarăşi de captivitate patru şobolani graşi.

Aceste animale nu puteau ajunge la ea înainte de a fi ros gratiile ce le putea permite trecerea.

Amîndoi, şi el şi ea, aveau încheieturile mîinilor legate cu cătuşe de fier. Ea asistă la următoarea luptă : amantul, cu mîinile legate, apărîndu-se de muşcăturile şobolanilor înfometaţi cei rodeau pîntecele. El se rostogoli, apucat de gît şl de burtă de rozătoare, pe care foamea le năpustea asupra lui ca asupra unei prăzi.

Alessandra îl văzu apoi, pe bărbat, prăbuşindu-se, cu burta deschisă, străpuns în toate direcţiile, pe unde sîngele se scurgea în şiroaie. Animalele i se urcară atunci pe faţă, îi sfîşiară buzele, pătrunzîndu-i în gură ; dinţii lor avizi, întîlnind această barieră alcătuită tot din nişte dinţi, încercară să pătrundă prin obrajii desfăcuţi. Dar alţi şobolani soseau şi mai lacomi şi chiar în cuşca Alessandrei pătrunse, fără să se ştie de undo, un şobolan...

După ce-si văzu amantul murind, muri şi ea.

Se vede clar că Cezar nu-i lăsa nimănui grija de a-1 răzbuna.

CAPITOLUL al X-lea

Drojdia Romei — Familia Borgia — Piazza Ritonda — Campo di Fiore — Cartierul evreiesc — Taverna „La Scroafa" — La Vespa — Povestea lui la Vespa — Prostituata moralizatoare — Teama de răul francez — Fecioara sub trăsăturile Juliei Farnese — Sfaturile curtezanei La Vespa către fiica sa, viitoare curtezană — Clientela căpitanului Torre Savella — Seratele desfrînatelor de la Ponte-Sisto — „Stregas" sau vrăjitoarele — Chircmanţia — Mina chiromantei — Prevestirea — Virginităţile nepieritoare.

Lui Cezar îi plăcea să dea târcoale, seara, prin taverne, unde întîlnea tîrfe gîlcevitoare şi guralive.

În pofida vestei din brocart, a mantiei brodate cu aur masiv şi a pantalonilor din ţesătură de argint, el nu atrăgea atenţia mai mult decît negustorii cei bogaţi levantini sau genovezi, veniţi acolo să se distreze cu fetele.

Încă din Piazza Ritonda ele îl chemau cu pst ! pst ! Fie traversînd strada în fugă, fie pîndind pe la ferestre : acestea erau tîrfele geloase şi tîrfele „d'empanada". Tîrfele „d'empanada" erau acelea care îşi protejau ferestrele cu paravane din stofă.

Adesea el mergea fără să răspundă : nu se sinchisea de ele mai mult decît de templul din Pantheon, de cutia din piatră care conţine cenuşa lui Romulus şi Remus, de coloana sculptată către care îl conduceau paşii. Ajungea astfel, uneori, pînă la piaţa Navone, unde miercurea se ţinea târgul.

Era o distracţie pentru el să vină adesea, la acest Campo di Fiore, centrul oraşului, unde ţăranii sau novicii (nou-veniţi) vin să se lase furaţi, cu îndemînare, de şarlatani, neruşinaţi, vînzători de leacuri sau medicamente garantate contra răului francez.

Sosea astfel în cartierul evreiesc. Acolo se aflau sinagoga -catalanilor, mai jos cea a femeilor, mai departe sinagoga nemţilor şi, în sfîrşit, cea a francezilor. Era şi sinagoga romanilor şi italienilor, însă

aceştia aveau reputaţia, şi nu numai printre evrei, de cei mai proşti din lume.

Cezar nu prea iubea evreii dar nici ei nu-1 iubeau mai mult şi îl recunoşteau repede deşi era mascat. El nu risca, aşadar, decît rareori, cu toată plăcerea ce o avea de a-i face pe aceşti evrei, zgîrciţi şi foarte bogaţi, să flecărească ; din fundul dughenelor, îndesaţi pe picioarele lor curbate, ca un păianjen din fundul ascunzătorii, ei pîndeau trecătorii.

În seara aceea Cezar vru să intre în taverna „La Scroafa", unde venea aproape zilnic La Vespa. La Vespa era o curtezană din Ponte-Sisto care, odinioară, se bucurase de o oarecare reputaţie. Fusese una dintre cele mai frumoase curtezane, dar şi una dintre cele mai periculoase. Întotdeauna simţise contra bărbaţilor cel mai puternic dispreţ şi se lăuda că nu a existat vreodată vreunul care s-o fi iubit şi să nu se fi bucurat de mîngiierile ei. „Profesionista cea mai expertă" ! se spunea despre ea. Pariurile ei fuseseră celebre. Pariase intr-o zi că va omorî, în acelaşi an, prin epuizare, trei din prietenii săi, ceea ce s-a şi întîmplat. Unul era un evreu spaniol, rău ca un demon, celălalt un canonic, majordom al lui Cezar, iar al treilea, un ofiţer secret din garda papei. Toți trei au fost înmormântaţi în acelaşi an. Numai ofiţerul rezistase mai mult, murind în nişte chinuri îngrozitoare, după o agonie prelungită.

La Vespa îl văzuse pe ofiţer dînd ortul popii. Ea nu avusese nevoie să i se facă reproşuri şi nici serenade prin bătăi de cratiţe aşa cum i se făcuseră pe sub ferestre pentru ca să-şi regrete faptele. Trebui să părăsească imobilul în care desfrânatele şi tîrfele aruncau cu pepeni putrezi şi bostani umpluţi cu materii fecale.

Ea avusese remuşcări, cînd, într-o seară, făcuse un fel de confesiune publică, declarînd, faţă de toate tîrfele, desfrînatele şi codoaşele, că este gata să-şi sacrifice viaţa, în semn de ispăşire, şi că donase de curînd, în

prezenţa portăreilor şi juriştilor, întreaga sa avere tîrfelor nenorocite, invalide sau atinse de răul francez.

Aşa cum îşi dăduse averea era gata să-şi dea şi viaţa. Nu ţinea mai mult la una decît la cealaltă.

Totuşi, dacă era nevoie ca fetiţa ei să aibă mamă, îş lua angajamentul să se mulţumească, de acum înainte, cu locuinţa obişnuită a tinerelor tîrfe, în semn de umilinţă. Această locuinţă avea, în general, o sală şi o cameră. Chiria era de zece ducaţi de carlini pe an, valorînd şapte ducaţi şi jumătate de aur : plătită din trei în trei luni, ca de obicei, însemna douăzeci şi trei de carlini la trei luni.

Dar şi asta o cerea tot în interesul fiicei sale, la care ţinea ca la viaţa şi averea ei. Bărbaţii îi făcuseră prea mult rău, suferise prea mult din cauza lor, nu voia să le fie cu nimic obligată şi dacă se spovedea în seara aceea, nu o făcea decît să le ceară iertare ea, tîrfă de renume, surioarelor ei, tinerele tîrfe.

Dibace, într-un fel vorbea cu tîrfele florentine cu mersul graţios, într-altfel cu tîrfele boloneze cu trăsăturile fine şi vocea melodioasă şi cu totul altfel cu tîrfele sieneze cu talia zveltă sau cu surorile ei, tîrfele romane, de o rară frumuseţe.

Cu toţii o iertară. Cu toţii consimţiră ca ea să-şi păstreze averea, dar ea refuză, coborînd în rîndul micuţelor prostituate, care o venerau ca pe o sfîntă, cu toate nelegiuirile şi ura ei de nestins faţă de oameni, faţă de bărbaţi.

Cezar o iubea şi zadarnic încercase să afle de ce ajunsese să-şi urască din toată inima contemporanii.

Cezar o iubea pe La Vespa şi La Vespa îl iubea pe Cezar, pentru că îl considera criminal şi depravat, nu atît din înclinaţie, cît din dezgust faţă de toţi şi de toate. Dacă La Vespa se înşela, nu se înşela în totalitate, adevăratul caracter al lui Cezar fiind dispreţul nepotolit faţă de „Dumnezeu, familie şi toate fiinţele omeneşti." Iubea cîinii mai mult decît oamenii, spunea el, şi îi

prefera arţăgoşi, ameninţători. Prieteni nu mai avea de pe timpul cînd studia la Pisa, unde şi-a pierdut primul şi ultimul prieten. Acolo 1-a surprins vestea schimbării funcţiei cardinalului Rodrigue Borgia, tatăl său, în papa Alexandru al VI-lea. Atunci, din ordinul lui Alexandru, îşi întrerupsese studiile şi-şi părăsise prietenul, pe care nu 1-a mai revăzut niciodată.

De atunci nu a întîlnit, prin lume, decît curtezani şi, printre ai lui, decît desfrinaţi sau imbecili.

În taverna în care intră Cezar, La Vespa stătea cu coatele pe masă ; în faţa ei, un urcior din cositor şi două pahare din argint, unul pentru ea şi unul pentru fiica sa, aşezată alături, pe aceeaşi bancă, din lemn sculptat.

Ca mulţi oameni din această epocă, purta mereu cu ea cele două pahare din care trebuia să bea. căci, spunea ea, se temea ca de o nenorocire de răul francez.

De cînd renunţase la frivolităţile din lumea ei, se retrăsese în viaţa mediocră, din repulsie faţă; de bărbaţi. La Vespa pretindea că preferă mediocritatea pe care o alesese anume luxului de odinioară. Trăia printre cei umili, ajutîndu-i, iubindu-i pe cei revoltaţi după chipul şi asemănarea sa, pe cei descurajaţi, bărbaţi şi femei. De aceea îl iubea pe Cezar.

Se spunea despre ea, fără ironie, că este o tîrfă sfîntă.

Toţi banii pe care îi cîştiga din prostituţie îi destina operelor de binefacere sau chiar operelor cucernice. Un anume altar al Fecioarei era acoperit cu o ţesătură din mătase şi brodat în dantele, plătită cu cîteva nopţi de dragoste. Pentru anume dezmierdări cerute de prietenii ei de aventură. La Vespa pretindea cutare vas sau cutare candelă din argint pentru cutare sau cutare biserică.

Făcea totul cu o inconştienţă liniştită şi o lipsă de pudoare moralizatoare. Cezar încercase s-o sfătuiască să

cumpere toate dantelele, toate candelele, toate vazele cu flori cu care să împodobească altarul capelei din Saint-Ange unde avea să se pună portretul unei Fecioare, printre un zbor de îngeri înaripaţi, portret care nu era altul decît acela al Juliei Farnese, metresa oficială a papei Alexandru al VI-lea. Mai-marii epocii semnalau prezenţa Juliei Farnese la nunta Lucreţiei, prin această menţiune discretă, alături de enumerarea invitaţilor : „Frumoasa Julie Farnese, concubina papei."

Cezar zîmbea la această evocare : în capela înălţată de o curtezană în cinstea Fecioarei, aceasta era reprezentată sub trăsăturile unei alte curtezane, iar altarul împodobit cu obiecte oferite de o a treia curtezană. Ce capelă ar fi plăcut mai mult curtezanelor romane, decît această capelă consacrată de ele ?

*

*   •

— Pe viaţa mea ! Bea două degete din vinul ăsta de Gre-nache, fetiţo ! O să-ţi deschidă ochii mari ! spuse La Vespa fiicei sale.

— Jur, spuse ea lui Cezar, că dacă nu aş avea-o pe fata asta, cred că aş termina imediat cu porcăria asta de viaţă

Dar La Vespa se întrerupse. În timp ce fiica ei se juca, distrată, cu lanţul cel gros din aur de la gitul lui Cezar, un căpitan îi făcea, semne de zor copilei, care se făcea că nu înţelege. La Vespa prinse de veste şi sări ca arsă :

— Şef de zbiri stropitori, du-te şi codoşeşte în altă parte ! Desfrînatule ! Clei de tîrfe !

Bărbatul protestă. Unele femei începuseră să ţipe, apă-rînd-o pe La Vespa. El o prinsese pe La Vespa de colier şi o trase cu atîta violenţă către el, încît i se rupse lanţul.

Cezar se ridică ameninţător.

— Taci, dovleac plin cu apă, sau te crap ! îi spuse căpitanului care fu, curînd, la pămînt. Dispreţuitor, Cezar îi înfipse pumnalul în piept.

— Aruncă asta la hîrdăul cu maţe ! glăsui La Vespa, palidă, cu gîtul zgîriat.

— Adu-ne de mîncare, reverendissime, zise ironic Cezar hotelierului. Nu e cine ştie ce care să-ţi deschidă apetitul. Ia loc lîngă mama ta, copilă graţioasă !

In timp ce un valet căra cadavrul, cineva scoase pumnalul, pe a cărui plăsea recunoscu monograma familiei Borgia. pumnalul circulă pe la toate mesele : nimeni nu gîndea că bărbatul mascat, care cina cu La Vespa, putea fi Cezar Borgia în persoană.

Hotelierul înşira lista de bucate : cîrnăciori de porc asezonaţi cu coriandru, ciulama, costiţă de porc, pătlăgele vinete, pere.

— Te pricepi mai bine să primeşti bani decît să serveşti mîncăruri gustoase ; ascultă-mă, voi face eu meniul ! Păstrează pentru porcii tăi cîrnaţii, chifteluţele din carne şi vinetele cu piper ! Dă-ne pepene galben cu vin grecesc dulce de Candia, păstrăv cu capere de Egipt ! Ai nişte potîrnichi bune, nu prea proaspete sau fazan ? Prepară-ni-i cu sos de nuci pisate ! Şi un pui tot atît de fraged ca această copilă, bine condimentat cu coriandru şi piper ! Şi adu-ne cele mai bune vinuri ! Nu uita, o dată cu puiul, adu-ne şi nişte măduvă de vită, dar fără creier, dacă ţii la viaţa ta !

Hotelierul plecă, mîndru că serveşte o astfel de masă.

Taverna era plină de fete. Toate tîrfele din Belvedere, toate clientele căpitanului Torre Savella, căruia fetele trebuiau să-i plătească un tribut mare pentru a-şi putea exercita, fără pericol, profesia, veniseră acolo, în seara aceea de sărbătoare, bogat împodobite cu rochii, bonete, cordoane, papuci şi coliere de zile mari. Printre ele, se vedeau altele care impresionau, apărînd îmbrăcate simplu, ascunzîndu-şi astfel bunăstarea, pentru a nu avea de a face cu cuţitul vreunui desfrinat :

purtau în picioare papuci de mătase sau catifea uzată, ca şi cum s-ar fi dus la vreo vecină, chiar dacă ar fi fost duse pînă la Plazza Ritonda, de unde se întorceau apoi pe jos.

Unele dădeau impresia că sînt sărace pentru a nu stirni pofte pătimaşe, altele simulau un anume lux pentru a nu inspira milă. Acestea, care îşi etalau toate bijuteriile, îşi hrăneau cameristele cu smochine uscate, nuci roase de viermi, o farfurie de terci sau o strachină de nâut.

După cină, cum se înnoptase, femeile cereau bărbaţilor să tragă un picior în fundul hotelierului, pentru a rămîne să flecărească între ei, în intimitate, ca într-o casă prietenoasă.

Nu venise încă miezul nopţii, cînd soseau vrăjitoarele. Toţi beau vin de Grenache sau vin grecesc dulce de Candia şi mîncau curmale, dulceţuri, migdale dulci, straiuri şi prăjituri.

In seara aceea, La Vespa vorbea mult. Ofensa suferită îi provoca verva. Blestema bărbaţii şi voia ca şi fiica ei să-i împărtăşească această ură. Susţinea că doar o tîrfă nu putu, într-adevăr, îndrăgi bărbaţii. îşi învăţa fiica să-i judece, să-i dispreţuiască, sâ-i urască. Dădea sfaturi ingenioase şi surprinzătoare acestei copile, pe care o iniţia în meseria de curtezană.

Cezar o asculta, amuzîndu-se. Ştia că ea nu-1 iubeşte decît ca pe un fiu ce şi l-ar fi dorit şi de care ar fi fost tare mîndră.

La Vespa visa să-şi facă fiica demnă de Cezar, după cum şi Cezar visa s-o facă pe Lucreţia demnă de el. Ea nu-şi cruţa fiica de sfaturi, de dojeni afectuoase cînd vorbea despre tîrfe, se exemplifica uneori, cînd ca model de urmat, cînd ca model de evitat, mustrările reliefîndu-i-se astfel mai mult.

Cînd îşi dojenea fiica, nu se sfia deloc de Cezar, care intervenea din cînd în cînd cu unele completări.

In seara aceea vorbea copilei, dar se adresa tuturor : „Astăzi, numărul tîrfelor este atît de mare, încît cea care nu face minuni în arta de a şti să se comporte, nu poate reuşi. Nu e suficient să fii o bucăţică bună, să ai ochi frumoşi, cosiţe blonde : doar priceperea sau norocul te scoate din încurcătură. Dacă îmi dai ascultare, jur pe rugăciunile ce le mormăi toată ziua, jur că în curînd îţi voi da cep ! Sînt sigură că te voi vedea urcînd mai sus decît oricare altă favorită a papei.

„Ascultă-mă aşa cum ţîncul îşi ascultă învăţătorul sau credincioşii predica. Spune-ţi mai întîi următoarele şi meditează la ele : Dacă tîrfele ar avea atîtea calităţi pe cîte vicii, bărbaţii, cărora atîtea trădări de o parte şi de alta le-au deschis ochii mari, după ce le-au suportat şase-şapte ani, le-ar trimite la spânzurătoare şi ar simţi mai multă plăcere să le vadă scoţînd limba decît să se vadă jecmăniţi de ele.

CEZAR BORGIA

„Dacă atîtea mor de foame şi de lepră şi de şancru, fără să mai vorbim de răul francez, înseamnă şi că niciodată nu s-au îngrijit de problemele lor.

— Să înţelegi bine şi să-ţi intre bine în cap aceste epistole şi aceste evanghelii ! Meseria de tîrfă nu este o meserie pentru proaste iar mama ta, care o cunoaşte bine, nu se grăbeşte în ceea ce te priveşte si ştie bine de ce.

— Da, desigur, afirmă mama, jur, altceva trebuie să ştii decît numai să-ţi ridici fusta şi să spui : „Hai, am reuşit!" afară numai de faptul dacă nu vrei să dai faliment chiar în ziua în care îţi deschizi prăvălia. Pentru a reveni la oile noastre, mulţi vor voi să fie serviţi primii, din momentul în care te vor şti începută. Eu voi fi aidoma unui duhovnic care împacă mulţimea, atît îmi vor suna în urechi chemările „pst!" „pst" făcute de codoşi. Vei fi întotdeauna reţinută dinainte de o duzină de bărbaţi, astfel încît ar trebui ca fiecare săptămână să fie cit o lună de lungă, dacă am dărui cîte o zi fiecărui client care se prezintă. Mă vezi gata să răspund valetului ce vine să te cheme pentru stăpînul său ?

„L-aş insulta, l-aş socoti mârşav, carne de aruncat la cîini, voi spune că nu ai acceptat încă decît o singură dată şi atunci cînd ai fost luată cu forţa ; voi comunica valetului că babalîcul de stăpînu-său degeaba are bani, că tot nu are destul cit să plătească nişte flori aşa de frumoase ca tine. în acest moment, tu vei străbate, alergând, casa, cu părul în valuri, pentru ca valetul să rămînă uluit.

— Da, spuse Cezar, valeţii sînt pentru stăpînii lor ceea ce codoaşa este pentru tîrfă, toţi avînd simţul afacerilor mai dezvoltat ca al altora.

— Da, desigur, nici nu-ţi poţi da seama cîţi prostuţi se înflăcărează numai cînd aud cameristele lăudîndu-şi stăpînele sau valeţii pe frumoasele fete.

„Cînd, pentru prima oară, vei întîlni pe cel căruia îi eşti hărăzită, străduieşte-te să roşeşti indiferent cum ! La Perugina, care nu mai ştia să roşească, deşi ştia cît valorează acest lucru, se silea să urineze sau să facă altceva şi cum nu reuşea, se îmbujora. Roşeaţa pe care

pudoarea o aşază pe obrajii femeilor este mai tentantă pentru patimă decît orice fard.

Cel care te doreşte va începe prin a-ţi spune : „întotdeauna am visat să întîlnesc într-o zi o femeie ca tine” sau : „Parcă de cunosc de ani de zile, atît de mult te iubesc" sau : „Are dreptate mama ta că te adoră ; unele fac fete, ea, îngeri” Să răspunzi suspinînd, să-ţi dai aere ce par că spun : „Ce bine vorbeşte !" sau : „Ce mult mă iubeşte !" şi în timpul acesta să te gîndeşti la ce trebuie să-ţi cumpere !

Începînd din acest moment, prefă-te că-1 priveşti pe furiş, ca şi cum nici măcar nu ai îndrăzni să-1 admiri, atît de mult îl iubeşti ! Astfel va începe să creadă că eşti îndrăgostită lulea de el şi o va crede cu atît mai mult cu cît privirea ta, chinuindu-1, îl va urmări. Te va duce atunci în vreun colţişor unde, pe lîngă unele drăgălăşenii, te va antrena şi la cîteva nebunii, la care să te pretezi, fără însă a da impresie prea mult de bordel. Dacă-ţi place să rîzi, să nu rîzi ca o prostituată, să rîzi în aşa fel încît să nu te urîţească nici o trăsătură a feţei ! Să nu juri nici pe zei nici pe sfinţi şi mai degrabă să laşi să ţi se smulgă un dinte decît să-ţi scape vreun cuvînt indecent ! Orice fată care în fiecare zi îşi celebrează cîte o căsătorie, trebuie mai ales să se îmbrace cu cuvinte frumoase decît cu catifele.

— Cu atît mai mult, întrerupse Cezar glumind, cu cît de obicei nu cu îmbrăcămintea te vei împodobi în pat.

Rîseră cu toţii.

— La masă să stai frumos ! Trebuie să ştii să stai frumos la masă ca şi în pat. Să nu-ţi umpli niciodată paharul pînă sus, ci abia să depăşeşti de jumătate, şi să nu bei niciodată tot ! Să nu mesteci rumegînd, plictisitor şi fără delicateţe, să te fereşti de a-ţi atrage renumele de lacomă şi beţivană !

„Dacă eşti invitată la masă, acceptă cu o reverenţă, arun-cînd o privire amantului tău cu un gest din care să reiasă că-ţi ceri permisiunea, fără însă a i-o cere !

— Sfătuieşte-o mai bine pentru noaptea, asta interesează mai mult bărbaţii ! spuse Cezar.

— Da, zise La Vespa, evită să ajungi în cameră în graba mare, chiar dacă simţi neapărat nevoia de a urina, şi, atunci cînd vei urina, să nu te vadă sau să te audă cineva ! Urina să nu cadă cu zgomotul pe care îl face laptele cînd se mulge vaca !

La Vespa continua tot în felul acesta, spre marea bucurie a prietenelor sale care o ascultau, fără să ştie prea bine dacă era sinceră sau glumea.

Unele se aplecau peste cîte o tablă de şah, altele peste cîte o tablă de dame. Purtau rochii acoperite cu broderii sau Împodobite cu pasmanterii, ce scoteau în relief catifelele şi mătăsurile. Mai erau altele care rîdeau, vorbeau de cursele de tauri, de jocurile ţintaşilor, de luptele cu lancea ale călăreţilor. Lombarde grase, cu obrajii tencuiţi cu farduri, rîdeau gălăgios, dînd cu zarurile. Şi încă altele aruncau cărţile, furioase. In sfîrşit, celelalte, mai serioase, îşi făceau vînt, ascultînd-o pe La Vespa, sau încercau să aibă încredere în viitor : ea tocmai cita exemplul unei curtezane, fată din popor, astăzi doamnă din înalta societate romană.

La Vespa, cu coatele colţuroase şi goale, sprijinite pe o pernă din catifea cafeniu-închis, festonată cu aur, pe care hotelierul i-aducea de obicei, spuse fiicei sale :

— Bună afacere ! Toate crapă de invidie cînd văd că o tîrfă se îmbogăţeşte, dar nu ţin seama de ceea ce a trebuit să îndure înainte de a reuşi. Numai pentru a-şi plăti chiria, impozitul către căpitanul Torre Savella, numai pentru a lăsa să li se vadă frumoasele urme de supt făcute de soţ sau de cameristă spre a le stimula pe celelalte, ele socotesc că au săvîrşit adevărate minuni şi că i-au uluit pe toţi.

Priveşte-le înşirate de-a lungul meselor, cu urme de supt, cu buzele roşii, cu dinţii de culoarea argintului sau fildeşului, cum joacă liniştit şi nu se sinchisesc deloc de soarta lor ! Au faţa vopsită ca o mască de Modena,

crezînd că în felul acesta toţi bărbaţii se vor îndrăgosti de ele şi le vor da întîietate. Cocoloaşe de aruncat la păsări! Ah, în sfîrşit ! Iată vrăjitoarele !

Tocmai intrau. Ele trăiau din credulitatea prostituatelor. La Vespa spunea că proxenetele le-au născocit împărţind cîştigul cu ele.

De cum apărură vrăjitoarele, nu se mai vorbea decît despre vîrcolaci, fantome, demoni, spirite, scorpii, zgripţuroaice, blestemăţii. Treceau pe lîngă mese, cu buruieni, cu prafuri din oase, ochi de cucuvea, dinţi de mort, buricuri de copii, piei de şerpi şi „cruste de rău francez".

Printre toate aceste resturi, se plimbau degetele răsucite ale vrăjitoarelor, iar femeile aşteptau îngrijorate pronunţarea frazelor ambigue.

Tîrfele întîmpinau prezicerile lor cu rîsete sau izbucniri de mînie. Cîteva prostituate arătau cu evantaiul o vrăjitoare care vindea numai afrodiziace pe bază de coriandru verde și prafuri de unghii.

Un valet, cu costumul din satin strîns pe corp şi pantofii mărginiţi cu arămiu, servea drept intermediar şi supraveghea îndeaproape răzvrătirea acestor viclene bătrîne. De nenumărate ori izbucneau certuri, încăierări, pentru că aceste vrăjitoare încercau să fure vreo clientă.

Cezar opri pe cea mai pricepută vrăjitoare şi îi întinse mîna. Bătrîna îi privi cu atenţie liniile şi, înainte de a fi apucat să spună ceva, se retrase uluită, încereînd să fugă, ciar Cezar o reţinu de braţ :

— Ia loc dacă nu vrei să-ţi spăl faţa cu maţele tale, codoaşă bătrîna !

Ea se supuse tremurînd. Dîndu-şi seama de rangul interlocutorului său, ii prezise că peste puţin timp va pleca in Franţa, de unde se va înapoia cu regele francezilor ; îl asigură de o soartă strălucită, dar nu mai îndrăzni să continue, atît o înspăimînta ceea ce citea in liniile de pe palmă. Cezar îi porunci să vorbească. Ea

refuză şi vru să fugă. Cezar, furios, o prinse şi o tîrî la masa lui. Imediat ce se aşeză, abia privi mîna lui Cezar, că încercă din nou să fugă ; el o apucă atunci de eşarfa jegoasă cu care îşi acoperea capul şi, cum ea se zbătea, cu mîna sprijinită de masă, Cezar i-o fixă mînios, cu o lovitură de pumnal. Ea scoase un urlet, mai mult de spaimă decît de durere, nemaiîndrăznind să-şi mişte această mînă ţintuită, de la care nu-şi putea lua ochii.

— Ai zece ducaţi de aur dacă vorbeşti, sorbitoare de şancru. Dacă nu vorbeşti, îţi înţepenesc pe masă nu mîna, ci gîtul.

Acestea fiind zise, s-a prefăcut că pune mîna pe ea şi că se ţine de cuvînt.

Atunci bătrîna vorbi.

Urma să fie otrăvit dar, datorită unor bune îngrijiri, va scăpa. Va fi deci evitată această moarte, dar va muri totuşi mai tîrziu de o împunsătură de suliţă.

— Asta e tot ? replică simplu Cezar. Numai pentru atîta lucru te speriai ? Ia cei zece ducaţi de aur promişi şi încă zece să-ţi cumperi leacuri şi mănuşi pentru rană !

Toate vrăjitoarele, majoritatea evreice maure, ţigănci şi grecoaice, o luaseră la fugă. Flautiştii tăcuseră.

Cîteva femei, care nu văzuseră şi nu se îngrijoraseră de strigătul vrăjitoarei, îşi continuau conversaţia cu .voce tare.

Una spunea:

—- ...Parcă aş fi sfînta Nafissa, care permitea tuturor să fie încălecată din bunătate...

Alta :

— Mi-am înlocuit dinţii din argint cu dinţi din os de cerb. Ii pot păstra cînd mănînc.

Şi alta :

— Cu piatră acră şi gogoaşă de ristic mi-a făcut-o ca o pungă strînsă cu şnur.

— Ce ? întrebă cineva. Şi încă una spunea :

— Eu ştiu o carte de reţete pentru toaletă, în care scrie că depilatoarele se fac cu terebentină, smoală de Grecia, var şi ceară curată.

— Scrie şi cînd trebuie luat decoctul din lemn ? întrebă o voce. Decoctul din lemn din Indiile Orientale sau din lemn de gaiac era considerat bun pentru vindecarea răului francez. Tîrfele rîdeau.

Alta întreba cine ştie să prepare băşici cu sînge de porumbel sau de iepure pentru a păcăli pe cei bogaţi, amatori de virginitate. O tînără lombardă, fragedă şi trandafirie, care rnînca scoruşe, se fălea că ea şi-a pierdut-o de 233 de ori. „într-o singură zi, spunea ea, a trebuit să servesc două virginităţi." Doi negustori bogaţi genovezi o văzuseră si îi ceruseră proxenetei sale să le pregătească, separat, cîte o întîlnire cu ea. Cînd, după ce se înnopta, ei se reîntîlniră, amîndoi povestiră prietenilor această aventură de care se făcu mare haz.

Drept urmare, din cauza acestei netrebnicii, ea a stat două luni la pat nu pentru că s-ar fi distrat prea mult, ci pentru că unul din genovezi, cu care s-a întîlnit în colţ, la biserica San Salvador, îi înfipse pumnalul în burtă.

CAPITOLUL a XI-lea

Madonna Adriana Orsini, codoaşa Vaticanului — Scrisoarea lui Boccacio, episcop de Modena, către ducele Hercule de Ferrare — Desfrînarea moravurilor mănăstireşti — Întîlnirea îndrăgostiţilor în biserici — Ţîrcovnicul, mesager al dragostei — Petrecerea de la castelul din Ostie — Cortegiul Lucreţiei Borgia — Jocul

luminărilor — Colierul Juliei Farnese — Prinţesele papale.

Lucreţia se pregătea să părăsească Roma. Lua cu ea, afară de Julie Farnese şi mama Vannozza, pe guvernanta ei, Adriana, care trăise în strînsă legătură cu Alexandru al VI-lea, de pe timpul cînd era cardinalul Rodriguez. Fusese pentru el nu numai o rudă, ci şi o confidentă a slăbiciunilor lui; îi susţinea intrigile şi îi aproba toate planurile. Era numită, la Roma, codoaşa Vaticanului, cu alte cuvinte, proxenetă.

Madonna Adriana Ursina o crescuse pe Lucreţia în palatul Orsini, situat pe Monte Giodarno. A fost contestat, dar o scrisoare pe care ambasadorul de Ferrare de pe lingă curtea din Roma, Boccacio, episcop de Modena, o scrise ducelui Hercule, stă mărturie în acest sens.

I s-a reproşat lui Alexandru că nu a vrut să-şi încredinţeze fiica mănăstirilor de maici, dar nimeni nu-1 poate dezaproba, dacă ştie lipsa de respect ce domnea acolo. Însoţitorii papei şi unii cardinali deţineau, în aceste mănăstiri, cîteva încăperi, mai mari sau mai mici, unde, în văzul lumii, orgiile se desfăşurau cu acelaşi fast ca acelea ale celor mai notorii curtezane.

Această desfrînare a moravurilor mănăstireşti era atît de cunoscută, încît se menţionau doar mănăstirile care puteau proteja copilăria tinerelor fete romane. Călugăriţele treceau, într-adevăr, drept iniţiatoare stranii iar unele copile mureau la ele, nu studiile le epuizau şi nici fervoarea religioasă, ci doar intimităţile redutabile.

Trei mănăstiri se bucurau de o reputaţie serioasă : cea de la San Silvestro in Capite, unde familia Colonna îşi crescu mai multe dintre fiicele sale, sau Santa Măria Nuove şi San Sito, unde fu instruită Lucreţia şi unde, mai tîrziu, avea să-şi găsească un refugiu, după tentativa de asasinare a lui Jean Sforza, soţul ei. De altfel, să nu exagerăm importanţa pe care religia o

avea în această epocă ! Bărbaţi şi femei intrau la mă-năstire pentru că acolo găseau un mediu prielnic, unde puteau trăi în comun. De atunci, slăbiciunile omeneşti nu puteau fi excluse din aceste mănăstiri. Religia nu era decît o formă a educaţiei şi nu avea nici o valoare morală.

Bisericile Santo-Agostino, la Pace, San-Salvatori erau în general un loc de întâlnire pentru îndrăgostiţii care îşi căutau, prin bănci sau pe sub vazele de flori din altare, corespondnţa.

Paracliserul le înlesnea întîlnirile, sta la pîndă şi considera aceste sume de bani pe care le încasa, în schimb, ca profitul cel mai important, dintre toate onorariile ce i se cuveneau.

Cu ocazia plecării sale, Lucreţia. trimise flori tuturor bisericilor de la Roma. Canonicii arseră luminări, chemând binecuvântarea Cerului asupra călătorilor. La Vatican, Alexandru al VI-lea hotărî să dea o mare petrecere ; mai întîi, gîndi ca aceasta să aibă loc la Vannozza. Alexandru al VI-lea voia, mai ales, ca, prin această demonstraţie, să facă publică armonia ce domnea în sînul familiei Borgia.

Castelul din Ostia fu ales pentru această sărbătorire.

Cezar îi impuse donei Vannozza să părăsească doliul după Francisc. în forfota plecării şi printre preocupările evenimentelor ce se precipitaseră, cu toţii uitaseră de cadavrul buhăit de apă, cu ochii mîncaţi, cu carnea crestată, sîngerîndă şi verzuie, care fusese scos din Tibru , acela al ducelui le Gandia. Fu înmormântat în secret, cum s-ar fi procedat cu un ciumat sau excomunicat.

Plecară aşadar, la Ostia, cu mare pompă. Mulţimea alergase să asiste la defilarea cortegiului. În frunte veneau trei sute de călăreţi, după care urmau litierele cu perdelele lăsate. Se aflau, apoi, două sute de călăreţi.

După ei erau catârce încărcate cu îmbrăcăminte, provizii, vinuri rare, veselă scumpă şi numeroase căruţe. Cinci sute de infanterişti închideau marşul.

în litierele închise luaseră loc prietenii intimi ai familiei Borgia, cîţiva cardinali, prieteni şi devotaţi, ca Giorgente şi Peruggia, favoriţi ai lui Alexandru al VI-lea. Li se asociaseră cîţiva curteni, spectatori obişnuiţi ai acestor petreceri şi dezmăţuri papale. Printre femei se remarcau Lucreţia, Vannozza, Julie Farnese și cîteva nobile doamne romane foarte frumoase şi foarte renumite curtezane.

A doua zi de la sosirea lor avu loc un banchet. Masa fu aranjată în sala cea mare a castelului din Ostia, împodobită toată cu tapiserii de Arras. Pe pereţi erau agăţate tablourile indecente ale lui Pinturkhio care, de altfel, îi însoţise la Ostia.

Pe sub ferestre, cântăreţi din flaut, lăută, harfă, vioară sau violă se făcură auziţi pe tot timpul mesei.

Cînd cina luă sfârşit, invitaţii, excitaţi de mâncărurile picante, condimentate cu coriandru, de vinurile de Capri (bătrânul Faler, Lacrima-Christi, Moscatello d'Asti). Se lăsau pradă cuvintelor deocheate. Ochii le străluceau.

Vinurile din Sicilia şi Grecia, vinurile limpezi din Franţa amplificară beţia invitaţilor. Clipa era voluptuoasă. Pe sub mese, picioarele pajilor, ale cardinalilor, ale femeilor se înlănţuiau între ele.

Cezar regizor ordinar, la un gest al lui Alexandru, stinse luminile. Avea să aibă loc „jocul luminărilor".

în timp ce se stingeau luminile, musafirii se înlănţuiau nestingheriți, se sărutau cu gura plină. Bărbaţii beau din gura femeilor, cupă oferită cu vinuri scumpe. Mîinile calmau carnea cu mătăsurile sau catifelele care le împodobeau. Degetele febrile despleiteau părul pe care apoi îl revărsau peste umerii şi sînii goi. Trucurile alunecau pe covoare, se înlănţuiau, cînd jocul începu.

Nu era voie să se vorbească.

Treaba era, să se ţină în gură o lumânare aprinsă şi să se menţină tot aprinsă, cu toate eforturile făcute de a le stinge. Şi urma ca toţi să meargă „în patru labe". Corpurile suple ale femeilor se mlădiau sub costumele din satin şi catifea. Luminile scoteau în relief, prin sclipiri, albeaţa cărnii. Apoi cîteva curtezane înlocuiră luminările din gura cu dulciuri, pe care bărbaţii încercau să le ia chiar din gură. Curînd, toate luminile fiind stinse, jocul continuă în obscuritate : îmbrăţişările se înnodau în noaptea complice.

Cezar printre trupurile încîlcite, îi scosese Juliei Farnese colierul, singurul semn după care o putea recunoaşte, fără însă a abandona corpul Lucreţiei, pe care i-1 strîngea cu putere. Puse colierul la gîtul Lucreţiei dar, producîndu-se o învălmăşeală printre trupurile înlănţuite, cuprinse corpul voluptuos al Juliei pe care Alexandru i-1 îmbrăţişa.

După o surprindere trecătoare, Alexandru o regăsi pe Julia Farnese, recurioscînd-o după colier.

Multe cupluri se potoliseră. Alexandru, el însuşi obosit, tocmai se abandona, cînd o lumină se agita lîngă el, lăsînd să se vadă papa, curtezanele şi tinerii paji zăcînd satisfăcuţi şi pe jumătate goi, printre mătăsuri şi catifele, păr despletit şi sîni, pe care odihneau capetele îngreunate.

Mîhnit, Alexandru îşi contemplă amanta voluptuoasă, căreia îi datora fericita oboseală şi care, acolo, lîngă el, cu ochii închişi, epuizată, dormea. El tresări, dar lumina apucase să se stingă...

Alexandru nu vru să plece, nici să îndepărteze trupul tinerei femei. Cu braţu-i îngreunat, apropie de el capul celei pe care o crezuse Julie Farnese.

Buzele i se aplecară peste figura adormitei, pătrunzînd, printre buclele mătăsoase şi parfumate, pînă la buzele ei obosite, apoi pînă la umeri.

Printre miresmele afrodiziace ce se răspândeau în jurul lor, Alexandru al VI-lea o uita pe Julie Farnese pentru Lucreţia Borgia.

CAPITOLUL XII-lea

Puterea lui Cezar — Tariful indulgenţelor şi tariful curtezanelor — Otrăvirea arhiepiscopului Floride — Cezar demisionează din funcţiile ecleziastice.

De la petrecerea dată de Vannozza în podgoria ei de la San-Pietro in Vineula, în onoarea lui Francisc, duce de Gandia, făcut de curînd de tatăl său duce de Benevent, conte de Terracine şi Ponte-Curvo, precum şi în onoarea lui Cezar, ales emisar papal pentru încoronarea lui Frederic, rege al Neapolului ; de la această petrecere, pe care papa o vrusese ca o sărbătorire de reconciliere între cei doi fraţi şi care se termină afît de tragic, papa se abţinuse de la orice distracţie, iar partida de vînătoare de la fortăreaţa din Ostia punea capăt doliului după Francisc, pe care Alexandru îl purtase ostentativ.

Istoricii recunosc, în unanimitate, durerea pe care papa o resimţi la moartea fiului său cel mare. De miercuri pînă sîmbătă nu se hrăni cu nimic. Refuză chiar alimentele aduse de confidenta şi complicea lui de totdeauna, Adriana. Nu o făcea doar numai de teama de a nu fi otrăvit de fiul său, Cezar.

Cînd i se aduse corpul lui Francisc, străpuns de nouă lovituri de cuţit, „principala fiind la gît", şi care avea încă toate hainele, mantia, mănuşile la cingătoare „şi chiar şi banii de buzunar", Alexandru îl duse la biserica Notre Dame du Peuple. Poporul, care nu-1 accepta pe Francisc decît ca fiul familiei Borgia, îi făcut un cortegiu impunător. Alexandru voise funeraliile cele mai somptuoase din cîte s-au văzut vreodată.

Papa căzuse într-o prostraţie îngrijorătoare. Mărturisi ca vrea să se lase pradă inaniţiei. Atunci Cezar, în persoană, încercă să-i schimbe părerile. Din această

convorbire reieşi ca, fără îndoială, Cezar are asupra lui Alexandru o „putere suverană", care îl consacră adevăratul stăpîn al Romei.

Călătoria sa la Neapole, în vederea încoronării regelui, fu un triumf.

O dată cu înapoierea lui Cezar la Roma, crimele şi asasinatele reîncepură. Asasinatul care stîrni cea mai mare vîlvă fu cel al Monseniorului Floride, arhiepiscop de Cosence, iar el nu atrase atenţia doar ca un act izolat, ci ca un procedeu politic al familiei Borgia. Alexandru scotea bani şi din piatră seacă. „Scutirile", „indulgenţele", scrisorile papale se vindeau în mod curent.

Tarifele erau tot atît de cunoscute ca şi „tariful prostituatelor" şi, cum tîrfele Romei plăteau un impozit papei prin intermediul căpitanului Torre Savella, se poate presupune că cele două tarife aveau aceeaşi origine şi că fuseseră elaborate la Vatican.

Ne amintim de distihul pe care cîţiva îl plătiră cu viaţa, fiind bănuiţi ca autorii lui :

„Vendit Alexander claves, altaria, Christum : Vendere jure potest, emerat ile prius."

„Alexandru vîndu cheile, altarele, pe Hristos :

Poate să le vîndă, din moment ce el le-a cumpărat."

Cezar îl aresta pe arhiepiscopul Floride, acuzat că a trimis „o sută unsprezece mii de scrisori papale toate false", care acordau favoruri „extraordinare", chiar şi dintre cele ce nu puteau fi acordate, şi chiar dacă Cezar, la instigarea lui Alexandru, le vînduse. Printre aceste scutiri, una care privea Portugalia provocase scandal : aceea justifica arestarea arhiepiscopului Floride.

Fu constrîns să mărturisească. Refuză. I se permise, atunci, să primească în închisoare pe don Jean Marades, ofiţer secret din garda papei, şi cîţiva prieteni, care îi ţineau o companie plăcută şi jucau cu el zaruri, dame, table, şah. Sub influenţa vinurilor ce-1

înfierbîntau şi a dezmierdărilor curtezanelor, nenorocitul episcop, sfătuit cu perfidie, mărturisi o faptă pe care nu o săvîrşise. Fu prădat de toate bunurile, socotite considerabile, pe care papa le confiscă în folosul lui Cezar.

Dar cum nu putea fi asasinat fără a se isca, la Roma, un scandal enorm, încercară să-1 otrăvească. Or arhiepiscopul, neavînd încredere, ceru ca temnicerul ce-i aducea hrana să împartă mesele cu el.

Începură să ungă încăperea în care era închis, cu o otravă puternică, ce trebuia să-1 asfixieze. Arhiepiscopul se încăpăţînă să nu moară. Acoperiră, apoi, un cuţit de fructe, pe o singură parte, cu o otravă fulgerătoare. Acest cuţit, cu care urma să

128

LUCREȚIA BORGIA (Muzeul Nîmes)

taie o pară, trebuia să otrăvească jumătate din ea. Nici acest plan nu reuşi. Puseră atunci, în batista lui, un praf care să-1 orbească, în aşa fel încît să fie obligat să consume mîncarea „pregătită ad hoc". Arhiepiscopul

dejuca din nou acest plan. La capătul puterilor şi pentru că averea i se repartizase deja, se resemnară, lăsîndu-l să moară de foame şi de sete.

Fiecare cardinal, la a cărui avere rîvnea familia Borgia, era acuzat de nelegiuiri imaginare şi prădat de bunuri. înainte de a fi trimis în închisoare, unde avea să moară în mod discret. Uneori victima era invitată la vreo petrecere. în timp ce cardinalul absorbea cu cea mai mare încredere otrava şi trăgea să moară, papa trimitea oameni fideli să se asigure de comorile pe care le avea asupra lui şi să i le ducă nu, însă, fără a teroriza pe servitorii stupefiaţi.

Tot aşa va fi prădat şi cardinalul de Turin. Trimisul, însărcinat să-i aducă obiectele preţioase şi banii pe care cardinalul de Turin îi avea la el, fu cardinalul de Capua. Or, la puţin timp, acesta, care fusese răsplătit pentru mîrşăvia lui, avu aceeaşi soartă.

Odată averea lor asigurată. Alexandru gîndi la ambiţia familiei.

Cezar începu prin a demisiona din funcţiile ecleziastice, pentru a se putea căsători, şi plecă în Franţa, în vederea „consolidării legăturilor ce uneau pe regele Franţei cu Biserica şi papa".

CAPITOLUL al XIII-lea

Cezar Borgia în Franţa — Fastul ducelui de Valentinois — Lucreţia, guvernatoarea permanentă a oraşului Spolete — Catherine Sforza, învinsă, străbate Roma împovărată cu lanţuri de aur — Otrăvirea nepotului lui Cezar Borgia — Tragica iubire dintre Cezar şi soţia lui don Carviglion — Valentinois oferă mamei cardinalului Orsini inima fiului său între două mii de ducaţi — Porumbiţa din perle — Strălucitoare prostituate — Sugrumarea lui Alfonso d'Aragon, noul soţ al Lucreţiei — Decapitarea unchiului lui Alfonso — Răpirea fiicei Elisabetei de Gonzague din Urbin.

Cezar sosi în Franţa, unde fu primit cu mare pompă. Fu lăudat la curtea „regelui foarte creştin" fastul lui Cezar, care venise cu o suită orbitoare, îmbrăcaţi toţi cu veste scurte eu mîneci, mărginite cu fir de aur. Chiar caii era potcoviţi cu aur, producînd o puternică impresie. Un istoric scrise, referitor la acest subiect, că „niciodată nu s-a gîndit cineva ca acest aur, cu care sînt onorate capetele regilor, să fie călcat în picioare de cai."

În timpul şederii lui Cezar în Franţa, copleşit de onoruri, fu făcut duce de Valentinois, Lucreţia, la rîndu-i, nu fusese uitată de papă, pe care o numise guvernatoare permanentă a oraşului Spolete. Don Joseph d'Aragon, al doilea soţ al ei, o părăsise. Ajunse deci în funcţia de guvernatoare cu o pompă şi un fast nemaiîntâlnite pînă atunci. În cortegiul său erau o mulţime de căruţe în care se aflau mobilele sale acoperite cu covoare scumpe şi somptuoase. Lucreţia era călare. Un catîr, însă, ducea un pat „întins, din care nu lipsea nimic : saltele, o pătură cazonă de un roşu-închis, acoperită toată cu flori, două perne şi un baldachin frumos, pe care trebuia să-1 susţină cîţiva bărbaţi, atunci cînd Lucreţia voia să se simtă mai bine, mersul pe cal obosind-o." Un alt catîr ducea o măsuţă, tot atît de confortabilă, ca o „catedră". Urmau două sute de cai, încălecaţi de curteni, prelaţi şi doamne romane. Veneau şi .paji frumoşi, machiaţi, cu părul ondulat, favoriţii Lucreţiei, cu degetele grele de inele, cu braţele încercuite de brăţări, cu coliere orbitoare. Erau însoţiţi de curtezane de vază, menite să dea viaţă întrunirilor şi petrecerilor.

Cezar şi Lucreţia aveau dreptul ca, de acum înainte, să nu mai pomenească despre pompă, fără ca „fastul borgian" să se impună imaginaţiei.

Cezar, la înapoierea lui din Franţa, se război în Italia, în-registrînd, rînd pe rînd, cînd succese, cînd înfrîngeri : învingător la Imola şi ţinut la respect la Forli, unde

Catherina Sforza luptă mult timp contra lui, înainte de a fi fost obligată să se predea şi să fi fost trimisă în închisoare la Roma, unde străbătu oraşul încărcată cu lanţuri de aur.

În epoca aceasta îşi asasină Cezar nepotul, cardinalul Borgia, căruia nu-i ierta afecţiunea ce-o avusese pentru ducele de Candia.

Cardinalul Borgia, care ajungea la Roma cu o suită modestă, fu invitat la cină de ducele de Valentinois. Or, în timpul mesei, cardinalul fu chemat să i se spună că-i moare calul. Pe cînd se întorcea şi dădea unele ordine, paharul îi fu înlocuit cu altul identic, pe care Micheletto, care cina la masa lor, îl strecură cu perfidie în faţa cardinalului Borgia. Paharul conţinea otrava.

Ducele de Valentinois îl îndemnă să mănînce mai repede şi cardinalul sorbi băutura servită de Micheletto, „sufletul blestemat" al lui Cezar.

*   *

Cezar se îndrăgostise de o femeie frumoasă, căsătorită cu don Cerviglion, căpitan din garda Sfinţiei sale. Într-o seară, cînd acesta se duse să cineze şi să petreacă la don Elisée Pignatelli, cavaler de Saint-Jean, Cezar intră peste soţia lui, fapt prevăzut de La Vespa, dar ea nu vru să-i cedeze, cu toate insistenţele acestuia. Atunci hotărî s-o ia cu forţa. Asedie aşadar casa, în timp ce Micheletto pândea înapoierea soţului. Dar tinăra femeie se baricadase, crezând că are de a face cu nişte vagabonzi. Văzîndu-şi planul dejucat, Cezar găsi o soluţie mai simplă. Aşteptă, împreună cu Micheletto, pe don Cerviglion şi, cînd acesta apăru, îl omorîră. Cezar îmbrăcă atunci hainele calde încă" ale victimei şi, în aceste haine pline de sînge, se duse la tânăra femeie care, recunoscând costumul soţului său la lumina torţelor, se destăinui simulantului. Îl recunoscu de îndată pe Cezar şi se apără contra încercărilor îndrăgostitului, cu pumnalul în mînă.

Micheletto muie torţele în apă şi, în întuneric, îl ajută pe Cezar în planurile lui.

Or oamenii care îl însoţeau pe Cerviglion îi preveniseră pe aceia ai lui Pignatelli şi cele două oşti rivale începură să se încaiere, atacând zbirii lui Cezar, care se închiseseră în vestibul. Micheletto aprinse o torţă. La lumina ei, soţia lui Pignatelli recunoscu pe învingător îmbrăcat în hainele soţului ei, mînjite de sânge. Scoase un strigăt şi leşină.

Micheletto îl împinse repede pe Cezar către fereastră. La lumina torţelor şi, în depărtare, soldaţii avură impresia că recunosc, viu şi nevătămat, pe Pignatelli însuşi.

Cezar putu deci să se înapoieze şi să-şi petreacă liniştit noaptea. Se apropie de tinăra femeie, care încă nu-şi venise în fire. Cînd, în zori, Micheletto se duse să-1 trezească, Cezar epuizat, dormea pe trupul aceleia care nu se mai trezi.

*

*   *

Ducele de Valentinois nu permite ca Cezar Borgia să fie uitat. Victimele sale nu se pot număra. Rând pe rând, cardinalul Orsini, cardinalul de Modena, cardinalul Mechiel, cardinalul de Monreale, cardinalul d'Aragon mor otrăviţi sau asasinaţi la colţul vreunei străzi. Nemulţumiţi numai de a omorî, familia Borgia şantajează pe părinţii victimelor, de pildă cazul cardinalului Orsini. Cardinalul sorbise deja cantarella, cînd Cezar trimise un mesager la mama sa, propunîndu-i ca, în schimbul salvării fiului ei, să-i ofere două mii de ducaţi.

Iată amănuntele acestei afaceri :

Alexandru arestase pe cardinal chiar la Vatican, ţinând seama de originea sa înaltă. În realitate, de frica de a nu-i fi ridicat, în fiecare noapte, el se culca în altă cameră. După arestare îl instala în apartamentul de deasupra capelei papale şi, în sfârşit, chiar în castel,

lîngă el. Alexandru acceptă să i se aducă mîncarea şi lucrurile, de un oarecare Antoine de Pistoye.

Cezar îl bănuia pe cardinalul Orsini ca avînd mulţi bani ascunşi. Promise amantei cardinalului că il va reda, dacă este de acord să se culce cu el. Trasă pe sfoară, ea consimţi, însă Cezar obţinu de la ea, crezînd că astfel a scăpat ieftin, lămuriri asupra averii familiei Orsini.

În felul acesta află el că mama lui Orsini avea puse deoparte două mii de monede şi o perlă, de o mărime şi frumuseţe extraordinare, nici un suveran din lume neavînd aşa ceva.

I se propuse atunci nenorocitei mame a cardinalului că i se va reda fiul dacă va consimţi să-i ofere papei cele două mii de monede pe care le avea, precum şi faimoasa perlă.

Mama acceptă şi dădu cele două mii de monede. Cît despre perlă, amanta cardinalului, care îi era foarte devotată, încercă s-o înghită, de teama de a nu fi prădată, înainte de sosirea ei alături de Sfinţia sa.

Nu reuşi, perla fiind voluminoasă. Recurse, însă, la un alt mijloc şi, deghizată în bărbat, se duce la palat.

Puseră mîna pe ea şi o dezbrăcară, rupîndu-i hainele, pentru a se convinge că perla nu era ascunsă. Goală cum era, o căutară în gură, apoi, cu grijă, în locul acela mai secret. Ea consimţi fără a se revolta, prefăcîndu-se că e calmă, încercînd să-i asigure că nu se putea găsi asupra ei perla, căci nu exista. Certitudinea cu care vorbea derută pe aceşti examinatori, atît de puţin pudici.

Îmbrăcată din nou cu alte haine, ea ajunse astfel la papă, căruia îi remise, în faţa lui Cezar, a ecleziaştilor şi a prietenilor devotaţi familiei Orsini, faimoasa, perlă.

„Examinatorii, spune cu sinceritate un istoric al timpului, gândiseră bine să supravegheze uşile de la intrare, dar neglijaseră pe cea de la ieşire."

Alexandru intră astfel în posesia perlei împreună cu cei două mii de ducaţi şi, respectîndu-şi cuvîntul dat, puse în libertate pe cardinalul Orsini, pe care cantarella îl omorî după cîteva zile.

*

* *

Familia Borgia este mai de temut acum ca niciodată. Ducele de Valentinois este numit de popor, tiranul. El merge cu mare pompă la curtezane şi rămîne acolo, în timp ce uşile sînt păzite de însoţitorii credincioşi şi devotaţi.

Când oastea lui Cezar era văzută la uşa vreunei case, se ştiau preocupările tiranului. Uneori se ducea acolo, îmbrăcat, în bătaie de joc, ca pentru marile ceremonii, cu o haină din brocart scump ce-i atîrna pînă la genunchi, şi purta o tocă din catifea roşu-închis, împodobită cu hermină, cu un cordon brodat, avînd în cele patru părţi patru nasturi mari din perle de o mare valoare. Un porumbel din perle, reprezentînd pe Sfîntul Duh şi ale cărui raze erau tot din perle, tremura în vârful tocii.

În acel moment muri „Domnul Gaetan" care, pentru a-1 jefui, fusese otrăvit.

Părinţii, alergând la căpătîiul său, lui Cezar îi fu frică să nu fie descoperite efectele otrăvii. Fu înmormîntat, astfel, în biserica Saint-Barthélemy, cînd încă trăgea să moară. Sub dala cea mare de deasupra cavoului, mult timp s-au auzit văicărelile acestui nenorocit. Cînd mama şi surorile lui sosiră, scoaseră cadavrul din cavou. Expus în plină zi, se putea dezvălui, prin prezenţa petelor violacee şi a buhăielilor, existenţa otrăvii.

*

* *

Tot în acest moment moare şi Alfonso d'Aragon, soţul Lucreţiei. Cînd Jean Sforza nu mai fu socotit prea bun pentru Lucreţia, i se decretă moartea. De asemenea,

astăzi, Alfonso d'Aragon nu mai făcea faţă ambiţiilor familiei Borgia, care visa pentru Lucreţia o altă căsătorie.

Alfonso d'Aragon fu înştiinţat asupra planurilor lui Cezar, dar avu slăbiciunea de a se lăsa sedus de linguşirile sale.

Cezar aresta cîteva curtezane, cărora le reproşa că au participat la diferite crime. Fură condamnate să moară prin spînzurare ; totuşi ar fi trebuit să fie iertate acelea care vor înfăţişa statuia Voluptăţii în arenele în care vor avea loc întrecerile de tauri.

Ele acceptară, preferind morţii sigure toate riscurile. Apărură în arenă, imobile, pe un piedestal, acoperite în întregime cu un lac aurit. Seniorii înşişi coborîră în arenă, pentru a omorî taurii, ciuruiţi de săgeţi. Două din aceste statui de aur, strălucitoare, care, probabil, tremuraseră de frică, fură sfâşiate şi călcate în picioare de animalele furioase. Celelalte trei femei plecară neatinse : fură plimbate, triumfătoare, pe carele ce duceau taurii omorîţi, pe străzile Romei, dar, o dată cu căderea nopţii, ele intrară în agonie şi cu toate eforturile făcute de părinţii lor pentru a înlătura acest leac, muriră, totuşi, în nişte suferinţe îngrozitoare.

În timpul acesta, Alfonso d'Aragon, care le aplaudase, era atacat de oamenii ducelui de Valentinois, chiar pe treptele bisericii Saint-Pierre, unde îl lăsară ca mort, şi fugiră pe poarta Portese.

Dus în palatul său din Tour-Neuve, în grădina cea mare, fu încredinţat unor medici străini, la hotărîrea familiei Borgia.

Cezar simula că-1 bănuieşte pe unchiul lui Alfonso drept autorul atentatului şi îi tăie capul, cu toate că, din contra, acesta îl salvase şi-1 adăpostise.

Nemulţumit, şi temîndu-se că Alfonso şi-ar putea vindeca rănile, după cîteva zile, pătrunse cu forţa în apartamentul său din Tour-Neuve şi, sub pretextul că

stă de vorbă, în taină cu rănitul, ducele de Valentinois izgoni din cameră pe toţi cei prezenţi, femei şi medici.

Cînd Cezar ieşi, urmat de Micheletto, oamenii şi prietenii lui Alfonso se repeziră în camera lui. Era culcat ca şi cum s-ar odihni ; după semnele de pe gît s-a putut recunoaşte opera şnurului lui Micheletto : Alfonso d'Aragon fusese ştrangulat.

Scîrbită, Lucreţia nu vru să audă nimic şi se exila la Nepi, cu toate încurajările şi reproşurile lui Cezar şi ale papei.

Cezar, după cîteva înfrîngeri războinice, îşi împărţi timpul, o dată cu venirea iernii, între Cesane, Imola şi Forli, cînd crimele şi nelegiuirile sale i se adăugară redutabilei celebrităţi.

În acest moment află el despre răpirea fiicei Elisabetei Gonzague, ducesă de Urbin, care, logodită cu Jean-Baptiste Cacacciole, căpitan general din infanteria Republicii Veneţia, se întîlnea cu acesta din urmă, pe drumul către Romagne sub escorta a două sute de cavaleri.

Cezar o întîlni. Fu emoţionat de frumuseţea tinerei fete şi o dorea cu ardoare. Plecă deci de la Cesane, cu un important efectiv de cavalerie, în urmărirea micuţei oaste. Omorî sau împrăştie escorta şi duse pe tînăra fată la Cesane.

Nu izbuti din cauza rezistenţei acesteia. El recurse la narcotice dar ea, neavînd încredere, refuză orice tel de mîncare, hotărită să moară de foame.

La sfaturile lui Micheletto, o încredinţa unor paji goi şi unor curtezane tot goale. Ii îndemnă să-i ofere fetei spectacolul cu cele mai oribile orgii, ceea ce făcură cu toţii. Cum încă nu era învinsă, îi proptiră mîinile, în cruce, de perete, şi încercară s-o corupă.

Numai astfel putu Cezar să-şi atingă, victorios, scopul, fără, însă, a se lăuda. Dar cînd Cacacciole, logodnicul, 0 ceru, nimeni nu-i dezvălui felul în care ea murise.

CAPITOLUL al XIV-lea

Pustiirea unei mănăstiri — Scrisoarea tipărită adresată lui Silvius Savello despre simoniile şi abuzurile papale — Taurii şi vacile — Curtezana şi cei cinci soldaţi — Clinii Vaticanului — Iapa şi armăsarii.

După ce Cezar devasta întreaga ţară care se întinde dincolo şi dincoace de Vulturne pînă la Averse şi după ce luă cu asalt Capua, cu toţii, soldaţii sau ţărani, fură trecuţi prin tăişul săbiei. Cît despre călugări şi călugăriţe, lor le-a rezervat altă moarte.

Intrat cu forţa într-o mănăstire de femei, spune un istoric, „le cercetă pe toate cu toată atenţia şi precizia de care era capabilă pofta lui brutală şi îşi opri patruzeci pentru a-i satisface dorinţele trupeşti, lăsînd restul pradă brutalităţii soldaţilor lui.u

Cum călugăriţele întreţinuseră curajul apărătorilor oraşului şi încurajaseră rezistenţa, el le condamnă să moară din mîna soldaţilor săi, dacă poate fi folosit acest eufemism. Soldaţii nu trebuia să le părăsească decît moarte. Cît despre călugări, îi spînzură. Văicărelile acestor nenorociţi fură însoţite de melodiile flautiştilor.

*

*   *

Ne vine greu să credem în atîtea nelegiuiri _ şi atrocităţi. Trebuie să renunţăm a le înşira pe toate şi, mai mult chiar, a le descrie. Vom alcătui, totuşi, un extras dintr-o scrisoare „tipărită", adresată lui Silvius Savello, care, atunci, se afla în preajma împăratului. Această scrisoare căzu în mîinile cardinalului de

Moléne, care o comunică papei şi ducelui de Valentinois.

„Strălucitului senior Silvius de Savello, cu foarte mare stima şi foarte onorat pe lîngă serenismul rege al. Strălucite senior, salut...

127

„Trebuie să dezvălui adevăraţilor medici plaga publică a ciumei din Roma şi nenorocirile cu care acest animal mîrşav a contribuit la distrugerea credinţei creştine...

Astfel incit se pare că timpul venirii lui Antihrist, fixat de profeţi, a sosit şi că niciodată nu se va mai naşte un altul care să fie sau să ne imaginăm că ar putea să fie duşmanul cel mai deschis al lui Hsus Hristos.

Avantajele şi înaltele funcţii ecleziastice sînt vîndute public...

Lumea merge la Palat să cumpere, cu preţul aurului, tainele credinţei; vede acolo agentul crimelor, vînzătorul Avantajelor, acest cardinal Molene.

Nu „există crimă nici viciu care să nu se înfăptuiască acum la Roma, în mod public, şi chiar în casa papii; pînă aici se poate spune că sciţii sînt depăşiţi în pungăşie, cartaginezii în perfidie, familiile lui Caius şi Neron în cruzime şi barbarie, fără a mai povesti omuciderile, violurile, incestele comise şi încă pînă la Vatican. Nu e nimeni în oraş, indiferent de ce condiţii ar fi, care să nu se teamă pentru el şi ai lui.

Cîte adultere, cîte acte de violenţă, cîte incesturi, cită imoralitate din partea copiilor şi a fetelor, cîte femei de moravuri uşoare sau, pentru a spune mai bine, cîte tîrfe se văd alergînd prin Palatul de la Saint-Pierre, cîte întruniri indecente, ale căror indecenţă şi neruşinare întrec în intensitate pe cele din bordelurile şi locurile cele mai infame.

S-a văzut în prima zi din noiembrie, care este sărbătoarea tuturor sfinților, că cinzeci de prostituate din oraş au fost invitate la Palatul de la Saint-Pierre şi,

după efectuarea ceremoniilor, ele au dat acolo un spectacol extrem de ruşinos şi chiar indecent, în întregime dezgustător.

Bunul Papă, care se dedică acestor plăceri, fără a se gîndi la altceva decît la plăcerile trupeşti şi să adune pietre preţioase şi podoabe pentru a-şi arăta fiica pe care a posedat-o pe căi criminale... şi a. stabili averea copiilor săi incestuoşi.

Cit despre fiul său Cezar, fratricidul, soldaţi înarmaţi îl păzesc în mijlocul mai multor turme de tîrfe, după felul turcilor.

Să vină deci Episcopii în ajutorul Romei şi al Creştinătăţii, să smulgă din sinul ei această ciumă comună.

Îţi scriem toate acestea, Silvius, care sînt foarte adevărate...

. . . .

Aminteşte-ţi, Doamne de noi, ascultîndu-ne, și să știi că eşti roman! Doamne, încă o dată ! Dată azi 25, zi de noiembrie."

Asta nu mai este poveste sau vreun comentariu de istoric indignat este redactarea unei scrisori publice, tipărite si adresate de contemporanii lămuriţi asupra moravurilor Vaticanului, către Silvius Savello.

În această scrisoare, numai în treacăt se vorbeşte despre unele scandaluri, pe care întreaga Romă le-a cunoscut : acela al iepei, de exemplu.

Papa Alexandru al VI-lea, plimbîndu-se cu copiii şi suita sa, întîlni o turmă de tauri şi vaci. Or taurii se năpustiră asupra unei vaci, rănindu-se grav cu împunsături de coarne, în fierbinţeala „intenţiilor lor".

Papa Alexandru se amuză de asta şi, comparând acest spectacol cu acela ce-1 dădeau uneori bărbaţii şi femeile, chemă la palat o frumoasă curtezană, pe care a predat-o unui număr de cinci soldaţi, spunîndu-le că unul singur dintre ei, cel mai puternic, are dreptul să ia femeia şi s-o ţină cît va voi.

De îndată ce aceştia intrară, veniră imediat cu mîini goale, fură excitaţi de mîngîierile şi dibăciile curtezanei. Cum nu aveau arme, lupta ţinu mult; bărbaţii se sfîşiarâ cu unghiile, se muşcară între ei şi decît foarte greu reuşiră să se omoare. Unul dintre ei îl amuză mult pe Alexandru : fiind cel mai slab, nu ţintea decît ochii adversarilor săi. Degetul cel mare, pătrunzînd in orbită, cu o mişcare bruscă de rotaţie, făcea să ţîşnească ochiul, care spînzura apoi pe obraz, sanghinolent. El fu declarat învingător, dar se împleticea sub loviturile primite, pe jumîitate mort. In timp ce era aplaudat căzu, în partea de sus a încăperii, o fereastră cu zăbrele, în spatele căreia se aflau spectatorii. Ceilalţi soldaţi nu muriseră, dar fură scoşi din luptă : ei înţeleseră că nu au făcut decît să distreze pe papă şi prietenii săi.

Un strigăt de furie şi ură se înălţă ca un blestem către fereastră, în timp ce altul, îngrozitor, ţîşni din gîtul curtezanei. Soldatul învingător şi care se clătina avu puterea să se năpustească asupra ei şi, din două lovituri de deget, îi smulse ochii, pe care îi desprinse cu dinţii şi îi înghiţi.

Apoi, în timp ce ea urla jalnic, el încerca, prin muşcături, să-i scoată inima pentru a i-o devora ; dar papa asmuţi cîinii contra lui, care îl ciopârţiră.

Aceşti cîini jucau un mare rol la Vatican : ei erau dresaţi să sfîşie oamenii şi cei care îşi riscau noaptea în casa familiei Borgia erau sfîşiaţi fără milă. Erau atît de redutabili încît, pentru a-i băga din nou în cuşca rezervată lor, omul însărcinat cu această misiune era cuirasat şi serios înarmat, ca un îmblînzitor de animale sălbatice.

După spectacolul cu lupta celor cinci soldaţi care îşi disputară curtezana, Alexandru şi fiii lui au emis părerea că bărbaţii sînt mai cruzi decît animalele, de îndată ce dăzmăţul intră în joc. Cezar susţinea că şi unii şi alţii sînt tot un drac, că există o lege firească atît

pentru unii cît şi pentru alţii. Cită exemplul pisicilor, al cîinilor, al păsărilor de pradă şi afirmă că la război ei se amuzau uneori, în realitate, negăsind alt spectacol indecent, care să le poată provoca torentul dezmăţurilor, contribuind astfel la sfîşierea între ei a cailor. Şi cum patricienele se minunau, el se duse, în persoană, să aleagă o iapă, capabilă să înfierbînte nişte armăsari, aleşi tot de el, şi atunci, sub ochii papei şi ai prietenelor sale, se derula spectacolul pe care un istoric îl descrie astfel :

„A fost prezentată în public o iapă, de faţă fiind papa, copiii şi confidenţii săi, pentru ca armăsarii excitaţi la culme să devină furioşi, unii contra altora, ca şi cum..."

Istoria vrea ca armăsarii să se fi devorat între ei ca oamenii.

Cînd aceste atrocităţi sau dezmăţuri se terminau, Alexandru murmura cîteva cuvinte printre buzele groase şi făcea de „mai multe ori semnul crucii cu crucea."

CAPITOLUL al XV-lea

Sărbătoarea sfîntului Petru — Consistoriul — Papa cinează la cardinalul Adriano Corneto — Uitarea cutiei de aur — „Cantarella" acţionează citeodată neîntirziat — Papa moare — Cezar Borgia scapă de otravă — Uluitoarea putrefacţie a papei Alexandru al VI-lea — Sfîrşitul carierei lui Cezar Borgia — Civitas meretrix.

A doua zi după sărbătoarea Sfîntului Petru, Alexandru publică în Consistoriul obişnuit planul ce-1 avea, de a ridica ele la cardinalat, nouă prelaţi, cei mai bogaţi de la curte : Jean Castellar Valentinois, arhiepiscop de

Trani ; Francois Remolino, ambasador al regelui d'Aragon ; Francois Soderini, episcop de Volterre ; Melohior Copis Allemand, episcop de Brissine; JMicolas Fiesco, episcop de Frejus ; Francois de Sparte, episcop de Leone; Adrian Castellense, episcop de Corneto, călugăr al Camerei, vistiernic general şi secretar al Scrisorilor papale ; Francois Floris, episcop d'Elve, patriarh al Constantinopomlui şi prim-secretar al papei ; Jacques Caseneuve, arhicancelar şi eclezist secret al Sfinţiei sale.

Toţi aceşti viitori cardinali, aleşi dintre cei mai bogaţi, erau hărăziţi, se zicea, unei morţi sigure, dar fiecare credea că precauţiile lui sînt mai bune ca ale celorlalţi. Precauţiile erau acceptate de papa. Astfel, la masă, pîinea, fructele erau oferite tuturor, înainte de a-i fi oferit papei, care, abia după aceea, îşi alegea el din ceea ce rămînea de la oaspeţi. Consuma din aceleaşi mîncăruri, din aceleaşi vinuri. Mai greu era însă să supravegheze vinurile, pentru că înşişi valeţii serveau băutura.

Din prea puţină încredere cerură toţi ca dineul oferit de papa să aibă loc în casa de agrement a cardinalului de Corneto.

Or acesta fusese ales, împreună cu cîţiva din viitorii săi colegi, de Alexandru şi Cezar, ca trebuind să soarbă otrava. Deci cu ocazia sărbătorii sfîntului Petru voi papa să dea acestor prelaţi bogaţi pălăria cardinalică.

Alexandru îşi putu aminti că, acum cîţiva ani, cu prilejul, aceleiaşi sărbători, a sfîntului Petru, oferi Romei o mare bucurie. Focul cuprinse cel mai înalt coş din Vatican, chiar în momentul în care Alexandru se afla, împreună cu cardinalul de Capua şi Monseniorul Poto, ecleziastul său secret, la Vatican. Sub influenţa vîntului, focul se extinse, ajungînd pînă la camerele unde se găsea papa. Acoperişul rupt se prăbuşi, trăgînd după el două grinzi groase. Sub greutatea bîrnelor şi a pietrelor, tavanul slăbi, îngropîndu-1 pe papă. Cardianul şi ecle-

ziastul, eliberaţi, se repeziră la ferestre, strigînd paznicilor de la uşa palatului că papa a murit. O dată cu el mai muriră Laurens de Mariano Chigi, nobil sienez, şi alţi doi, care căzuseră sub dărîmăturile din camera superioară, unde se aflau.

Il crezuseră mort pentru că, chemîndu-1 de mai multe ori, nu primise nici un răspuns. Constatară că este destul de grav rănit, dar nu mortal. Se ştiu că vestea este falsă, referitor la moartea papei.

Acesta mulţumi public lui Dumnezeu şi Fecioarei Măria.. Se duse cu mare pompă la biserica Notre Dame, această biserică pe care papa o iubea, fără îndoială, pentru că se afla o „capelă" la stînga altarului principal unde sub icoana unei sfinte, venea lumea s-o venereze pe La Vannozza.

Papa era purtat pe scaun de doi ecleziaşti, doi scutieri şi doi grăjdari, ce fură schimbaţi de douăzeci şi patru de ori pe tot parcursul. Cardinalii veneau apoi, doi cîte doi, după cruce.

Papa urcă în altarul cel mare, oferind acolo un potir mare şi preţios, în care se aflau trei sute de monede de aur, pe care cardinalul din Sienne îi puse pe altar, la vedere.

Aşadar, a doua zi după sărbătoarea sfîntului Petru, papa sosi la cardinalul Adrian de Corneto. „Paharnicul era cumpărat de ducele de Valentinois, cu o sumă importantă, pentru a servi la cină cîteva sticle, în care Cezar aruncase otravă. Cînd papa sosi, copleşit de căldură, îşi dădu seama că a uitat acasă o cutiuţă din aur, de care nu se despărţea niciodată. Această cutie conţinea Foarte Sfîntul Sacrament din altar. Un astrolog îi prezisese lui Alexandru că, atîta timp cît va purta asupra lui acest Sfînt Sacrament, nu va muri. Or, în ziua aceea, îl uitase în cameră : porunci domnului Caraffa care, mai tîrziu, deveni papă sub numele de Paul al IV-lea, să i-o aducă de îndată.

În timp ce Caraffa se pregătea să plece, papa, enervat, agasat de căldură şi de acest incident, ceru să i se dea de băut înainte de a se aşeza la masă. Un ecleziast se grăbi să-1 servească. Se intîmplă însă ca „paharnicul" sau chelarul să lipsească în momentul în care ecleziastul se prezentă. Acesta recurse la ajutorul de paharnic, care, neştiind nimic, turnă în flacon din vinul preparat de ducele de Valentinois. Papa, distrat, bău vinul, de altfel, ca şi cardinalul de Valentinois, care tocmai sosise.

Se aşezară la masă. Cardinalul Caraffa sosea şi el, aducînd cutia de aur, cu Sfîntul Sacrament. Era prea tîrziu. Papa se prăbuşi. Şi cardinalul Valentinois se tăvălea pe jos, în timp ce cardinalul Adrian de Corneto şi toţi prelaţii, în picioare, îi priveau murind, murmurînd rugăciuni, pe care, de fiecare dată le terminau stînd în genunchi, cu mîinile întinse în semn de binecuvîntare sau iertare, peste cele două trupuri, şi spunînd :

„Requiescat in pace !"

Cardinalul Adrian de Corneto întrebase „paharnicul" care, curînd, trăda planul ducelui de Valentinois.

Să fi fost oare doza de otravă prea puternică ? Să fi agravat oare căldura efectul otrăvii ? Orice s-ar spune, Alexandru intră în agonie.

Încercară să-1 facă să vomite „cantarella", îi luară sînge, dar zadarnic. Muri în a opta zi, fără să fi primit sacramentele de la Biserică, fără să fi chemat nici pe Cezar nici pe Lucreţia.

Abia muri papa că-i şi intră în putrefacţie cadavrul ; deveni negru, cu plăci mari verzui, şi umflat într-atît, încît s-ar fi crezut că e de nerecunoscut. Sînge amestecat cu puroi îi curgea din nas, din urechi. Muri cu ochii deschişi, cu pura larg deschisă, cu o expresie de groază sau spaimă, de nescris. Corpul exala un miros aşa de urît, de cînd intrase în agonie, încît şederea în cameră devenise insuportabilă. începuse să

se golească dinainte de a muri, patul fiindu-i inundat cu sînge stricat si materii fetide.

Cadavrul trebuie să fi fost, într-adevăr, hidos. Marchizul de Mantaua scria soţiei sale Isabelle „Corpul i-a intrat în putrefacţie; gura a început să împrăştie spumă ca o marmită pe foc şi asta a durat pînă la înmormîntare. S-a umflat atît de monstruos încît nu mai avea formă omenească şi nu i se mai putea deosebi lungimea corpului de lăţime."'

Nimeni nu vru să atingă această grămadă de carne şi puroi. Nimeni nu vru să-1 pună în cosciug. Cei care se apropiau de el cădeau asfixiaţi.

Se găsiră în sfîrşit nişte hamali, care admiseră să-1 tîrască, folosindu-se de nişte frînghii, pe care le prinseră de picioare, din patul mortuar pînă la cavou, unde îi aruncară. Carnea i se detaşa pe drum, lăsînd o dîră de sînge descompus, de apă şi resturi putrede.

Aşa muri Alexandru al Vl-lea, papa simoniac, la vîrsta de 71 de ani, după unsprezece ani de pontificat, la 8 august.

Cînd Cezar a plecat în Franţa, la 1 octombrie 1498, unde se căsători, în mai 1499, cu Charlotte d'Albret, cunoscu acolo doi bărbaţi, care au exercitat asupra lui o mare influenţă şi i-au hotărât soarta : Georges d'Amboise, arhiepiscop de Rouen, căruia îi aduse pălăria de cardinal, şi Julien Rovere.

Julien Rovere. mai întîi duşman al lui Alexandru, se alie cu familia Borgia. O căsătorie trebuie să pecetluiască împăcarea dintre cele două familii. La 2 septembrie 1500, prefectul Jean Rovere. fratele lui Julien Rovere, îşi logodi fiul, în vîrstă de 8 ani, cu tînăra Angela Borgia, fiica lui Jofre Borgia.

Cezar Borgia, care-i supravieţuise lui Alexandru al Vl-lea, pentru că s-a scufundat gol în burta unei catîrce vii, o dată cu vindecarea, îşi pierduse prestigiul şi puterea. Julie Rovere, devenit duşmanul său, era papă sub numele de Jules al II-lea, după foarte scurtul pontificat

al lui Pie al III-lea, care dură douăzeci şi şase de zile, îl aresta atunci cînd era stăpînitorul întregii Italii Centrale, după ce a zdrobit pe Varano, Vitelli, familia Orsini, familia Baglioni. Cezar rezistă un an, susţinut de nezdruncinata fidelitate a căpitanilor şi soldaţilor săi. A cedat, în sfîrşit, în 1504. Fu pus în libertate, dar căzu în mîinile lui Gonzalve de Cordoue, care îl trimise în Spania.

Evadînd, intră din nou în serviciu, în calitate de condotier, alături de socrul său, regele de Navarre. Muri, în 1507, într-o luptă, străpuns de o suliţă.

O dată cu el se stinseră şi destinele familiei Borgia ; dar, lucru notabil, opera lor politică fu continuată de Jules al II-lea, papă războinic şi adeptul doctrinei lui Platon, iar Roma lui Jules al II-lea rămînea Roma familiei Borgia : Civitas meretrix.

1502.